

Matica

broj
no.
7
srpanj
july
2019.

MJESEČNA REVIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

ISSN 1330-2140

Crna Korčula – zeleni otok

**Mjesečna revija Hrvatske matice
iseljenika / Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation**

Godište / Volume **LXIX**
Broj / No. 7/2019

Nakladnik / Publisher

**Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation**

Za nakladnika / For Publisher
Mijo Marić

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Uredništvo / Editorial Staff
**Ljerka Galic, Željko Rupić,
Hrvoje Salopek**

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisk / Print

VJESNIK d.d.
TISKARSKO IZDAVAČKE DJELATNOSTI

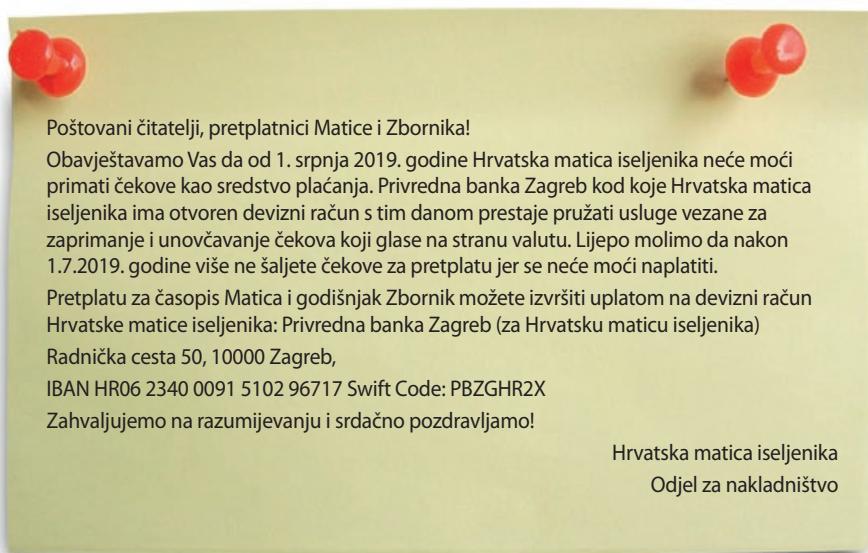

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr

Naslovnica:
Na Korani, u povodu 440. godišnjice
grada Karlovca (Foto: Vilim Stojković)

Hrvatska matica iseljenika
Odjel za nakladništvo

Dear readers, subscribers to
Matica magazine and the
Croatian Emigrant Almanac!

Please be notified that as of 1 July 2019 the Croatian Heritage Foundation will no longer accept cheques as a means of payment. Privredna banka Zagreb, where the Croatian Heritage Foundation has its foreign currency account, will no longer provide services related to the receipt and cashing of foreign currency cheques as of that date. We kindly request that from 1 July 2019 you no longer send cheques for your subscriptions as we will not be able to process them.

Payment of your subscriptions for Matica magazine and the Croatian Emigrant Almanac can be made directly to the foreign currency account of the Croatian Heritage Foundation:

Privredna banka Zagreb (za Hrvatsku maticu iseljenika)

Radnička cesta 50, 10000 Zagreb

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717 Swift Code: PBZGHR2X

Thank you for your understanding!

Cordially,

Croatian Heritage Foundation
Publishing Department

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ **BANERI** ■ **SPONZORIRANI ČLANAK** ■ **SPONZORIRANE RUBRIKE**

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

Kolumnne

27
Globalna Hrvatska
(*Vesna Kukavica*)

28
Povjestice
(*Željko Holjevac*)

33
Endemi u Hrvatskoj
(*Darko Mihelić*)

37
Jadranski otoci
(*Marjana Kremer*)

41
Jezični podsjetnik
(*Sanja Vulić*)

52
Klikni – idem doma
(*Vesna Kukavica*)

60
(S)kretanja
(*Šimun Šito Čorić*)

- 4** Fokus: Vijesti iz Središnjeg državnog ureda za Hrivate izvan RH
- 6** Izložba nematerijalne baštine BiH
- 10** HKD Napredak Hamburg
- 11** Sajam knjiga u Madridu
- 12** Intervju: Ana Pađen Loane
- 14** Izbor Najhrvatice u Tomislavgradu
- 16** Humanitarni koncert Udruge Prsten
- 17** Ljetna škola u Prviću
- 18** Susret pjesnika iz iseljeništva u Makarskoj
- 20** Knjiga: Hrvatski pokret otpora
- 22** Hrvati u Brazilu
- 24** Izložba Arsena Roje u Splitu
- 26** Godišnja skupština HBZ-a
- 30** Skladatelj Silvio Foretić
- 31** Pisac Petar Šegedin
- 40** Prikaz knjige Jasne Horvat
- 42** Pulski električni tramvaj
- 44** Uspjeh hrvatske diplomacije
- 45** Završetak projekta 'Kraj o liku/
Idemo doma'
- 48** Izložba Nikole Vujanića u Dubrovniku
- 49** Obljetnica Dubrovačkih ljetnih igara
- 54** Uspjeh hrvatskih kulturnih djelatnica
- 55** Novi prijevodi hrvatske književnosti
- 56** Etnografija Hrvata u Mađarskoj 2018.
- 58** Učeničko zadrugarstvo
- 59** Udžbenik za učenje hrvatskog jezika u Švedskoj
- 62** CRORAMA
- 64** Prikaz knjige o Krešimiru Ćosiću
- 66** Vijesti iz sporta

JADRANSKI OTOCI
—Rorčula—

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PREPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:

Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

**DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:**

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X

Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

**ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):**

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305

Hrvatska poštanska banka

**Naručite i vi svoju Maticu jer
Matica je most hrvatskoga zajedništva**

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitate i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIĆINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Donosimo vijesti iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

 <https://hrvatiizvanrh.gov.hr>

SC Croat San Pedro najbolji klub dijaspore

U Zagrebu je od 24. do 28. lipnja održano 4. Svjetsko nogometno natjecanje klubova što su ih utemeljili Hrvati izvan RH, a na ovogodišnjem natjecanju sudjelovalo je šest klubova - NK Pajde (Mohlin) iz Švicarske, kao branitelj naslova, NK Croatia Toronto iz Kanade, SC Croat San Pedro iz SAD-a, Canberra FC iz Australije, NK Slavonija Bern iz Švicarske i Reprezentacija vojvođanskih Hrvata.

Važnu ulogu u ovom tradicionalnom natjecanju imaju Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatski nogometni savez kao jedini nogometni savez u svijetu koji na ovakav način okuplja svoje iseljeničstvo i organizira ovakva natjecanja.

"Zajedništvom i ljubavlju smo stvarali državu i nizali sportske uspjehe, a danas ovim ekipama i svim Hrvatima izvan Republike Hrvatske dajemo podršku i izražavamo zahvalnost" – kazao je državni tajnik Zvonko Milas na otvorenju Natjecanja, a po njegovome

završetku je, među ostalim, naglasio: "Još jedna lijepa priča je iza nas, još jedno druženje Hrvata iz svih krajeva svijeta u glavnom gradu Hrvatske završilo je. Ovo je projekt koji ima i značaj i budućnost, koji će se kontinuirano usavršavati i razvijati. U tome će imati potporu Vlade RH i svih hrvatskih institucija te naročito Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan RH. Veliki je ovo uspjeh koji ostaje generacijama koje dolaze iza nas, jer je upravo nogomet jedan od temeljnih sastavnica hrvatskog identiteta po kojem jesmo prepoznati u svijetu."

Pobjednik Natjecanja je momčad SC Croat San Pedro koja je u finalnoj utakmici, nakon izvođenja jedanaesteraca pobijedila NK Croatia Toronto rezultatom 6:3. Treće mjesto pripalo je NK Pajde Möhlin koji je pobjedio Reprezentaciju Hrvata iz Vojvodine, a peti su Hrvati iz Australije, igrači Canberre FC pobijedivši Slavoniju Bern rezultatom.

"Ivdanski svitnjaci"

Na obilježavanju Dana udruge 3. bojne brigade Rama i branitelja Uzdola i Drugog susreta iseljenih Uzdoljana pod nazivom "Ivdanski svitnjaci", 23. lipnja ove godine, sudjelovao je Zvonko Milas, državni tajnik te ujedno izaslanik Predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića. Tog dana se na dostoјanstven način obilježilo stradanje Hrvata u tom kraju uz svečano misno slavlje na kojem su se okupili Hrvati iz svih dijelova Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i drugih država. Tom prigodom svečano je otkriveno Spomen obilježje s Kulturno-edukacijskim centrom koje se gradilo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Vlade Republike Hrvatske.

Održan humanitarni koncert duhovne glazbe "Pomožimo zajedno"

Pod visokim pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske u Širokom Brijegu je održan humanitarni koncert duhovne glazbe "Pomožimo zajedno". Koncert su organizirali Humanitarna udruga "Fra Mladen Hrkač" i samostan Uznesenja Blažene Djevice Marije u Širokom Brijegu.

U Subotici obilježen Dan Ivana Antunovića

Na svečanoj akademiji, održanoj u Subotici, obilježen je praznik hrvatske zajednice u Srbiji, Dan narodnog preporoditelja Ivana Antunovića, kojom prigodom su dodijeljene nagrade i priznanja najboljim učenicima koji se školju na hrvatskom jeziku.

"Hrvatsko nacionalno vijeće nastavlja rad koji je Antunović započeo te u suradnji sa školama, institucijama Republike Srbije i Republike Hrvatske intenzivno radi na jačanju obrazovne komponente Hrvata u Srbiji širenjem mreže škola koje provode nastavu na hrvatskom jeziku kao i očuvanju nacionalnog identiteta, a Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske jest i bit će i nadalje potpora u svim nastojanjima Hrvata u Srbiji." – naglasio je Dario Magdić, obnašatelj dužnosti zamjenika državnoga tajnika Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Sporazum o suradnji s vukovarskim veleučilištem

Potpisani je sporazum o suradnji između Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i vukovarskoga Veleučilišta Lavoslav Ružićka.

Riječ je o prvom sporazumu s Veleučilištem s istoka Hrvatske koji bi između ostalog trebao doprinijeti olakšanom upisu pripadnika hrvatske nacionalne manjine iz susjednih država na neki od prediplomskih programa na Veleučilištu Lavoslav Ružićka, a potpisali su ga državni tajnik Zvonko Milas i dekan vukovarskog veleučilišta dr.sc. Željko Sudarić.

Promicanje očuvanja, jačanja i razvoja obrazovnog i znanstvenog napretka Hrvata izvan Republike Hrvatske te stvaranje temeljnog okvira za donošenje odluke o posebnoj upisnoj kvoti za studijske programe vukovarskog veleučilišta sastavni su dijelovi potписанog Sporazuma.

Podneseno Godišnje izvješće o provedbi Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske za 2017.godinu

Državni tajnik Zvonko Milas podnio je, 5. lipnja ove godine, u Hrvatskome saboru, Godišnje izvješće o provedbi Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske za 2017. godinu. Tom prigodom je predstavio ključne aktivnosti, mjere, iskorake i inicijative koje je Ured proveo tijekom 2017. godine pa je tako, među ostalim, naglašeno kako je, prepoznavši značaj i važnost podrške projektima hrvatskih institucija diljem svijeta, Vla-

da Republike Hrvatske putem Ureda financijski podržala veći broj projekata, za što je u 2017. godini izdvojila finansijska sredstva povećana za gotovo 34% u odnosu na 2016. godinu te su pokrenuti i brojni projekti usmjereni na očuvanje hrvatskog identiteta i jezika, usmjereni na povezivanje mladih iz hrvatskog iseljeništva s mlađima u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, kao i projekti povezivanja hrvatskih gospodarstvenika izvan Domovine i u Domovini.

Svečano obilježeno 20 godina hrvatske nastave u Trstu

Hrvatska nastava u Trstu dio je velike i razgranate mreže hrvatske nastave u svijetu i još jedan most koji nas čvrsto povezuje. Upravo veličina i uspješnost te mreže jasno pokazuju odgovornost i brigu koju Republika Hrvatska ima prema Hrvatima koji žive izvan njezinih granica, a sve kako

bi sačuvali svoj materinski jezik, kulturu i tradiciju te neraskidivo bili vezani za svoje hrvatske korijene. Na svečanosti u Trstu održanoj 6. lipnja sudjelovale su predstavnice Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Okrugli stol na temu "Hrvati u RS - O(p)stanak"

Predstavnici Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske sudjelovali su 12. lipnja na okruglom stolu na temu "Hrvati u Republici Srpskoj - O(p)stanak" na kojem su uz predstavnike izvršne i zakonodavne vlasti BiH i RH sudjelovali predstavnici udrug prognanih i Hrvata povratnika u ovaj dio BiH te predstavnici katoličke crkve. Okrugli stol je organizirao Josip Jerković, potpredsjednik RS. Nazočne je pozdravio i banjalučki biskup, mons. Franjo Komarica.

Dvanaest kulturnih fenomena BiH

Na izložbi u Klovićevim dvorima u Zagrebu predstavljeno je dvanaest kulturnih elemenata s "Preliminarne otvorene liste nematerijalnoga kulturnoga naslijeđa Federacije Bosne i Hercegovine", koju je definiralo Federalno ministarstvo kulture i sporta s ciljem uvrštavanja ovih kulturnih fenomena na UNESCO-ovu "Reprezentativnu listu nematerijalnog naslijeđa čovječanstva"

Tekst i foto: Željko Rupić

UGaleriji Klovićevi dvori u Zagrebu 3. je srpnja ove godine, kao dio programa ovogodišnje Međunarodne smotre folklora, prigodnom svečanošću u punom atriju Galerije, otvorena izložba Nematerijal-

na kulturna baština u Federaciji Bosne i Hercegovine iz zbirke Karmela sv. Ilike. Izložba će Zagrepčanima i gostima Grada predstaviti dvanaest kulturnih elemenata s "Preliminarne otvorene liste nematerijalnoga kulturnoga naslijeđa/ baštine Federacije Bosne i Hercegovine", a ovu je listu svojevremeno definiralo Federalno ministarstvo kulture i

sporta s ciljem nominiranja, odnosno uvrštavanja ovih kulturnih fenomena na UNESCO-ovu "Reprezentativnu listu nematerijalnog naslijeđa čovječanstva".

Grada izložbe dio je etnografske zbirke u Samostanu i duhovnom centru "Karmel Sv. Ilike" na Buškom jezeru, u okolini Tomislavgrada. Ova vrijedna zbirka sadrži vrijedne predmete tradicijske odjeće, čipke, nakita, i drugih uporabnih predmeta sva tri konstitutivna naroda iz cijele Bosne i Hercegovine. Zagrebačka izložba koja je otvorena do 21. srpnja predmetima izrađenima tradicionalnim vještinama i umijećima, pratećim tekstovima, umjetničkim fotografijama i videozapisima prikazuje dio povijesti i kulture susjedne države.

OTAC Z. MARTIĆ AUTOR IZLOŽBE

Autor je izložbe neumorni i kulturnim krugovima ovih prostora dobro poznati otac Zvonko Martić, prior Samostana "Karmel Sv. Ilike", doktor etnologije i kulturne antropologije, vjerojatno najzасlužnija osoba za status Karmela kao jedinstvenog mjeseta u koje stalno dolaze i ostaju značajni detalji kolektivnog pamćenja sva tri naroda Bosne i Hercegovine.

Ganga u programu otvaranja, ganga u postavu izložbe

Sevdah u programu otvaranja, sevdah u postavu izložbe

govine. Za postav izložbe nemjerljivi su i doprinosi fotografa Jasmina Fazlagića i Vidoslava Vide Bagura koji je s Fazla-gićem autor videomaterijala.

Uz zapažene izvedbe gange, pjevanja "U tri", sevdalinke i svirke na kara-duzenu, na svečanosti otvorenja izložbe govorili su domaćin, ravnatelj Klovićevih dvora, Antonio Picukarić, umjetnički ravnatelj Međunarodne smotre folklo-ra, Tvrko Zebec, načelnik općine Tomislavgrad, Ivan Vukadin, pomoćnik ministre kulture RH, Davor Trupković i otac Zvonko Martić koji je, među ostalim rekao da je ponosan što svojim djelovanjem pomiču određene granice na području međureligijskog dijaloga, ali i na području istraživanja, prikupljanja i čuvanja tradicijske kulture. Dodao je i da je od dvanaest kulturnih fenomena pri-kazanih na izložbi Konjičko drvorezbarstvo već upisano na UNESCO-ovu listu 2017. godine, Običaj košenja u Kupresu prošao je proces nominacije, a ostali još čekaju. Izložbu je otvorio zagrebački gradonačelnik Milan Bandić.

I DVA HODOČAŠĆA NA LISTI

Prigoda je ovo i da ukratko predstavimo svih dvanaest fenomena prikazanih izložbom. Jedan od atraktivnijih dijelova, odnosno eksponata je "djevojačka soba" izrađena tehnikom Konjičkog drvorezbarstva kojega krasiti poseban način izrade i ukrašavanja jedinstvenim

Autor je izložbe neumorni i kulturnim krugovima ovih prostora dobro poznati otac Zvonko Martić, prior Samostana "Karmel Sv. Ilike", doktor etnologije i kulturne antropologije.

tehnikama i alatima. Izložene predmete izradio je Hamdija Hamdo Kadić, zvani Gunjo. Običaj potkivanja jaja u Kreševu i umijeće vezano za običaj bilo je nekada završni ispit šegrtu i svojevrsna inicijacija među izučene obrtnike, kovače, ali i odrasle muškarce. Umijeće izrade čipke – keranje bilo je svojstveno svima trima narodima, ali je kod Bošnjaka doseglo najvišu tehničku razinu slobod-

Djevojačka soba, primjer Konjičkog drvorezbarstva

Konjičko drvorezbarstvo, Običaj potkivanja jaja u Kreševu, Umijeće izrade čipke – keranje, Hodočašće Sv. Ivi u Podmilače, Hodočašće na Ajvatovicu – Prusac, Izrada grnčarije u Liješevi.

Potkovano jaje iz Kreševa

noga komponiranja niti konca šivaćom iglom bez ikakve podloge.

Jedan od fenomena je i Hodočašće Sv. Ivi u Podmilačje, kod Jajca, u najveće nemarijansko svetište na Balkanu, u kojem se svetkovina slavi 24. lipnja. Ovo svetište na glasu je kao hodočasničko odredište "specijalizirano za razne duševne bolesti", gdje svoje bolesne na Ivanjdan dovode ne samo katolici, nego i muslimani i pravoslavni da im na taj način pokušaju pomoći. Još je jedno hodočašće među potencijalnim kandidatima za UNESCO-ovu listu – Hodočašće na Ajvatovicu, kod starog grada Prusca, pored Donjeg Vakufa, vezano za predaju o Ajvaz-dedu koji je u Prusac došao iz Anadolije s četrdeset derviških poglavara, šejhova. Ajvatovica je najveće svetište muslimana u BiH i Europi.

ČETIRI GLAZBENA FENOMENA

Slijede četiri kulturna fenomena vezana uz glazbu. Ganga je polifoni oblik pjevanja

Bosanska bugarija ili karaduzen 2

Građa izložbe dio je etnografske zbirke u Samostanu i duhovnom centru "Karmel Sv. Ilike" na Buškom jezeru, u okolini Tomislavgrada.

Umjeće izrade čipke - keranje

nja dvostiha svojstven seoskoj sredini i traje vrlo kratko, trideset do četrdeset sekundi. Karakterizira je jako mali ambitus melodija (kvarta, nekada do velike terce ili manje) i netemperirani intervali inferiorniji od tona. Sevdalinke su pjesme poznatih i nepoznatih autora teksta i glazbe, nastale i njegovane u bosanskohercegovačkim gradovima, a pjevane uz instrumentalnu pratnju ili bez nje. Kontinuitet prezimena Imamović u svijetu sevdaha (Zaim, Nedžad i Damir) naveo je postavljače izložbe da ovaj njezin dio radno naslove Sevdah u kući Imamovića. Seoski polifoni

Običaj natjecanja u košenju trave na Kupresu, Ganga, Sevdalinka, Umijeće gradnje i sviranja instrumenta karaduzen, Oblik pjevanja "U tri", Skokovi sa Starog mosta u Mostaru.

Od dvanaest kulturnih fenomena prikazanih na izložbi Konjičko
drvorezbarstvo već je upisano na UNESCO-ovu listu 2017.
godine, Običaj košenja u Kupresu prošao je proces nominacije,
a ostali još čekaju.

oblik pjevanja "U tri" korišten je u različitim prigodama, ali je obvezno bio poziv na prelo. Tri dobre pjevačice bi obično stale na kakvu uzvisinu pokraj kuća i zapjevale, odnosno pozivale na prelo. Umijeće gradnje i sviranja instrumenta karaduzen ili karaduzan koji se tako naziva samo u Usori, a u ostalim dijelovima države bugarija, također čeka nominaciju za listu svjetske nematerijalne baštine. Radi se o kordofonom instrumentu tipa dugovrate lutnje, za koji se pretpostavlja da je domaća tam-

bura, a ne instrument vezan za osmanlijsko vrijeme.

"JEL' KUPREŠKO POLJE UZORANO, JEL' NA NJEMU ŽITO POSIJANO"

Bosanski grnčari njeguju prastaru tehniku izrade posuđa na ručnom kotlu, poglavito u Liješevi. Proizvodi su grublje izrade, rustikalnog izgleda i djelomice namijenjeni pripravi jela direktno na vatri, na ognjištima. Običaj natjecanja u košenju trave na Kupresu u narodu se naziva Strljanica što je ime lo-

kaliteta gdje se održava nadmetanje kosaca. Danas se manifestacija naziva Dani kositbe na Kupresu. I posljednji dvanaesti kulturni fenomen predstavljen na izložbi su Skokovi sa Starog mosta u Mostaru koji se na ovom mjestu u kontinuitetu održavaju od 1968., a prije toga od 1952. na Titovom mostu. ■

ENG An exhibition of the intangible cultural heritage of the Federation of Bosnia-Herzegovina from the collection of the Carmel of St Elijah saw its gala opening in the packed atrium of the gallery of Zagreb's Klovićevi Dvori palace on the 3rd of July as part of the programme of this year's International Folklore Festival. The exhibition will present Zagreb and its guests twelve cultural elements from the preliminary open list of the intangible cultural heritage of the Federation of Bosnia-Herzegovina. The list was drawn up by the country's federal ministry for culture and sports with the aim of nominating these cultural phenomena for UNESCO's list of the intangible heritage of humanity.

Budućnost djece u Vašim je rukama

Svojom plemenitošću možete spasiti dječje živote i mijenjati budućnost djece kojoj je to najpotrebnije – **jer svako dijete zасlužuje odrastati sigurno i bezbrižno.**

UNICEF-ovim programom oporučnog doniranja stvaramo svijet dostojan djeteta, a svaki Vaš i najmanji doprinos ostaviti će neizbrisiv i važan trag. Svojom oporučnom donacijom pomoći ćete osigurati sve što će djeci biti potrebno kako bi preživjela, razvijala se, rasla i ostvarila svoje pune potencijale!

Zatražite svoju brošuru s više informacija o oporučnom doniranju slanjem maila na: neletakanceljak@unicef.org ili pozivom na telefon +385 1 3031 640.

Radujemo se razgovoru s Vama!

Plodna kulturna djelatnost Napretka iz Hamburga

Ogranak HKD Napredak u Hamburgu proslavio je ovih dana dvadesetu godišnjicu uspješnoga kulturnog djelovanja

HKD Napredak i gosti folklorashi

Tekst i foto: Mario Lasic

Krajem svibnja, točnije 24. V. 2019., započela je svečana proslava jubilarne 20. obljetnice od osnutka i djelovanja Hrvatskoga kulturnog društva Napredak (HKD Napredak) u Hamburgu. Predsjednik društva Berislav Injić pozdravio je sve prisutne goste. U kratkom govoru istaknuo je uspješne rezultate rada i djelovanje društva u prethodnih 20 godina, kao i dobru i plodnu suradnju s ostalim postojećim hrvatskim zajednicama u metropolitanskoj području Hamburga. Goste je poslije toga pozdravio nažupnik Anto Bobaš, kao i generalni konzul Republike Hrvatske u Hamburgu Kristijan Tušek. Iz Napretkove Središnje iz Sarajeva na našu svečanu proslavu su nam došli mr. Luka Brković i dr. sc. Nikola Čića, dopredsjednik Središnje uprave i zahvalili su na pozivu. Pozdravili su sve prisutne istaknuvši važnost postojanja Napretkova podružnica u dijaspori, naglasivši kako je Napretkova podružnica u Hamburgu spona između Hrvata u Njemačkoj i BiH i Hrvatskoj. U kulturnom programu su kao prvi

nastupili pjesnici udruge "Lijepa riječ": Adriana Arps, Ante Perkušić, Ivan Turkalj, s. Jasna Matić i Kaja Brkić. Svojim prelijepim glasom je kao drugi sudjelovatelj programa oduševila sve prisutne naša opera pjevačica Janja Okić.

ZAHVALA PREDSJEDNIKA

Folklorni ansambl pod vodstvom Marijane Mlinac i Lee Lasić izveo je tri napjeva i odabrane plesne običaje. Poslije njih su u odličnom raspoloženju goste zabavili naši mladi izvođači Mihael Šebek, Katarina Kukolj i Ivan Ećimović izveši nekoliko zabavnih kompozicija različitih hrvatskih vokalnih umjetnika. Voditeljice programa bile su Kristina Čosić i Katarina Kukolj. Uz mnogobrojne posjetitelje i članove društva HKD Napredak - podružnice Hamburg u subotu 25. 5. 2019. uspješno je protekla zabavna večer na kojoj su nastupili članovi grupe "Zenit" iz Bremena. U nedjelju 26. 5. 2019. završnu proslavu započeli smo sv. misom u katedrali Sv. Marije koju je predvodio naš gost don Luka Brković, dugogodišnji član HKD-a Napredak, inače župnik iz sarajevske župe Marijin Dvor. Poslije sv. mise mnogobrojni su u Napretkovoj podružnici u Hamburgu

i njezinu predsjedniku Berislavu Injiću željeli čestitati jubilej, a među njima i članovi Župnoga pastoralnog vijeća HKM Hamburg, udruga *Hrvatska radost*, članovi HKZ Croatia Hamburg, kao i članovi HKU Bremen te predstavnici portugalske folklorne skupine.

Predsjednik društva Berislav Injić zahvalio je svima koji su godinama pomagali u radu Napretka. Posebno je istaknuo rad i zalaganje mlađih u društvu. Također je naglasio i važnost očuvanja hrvatskoga identiteta izvan granica naše domovine. U zabavnome dijelu programa, koji je Berislav Injić imenovao kao prvu malu smotru folklora u dvorani Danziger Straße 64 u Hamburgu, istaknuli su se nastupi četiri folklornih skupina. Program su otvorili najmlađi folkloriši HKD Napredak, poslijе njih folkloriši HKU Bremen oduševili su publiku, dok su u daljem programu nastupili predstavnici portugalske folklorne skupine. Predzadnji su svojim spletom narodnih plesnih običaja i popijevki sve prisutne zadivili folkloriši HKZ Croatia Hamburg. Kao posljednji sudionici programa nastupili su mlađi i odrasli folkloriši HKD Napredak Hamburg. Voditelji programa bili su Katarina Kukolj i Berislav Injić. Naši veseli sviраči i članovi grupe "Zenit" iz Bremena su poslije službenog dijela svečanosti zabavljali publiku. Pjevalo se i plesalo u veselom raspoloženju svih prisutnih. Zaključno, HKD Napredak - podružnica Hamburg proslavila je u višednevnoj svečanoj atmosferi 20 godina djelovanja u Hamburgu. ■

ENG The Napredak ("Progress") Croatian culture association of Hamburg, led by its current president Berislav Injić, celebrated its twentieth anniversary on the 24th of May of this year.

Brajnovićeva priča o ljubavi i ratu

Prigodom stote obljetnice rođenja pisca i novinara s polustoljetnom španjolskom adresom Luke Brajnovića promovirani su njegovi egzilantski dnevnički zapisi na prestižnoj Ferii del Libro u Madridu

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

Španjolska novinarka hrvatskih korijena Olga Brajnović promovirala je 7. lipnja ove godine na uglednoj madridškoj Ferii del Libro knjigu "Una Odisea de Amor y Guerra" ("Odiseja o ljubavi i ratu") koja opisuje zagrebački par u vihoru Drugoga svjetskog rata i poraća te njihovu potragu za kruhom i slobodom, temeljenu na egzilantskim dnevničkim zapisima autoričina oca - pisca, prevoditelja, novinara i znanstvenika Luke Brajnovića (Kotor, Boka kotorska, 13. I. 1919. - Pamplona, Španjolska, 8. II. 2001.). Knjiga "Una Odisea de Amor y Guerra" potresna je priča o autoričnim roditeljima, prognanim zagrebačkim sveučilištarcima

ma, Luki i Ani Brajnović, rođenoj Tijan, njihovoj prisilnoj dvanaestogodišnjoj razdvojenosti te ponovnom susretu u tuđini.

EGZILANTSKI KRUG

Luka Brajnović uhićen je kao mladi neovisni novinar ljeta 1941. u rodnome Kotoru zbog kritiziranja fašističkog vođe Benita Mussolinija, nakon čega počinje njegovo dugo i bolno lutanje prema slobodi. Tijekom rata zarobljavaju ga i partizani, kojima se odbija priključiti, te uspijeva izbjegći smrt strijeljanjem. Sveučilištarac Brajnović s odabranicom svoga srca Senjkinjom Anom Tijan vjen-

čao se u studenome 1943. Nakon ulaska partizana u Zagreb 1945. bližnji ga uvjeravaju da se mora skloniti u izbjeglički logor u Klagenfurtu, ostavivši pri tom na (ne)milost jugoslavenskoj tajnoj službi Udbi u Zagrebu suprugu i tromjesečnu kćer Elicu – koja je danas naša višegodišnja počasna konzulica u Španjolskoj. Stariji Lukin brat Ivo, svećenik, ubijen je na Daksi 1944., dok su mu partizani ubili u Zagrebu mlađeg brata, Tripu. Kao prognanik u savezničkim izbjegličkim logorima u Austriji i Italiji prošao je put od Klagenfurta i Krippendorffa do Udina, Trevisa, Bologne, Reggio Emilije, Modene, dok se najduže zadržao u logoru Fermo. U izbjegličkom logoru pokreće bilten *Vjesti*. Dok hrvatski emigrantski val nakon 1945. vodi u prekoceanska odredišta pretežno južne hemisfere, Luka se kao 29-godišnjak 1948. godine odlučuje za Španjolsku, kako bi bio bliže kćeri i ženi. Lutajući s izbjegličkom putovnicom Međunarodnoga Crvenoga križa, susrest će ih nakon 12 dugih godina na kolodvoru u Münchenu 1956. Sažeto, Španjolska je Brajnoviću bila dom 53 godine tijekom kojih je postigao najvišu akademsku naobrazbu i uzornu karijeru te po-

Supružnici Luka i Ana Brajnović u šetnji Zagrebom, 1942.

digao mnogobrojnu obitelj, koja je ondje uz Elicu - postala bogatija za još četvero djece - sina Antonija i tri mlađe im kćeri Olgu, Ljerku i Anu Mariju. Krajem 50-ih godina Luka Brajnović afirmira se kao jedan od suosnivača Instituta za novinarstvo Sveučilišta u Navari. Brajnović je 32 godine predavao novinarstvo na Fakultetu komunikacija na Sveučilištu u Navarri, gdje jedna dvorana nosi njegovo ime. Autor je prvoga omiljenog udžbenika novinarske etike na tlu Europe. Pisao je u dnevniku *Diario de Navarra*, napisavši više od šest tisuća kolumni o međunarodnim odnosima. Na španjolskome jeziku objavio je više zbirki pjesama. Brajnovićevi imenici su ugledna međunarodna novinarska nagrada koju je još za njegova života utemeljilo špa-

njolsko Sveučilište Navara u Pamploni, točnije 1997. Ovogodišnja je nagrada u travnju dodijeljena Marcu Marginedasu, ratnom dopisniku novina *El Periódico de Cataluña*. Luka Brajnović umro je u Španjolskoj 2001. godine.

DVANAESTOGODIŠNJA ODISEJA

Brajnovićeva udovica Ana brižno je čuvala rukopisnu ostavštinu među kojima su bili i njegovi dnevnički zapisi, a kada je i ona umrla - njihova kći Olga, također poznata publicistkinja, počela ih je iščitavati - otkrivši u očevim dnevnicima čudesnu ljubavnu priču svojih roditelja, koji su bili prisilno odvojeni dvanaest godina zbog svega što se događalo u Hrvatskoj tijekom Drugoga svjetskog rata i komunističkog porača. Bili su veliki vjernici, katolici, pa su molili krunicu u isto vrijeme jedno za drugo i tako u molitvi bili zajedno.

Autorica i priređivačica knjige Brajnovićeva kći Olga također je plodna novinarka, koja se potvrdila u *Diario de Navarra* kao specijalist za međunarodne odnose u posljednja tri desetljeća. Tijekom Domovinskoga rata pisala je reportaže iz Hrvatske. Dvije godine radila je za španjolsku novinsku agenciju EFE u San Franciscu, dje lujući usto i kao profesorica na Sveučilištu Navarra u Pamploni. Ovu iznimnu knjigu preporučujemo za prijevod na hrvatski jezik. ■

Autorica O. Brajnović potpisuje knjigu na Feria del Libro, Madrid

ENG Olga Brajnović's *Una Odisea de Amor y Guerra*, the diary entries of writer and researcher Luka Brajnović (Kotor, 13 January 1919 – Pamplona, 8 February 2001), was promoted at Madrid's Feria del Libro on the 7th of June of this year to celebrate the 100th anniversary of the birth of the late Brajnović.

Ana Pađen Loane,
Dublin 2011.

Priredila: Ljerka Galic
Foto: Arhiv "Zorin dom" Karlovac

Gospodo Pađen, razlog Vašeg odlaska u Irsku, za razliku od trenutne situacije, romantične je naravi. Kako je to bilo tada napustiti sigurnost obiteljskoga doma i pu stolovno se uputiti u sasvim nepoznat svijet?

- Vrlo je lako donijeti takvu odluku kad vam je 25 godina tek i kad ste zaljubljeni preko ušiju. Posjetivši Irsku prije toga četiri puta, nisam se bila uputila u sasvim nepoznat svijet; ipak sam bila svjesna u kakvu zemlju odlazim i kakvi će me ljudi okruživati.

Kako su Vas prihvatali tradicionalno gostoljubivi Irci budući da ste kao visoko obrazovana osoba izborili ravnopravni status u njihovu društву? Ili nije bilo tako?

- Kad sam se ja odselila u Irsku 1986. godine službenik na graničnoj kontroli mi je rekao: "Dobrodošli u Irsku! Svi Irci iseljavaju se iz Irskog, a Vi nam dolazite! Popravit ćete nam projek!" Naime, ekonomска situacija i nezaposlenost u Irskoj 80-ih bila je kronična. Ja nikada nisam doživjela neugodne situacije zato što sam bila strankinja – uvijek sam se osjećala prihvaćena i dobrodošla. Godine 1989. priznate su mi sve kvalifikacije iz Hrvatske. Godine 1990. nakon što sam uspješno svladala irski (gaelski) je-

U svom životu ne bih ništa mijenjala

Zamijenivši svoj rodni grad Karlovac, koji ove godine slavi svoj 440. rođendan, Ana Pađen Loane prije više od trideset godina preselila se u Dublin

zik i položila stručni ispit, službeno sam priznata kao profesorica razredne nataće od irskog Ministarstva za prosvjetu i obrazovanje. Otad radim i predajem u irskim osnovnim školama. Završila sam i defektologiju pa posljednjih pet godina pretežno radim s djecom s posebnim potrebama.

Osim Vašeg supruga, čime su Vas osvojili Irči kao narod?

- Osvojili su me i još uvijek me osvajaju svojom toplinom, ležernošću i skromnošću. Irči su velikodušni, pažljivi, darežljivi i vrlo pristojni. U Irskoj prodavačice, službenici, medicinske sestre, policijski nikada nemaju loš dan i uvijek su vam spremni pomoći, pokazati put, pronaći rješenje problema... To me sada dosta smeta u Hrvatskoj, posebice ljeti; ljudi koji rade u uslužnim djelatnostima nisu baš uvijek raspoloženi za ljubaznost i dobromjerne savjete. Nama Hrvatima osmijeh za stranca ne dolazi

nesputano ni spontano dok Irčima DA!

Što ste Vi odlučili prenijeti Irčima i kako ste svojoj djeci usadili pri-padnost hrvatskome, odnosno irskome narodu?

- Jako puno Iraca posjetilo je Hrvatsku jer sam im pričala o neodoljivim ljepotama i raznolikostima svoje domovine. U posljednjih nekoliko godina Hrvatska je vrlo popularno turističko odredište u Irskoj, a ja sam uvijek raspoložena da im dam dodatne informacije, praktične savjete i prijedloge.

Posebice da posjete mesta čiju ljepotu i pitomost intenzivni turizam još nije narušio kao što je to u Lici, Gorskoj kotaru, Zagorju, Slavoniji i na nekim manjim otocima.

ENG *Ana Pađen Loane left her native Karlovac, this year celebrating its 440th anniversary, over thirty years ago to move to Dublin. Having mastered the Irish language (Gaelic) in 1990 and passed the examination for home form teacher, she now teaches in Irish primary schools. She earned a degree in defectology and has spent the last five years working primarily with children that have special needs.*

Vezu s domovinom održavate inten-zivnim posjetima svojim roditeljima i priateljima diljem "Lijepe Naše"...

- Što se tiče moje djece, oni su svako ljeto od rođenja proveli s mojim roditeljima, ispočetka u Karlovcu, a nakon 2000. godine u Selcu gdje sada moji roditelji žive. Moja djeca, njih troje, govorile hrvatski jezik i vrlo su svjesni svoga hrvatskog identiteta te ponosni na njega. Moj najstariji sin Alan odabrao je sa svojom suprugom Irkinjom istarski Grožnjan za mjesto svoga svadbenogира - 40 Iraca bilo je oduševljeno ugođajem, ljepotom i posebnošću toga istarskoga gradića! Moja kćer Lana i dvoje moje unučadi nose hrvatska imena: Maja i Luka! Alan sa svojim sinčićem Lukom nastoji komunicirati isključivo na hrvatskome. Najmlađi sin Conn za svoj 24. rođendan od svojih je irskih prijatelja dobio majicu s natpisom: 50% Irac - 50% Hrvat - 100% lud! Također, kad god se sastanu irska i hrvatska nogometna reprezentacija, moja djeca nose službene majice "Vatrenih" da svima u pubovima pokažu za koga navijaju!

Ipak, nedostaje li Vam nešto ili bi-ste možda nešto promjenili?

- Na ovo mi je pitanje najlakše odgovoriti - ne bih ništa mijenjala! Nedostaju mi jedino roditelji i prijatelji i možda snijeg zimi... Inače, i irska klima za mene je idealna jer nema ekstrema: zimi se temperature vrlo rijetko spuste ispod nule, a ljeti se nikad ne dižu iznad 25 stupnjeva.

Također, Vi i Vaša djeca mnogim Irčima otkrivate ljepote svoje domo-vine. Imate li za Hrvate možda neku svoju životnu poruku?

- Zadržimo iskonske običaje, budimo jednostavniji, iskoristimo plodnost i ljepotu krajolika, promovirajmo originalne okuse, malu obiteljsku ponudu i proizvodnju i - budimo topli, ljubazni i puno više nasmijani i otvoreni u komunikaciji i druženju! ■

U Tomislavgradu održana 6. revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske

Ljepotice na Trgu gange i hajdučke družine

Prema odluci ocjenjivačkoga suda titula najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH pripala je Ivani Ani Vlasici iz Rumunjske, prvom pratiljom proglašena je Kinga Deniza Dancze iz Mađarske, a druga pratilja je Leslie Marjory Samokic Quiquia iz Perua

Tekst: Snježana Jurišić Foto: TomislavCity

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, prof. Mijo Marić, svečano je otvorio 6. reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH prigodom otvorenja Trga gange i hajdučke družine 28. lipnja 2019. u Tomislavgradu. Na glasio je značaj ovakvih programa i drugih sadržaja koje nudi HMI za povezivanje Hrvata iz cijelog svijeta, jačanje veza i unapređenja društva u cjelini uz razmjenu iskustava, međusob-

nim približavanjem i izgradnjom međusobnog poštovanja i povjerenja.

Organizatori ove već tradicionalne manifestacije koja okuplja djevojke hrvatskog podrijetla iz različitih dijelova svijeta su Udruga Stećak za očuvanje i promociju tradicijske kulture u BiH i Hrvatska matica iseljenika, a pokrovitelji su dr. Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnog sabora, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlada Hercegbosanske županije i općina Tomislavgrad.

Prema odluci ocjenjivačkoga suda titula najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji

Organizatori ove već tradicionalne manifestacije koja okuplja djevojke hrvatskog podrijetla iz različitih dijelova svijeta su Udruga Stećak za očuvanje i promociju tradicijske kulture u BiH i Hrvatska matica iseljenika.

Sve sudionice revije 21 ljestvica iz 15 zemalja

U izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan RH sudjelovale su Karen Bauk (Argentina), Eva Tadić (Austrija), Ivona Šagolj (Bosna i Hercegovina), Senka Primorac (Bosna i Hercegovina), Tea Grgurović (Crna Gora), Anita Baradić (Italija), Marija Cirimotić (Kosovo), Kinga Deniza Dancs (Mađarska), Anna Propadalo (Njemačka), Rebeca Knežić (Njemačka), Sydney Skjerstad (Norveška), Maria Skjerstad Rendulich (Norveška), Lorena Maria Salcedo Loncharich (Paragvaj), Darinka Edith Kihalich Sanchez, Fiorella Militza Navarro Duich, Leslie Marjory Samokic Quiquia i Lucia Perkovic Grubisic (Peru), Ivana-Ana Vlasici (Rumunjska), Katarina Ana Crnogorac (SAD), Sillvia Belzarova (Slovačka) i Ksenija Benčik (Srbija).

Prema internetskom glasovanju za najfotogeničniju djevojku odabrana je Eva Tadić iz Austrije, a posebna je nagrada uručena najsimpatičnijoj sudionici Revije, Ivoni Šagolj iz Bosne i Hercegovine.

nji izvan RH pripala je Ivani Ani Vlasici iz Rumunjske koja je za nagradu dobila repliku oglice i narukvice iz 10. – 12. stoljeća iz Višića kraj Čapljine, koju joj je uručio Dragan Čović. Prvom pratišnjom proglašena je Kinga Deniza Dancze iz Mađarske, kojoj je priznanje u obliku replike naušnica i oglice iz Sanskoga Mosta uručio državni tajnik Središnjega državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje RH i izaslanik predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, Nikola Mažar. Druga pratišnja je Leslie Marjory Samokic Quiquia iz Perua, a repliku srebrnih naušnica s pozlatom iz Manjina Sela kraj Tomislavgrada uručio joj

je predsjednik Vlade Hercegbosanske županije, Ivan Jozić.

U NINU, IMOTSKOME I LIVNU

Prema internetskom glasovanju za najfotogeničniju djevojku izabrana je Eva Tadić iz Austrije, a nagradu s replikom naušnica iz Grboreza kraj Livna uručio joj je načelnik općine Tomislavgrad, Ivan Vukadin. Ocenjivački sud koji su činili Mate Bulić - pjevač, ujedno i njegov predsjednik, Željana Zovko - zastupnica u EU parlamentu, Marija Perić - poduzetnica iz Tomislavgrada, Jozo Pavković - urednik Večernjeg lista za BiH te Petar Galić - ministar znanosti, prosvjete, kulture i sporta Hercegbosanske županije, dodijelio je i jednu posebnu nagradu najsimpatičnijoj sudionici Revije, Ivoni Šagolj iz Bosne i Hercegovine.

Program Revije trajao je pet dana i sudionice su uz upoznavanje s kulturnom i prirodnim baštinom obišle i kraljevski grad Nin, gdje su u nazočnosti gradonačelnika Emila Ćurka proslavile

Dan državnosti. U Imotskom su, uz gostoprimstvo gradonačelnika Ivana Budalića, sudjelovale u sklopu programa 'Na Sili kod Imočana' i predstavile bogatstvo naših narodnih nošnji. U Livnu su posjetile Franjevački muzej i Galeriju Gorica i uz stručno vodstvo uživale u sakralnoj, arheološkoj, numizmatičkoj, etnografskoj i zbirci starog oružja te stalnom postavu slika Gabriela Jurkića i zbirci suvremenog slikarstva.

Cilj ovoga programa jest susret i povozivanje Hrvata iz cijelog svijeta u svrhu promicanja naše zajedničke tradicijske kulture te upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnoga i kulturnoga identiteta. "Predivno je bilo. Da se mogu ponovno prijaviti, svakako bih došla opet", izjavila je Karen Bauk iz Argentine. I druge djevojke će ponijeti puno lijepih iskustava, a neke su već najavile i dolaske u Hrvatsku na druge programe jer su ljepote Hrvatske i BiH te korijeni koji snažno vuku natrag ostavili neizbrisiv trag. ■

ENG The 6th Traditional Folk Costume Review and Miss Croatian Folk Costume Pageant for Croatians Abroad was held this year parallel to the gala opening of the new Gange i hajdučke družine square in Tomislavgrad on the 28th of June. The event, with participants of Croatian ethnic heritage coming from around the world, is jointly organised by the Stećak Association for the Preservation and Promotion of Croatian Traditional Culture in Bosnia-Herzegovina and the Croatian Heritage Foundation. 21 young women from fifteen countries took part in this year's pageant.

Prsten za budućnost

Mijo Marić zahvalio je svima koji pridonose Zakladi Prsten i time osiguravaju stipendije koje nekima omogućuju bolji start u život, zaključivši kako je to jedna od najboljih investicija u pojedince koja će se zasigurno vratiti cijeloj zajednici

Tekst i foto: Uredništvo

Humanitarni koncert pod nazivom Prsten za budućnost, kojim Udruga Hrvata BiH Prsten obilježava dvanaestu obljetnicu Zaklade, održan je 6. lipnja 2019. u Hrvatskome narodnom kazalištu u Osijeku. Organizator koncerta je Podružnica Udruge Prsten Osječko-baranjske županije, suorganizatori Osječko-baranjska županija i Grad Osijek, a pokroviteljica predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović. Na koncertu su besplatno nastupili hrvatski glazbenici Miroslav Škoro i Lyra Bend, Zrinka Posavec i Igor Delač te sastav Fuentes, a sredstva prikupljena na koncertu namijenjena su fondu za stipendiranje studenata i učenika Zaklade Prsten.

Na koncertu su besplatno nastupili hrvatski glazbenici Miroslav Škoro i Lyra Bend, Zrinka Posavec i Igor Delač te sastav Fuentes, a sredstva prikupljena na koncertu namijenjena su fondu za stipendiranje studenata i učenika Zaklade Prsten.

ru Hrvatima u Bosni i Hercegovini, kao i njezino zauzimanje za ostanak i opstanak Hrvata u BiH, ali i u RH. Također, zahvalio je svima koji pridonose Zakladi Prsten i time osiguravaju stipendije koje nekima omogućuju bolji start u život, a svima nama pružaju priliku da budemo bolji, zaključivši kako je to jedna od najboljih investicija u pojedince koja će se zasigurno vratiti cijeloj zajednici.

Tijekom svojih nastupa svi izvođači izrazili su zadovoljstvo što mogu pomoći u ostvarenju tako plemenitog cilja te ujedno izvrsnim izvedbama oduševili prepunu dvoranu osječkog HNK, a vrhunac večeri bio je nastup Miroslava Škore koji je svojim zabavnim komentarima nasmijao publiku do suza, a između redova pjesme i šale poručio je kako smo blagoslovjen narod jer imamo dvije domovine, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, te zahvalio na pozivu. Na kraju je uslijedila i zahvala izvođačima koji su svojim besplatnim nastupom osigurali stipendije novim stipendistima Zaklade Prsten u sljedećoj akademskoj godini, kao i svima koji su se oduzeli pozivu Udruge i Zaklade.

Udruga Hrvata BiH Prsten poziva sve zainteresirane da se pridruže mnogobrojnom članstvu, a potencijalne donatore da postanu zakladnici Zaklade Prsten. ■

ENG The Croatian National Theatre house in Osijek was the venue for a concert titled Ring for the Future on the 6th of June of this year. The event celebrates the twelfth anniversary of the Prsten ("Ring") association of the Croatians of Bosnia-Herzegovina.

Škola igre

U organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Osijeku i Hrvatske matice iseljenika – Podružnica Vukovar, a pod pokroviteljstvom Đakovačko-osječke nadbiskupije i Osječko-baranjske županije održana je šesti put Međunarodna ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture "Faust Vrančić" na otoku Prviću (23. - 30. lipnja).

Predavanje Miljenka Dujele

Tekst: Ružica Pšihistal

Foto: Silvio Jergović

Polaznicima škole omogućeno je svladavanje umjetničkih, komunikacijskih, socijalnih i tehničkih vještina, upoznavanje lokalne kulture i hrvatske kulturne baštine. Bili su to učenici Gimnazije fra Dominika Mandića u Širokome Brijegu, Graditeljsko-geodetske škole u Osijeku i Školskoga centra fra Martina Nedića u Orašju. Smještaj i nastava održani su

u samostanu Gospe od Milosti u Prvić Luci, uz svesrdnu pomoć župnika don Bože Škembera, domaćina i tajnika škole i stručno vodstvo prof. dr. sc. Ružice Pšihistal.

Program škole započeo je terenskim predavanjem u crkvi sv. Jelene Križarice u Šepurinama gdje je gospodin Neven Skroza ispričao priču o povijesti Prvića, a nastavljen je obilaskom ljetnikovca Draganić-Vrančić. Predavanjem naslovljenim *Od povjesne priče do folklorne drame* dr. sc. Teodora Vigato polaznicima je predstavila povjesnu priču

otoka Silbe, a o frazemima nastalima na otoku Silbi pripovijedao je dr. sc. Ivica Vigato. *Priče reportera misionara* polaznici su čuli od novinara, redatelja i producenta Miljenka Dujele koji je prenio svoja iskustva o Černobilu i Africi. *Svetsku priču o hrvatskom polihistoru Faustu Vrančiću* polaznicima je ispričala dr. sc. Marijana Borić.

SVEOBUVHATNO PREDSTAVLJANJE HRVATSKE BAŠTINE

Priče o Zlarinu i Šibeniku, gdje ih je dočekao zamjenik gradonačelnika Paško Rakić, polaznici su čuli zahvaljujući izletničkom programu. Na otoku Zlarinu posjetili su Memorijalnu sobu hrvatske pjesnikinje Vesne Parun. U Šibeniku su posjetili novootvoreni Interpretacijski centar katedrale sv. Jakova "Civitas Sacra" te razgledali katedralu.

Polaznici jezične radionice koju su vodile profesorice Jelena Marušić, Ana Skoko, Anica Šušak i Maja Zovko predstavili su se legendama i običajima krajeva iz kojih dolaze, a pokazali su i ilustracije Ahilejeva štita prema 18. pjevanju Homerove Ilijade. Obvezne jezične radionice organizirane su kao gramatičke vježbe i vježbe kreativnoga pisanja. *Pričom o Hercegovini* i lokalnim govorima predstavili su se polaznici govorničke radionice, gdje su učili kako pripremiti i održati javni govor, a radionicu je vodila profesorka Ljubica Nedić.

RAZNOLIKE ŠKOLSKE RADIONICE

Scensko-dramska radionica pod vodstvom profesorice Teodore Vigato pripremila je predstavu inspiriranu pričom kazivačice Zorke Vlahov koju je ispričala i polaznicima prošlogodišnje folklorne radionice. Učenici koji su pohađali radi-

Tema ovogodišnje škole bile su priče i pričanja, a uz akademska i terenska predavanja te šest kreativnih radionica temi se pristupilo kreativno i istraživački, dok je naglasak bio na stjecanju teorijskoga i praktičnoga narativnog znanja.

Radionica hrvatskog jezika

Priča ljetne škole završena je priredbom u klastru samostana na kojoj su polaznici predstavili znanje i vještine stečene tijekom sudjelovanja u bogatom programu škole.

onicu glagoljskoga pisma pod vodstvom profesora Ivice Vigata upoznali su se s najvažnijim hrvatskim glagoljskim spomenicima, prošetali se samostanom u potrazi za konkretnim primjerima glagoljskih natpisa te naučili čitati i pisati glagoljicu. S obzirom na to da ljetna škola nosi naziv po Faustu Vrančiću, polaznici tehničke radionice bili su posebno inspirirani njegovim likom i djelom te publici predstavili Faustov vatreňi, vodeni i sunčani sat, a zatim i suvremene satove koje su napravili pod stručnim vodstvom profesorice Valentine Slabinač. Polaznici medijske radionice koju je vodila profesorica Đurđa Varzić-Pavković ponomo su pratili sve događaje na otoku, sve radionice, predavanja i izlete. Priredbu i službeni program ljetne škole zatvorila je profesorica Pšihistal podijelivši diplome polaznicima. ■

ENG The 6th Faust Vrančić International Summer School of Croatian Language and Culture was staged on the island of Prvić from the 23rd to 30th of June. The event was organised by the Osijek chapter of Matrix Croatica and the Vukovar branch office of the Croatian Heritage Foundation and held under the auspices of the Đakovo-Osijek archdiocese and Osijek-Baranja County.

A dogodine u Beču

Devetnaesti susret članova udruge "Hrvatska izvandomovinska lirika" HIL održan je od 30. lipnja do 3. srpnja 2019. godine u Dalmaciji, točnije u Makarskoj, Vepricu, Zaostrogu, Živogošću pa do najvišeg vrha Biokova, vrha sv. Jure.

Članovi Udruge HIL s direktoricom TZ Makarska Hloverkom Novak Srzić i predsjednikom OMH u Makarskoj Antonom Škrabićem

Tekst i foto: Anita Martinac

Usvečanoj književnoj večeri nastupili su pjesnici Ivan Gerić, Ivanka Sabolić Rukavina, Nasja Bošković Mayer, Branka Grakalić, Ivan Župa, Pero Rotim, Nadica la Rosa, Suzana Tkalcic, Ana Petrović, Anita Martinac, Grgo Mikić, Ivan Ivanda, Ivna Talaja, Marina Jurišić, Ferdo Šarić, Stipe Vela i Maja Tomas. Bogat program moderirala je Žana Šulenta, a također su u njemu sudjelovali i Gradski zbor Makarska i akademski pijanistica Branka Grakalić. Na kraju programa podijeljene su

plakate i ovogodišnji zbornik svim sudionicima.

Hrvatska pjesnička riječ kao spona diljem svijeta

Svečanoj večeri nazočili su predstavnici Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba i Vukovara, gospodin Ivan Tepeš i Ivana Rora, a čestitke su došle i iz Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH od državnoga tajnika Zvonka Milasa. Također, uz još mnogobrojne prijatelje udruge ovom susretu nazočila je i bivša veleposlanica u Argentini gospođa Neda Šarić Rosandić.

Pod pokroviteljstvom Turističke zajednice Makarske, na čelu sa sve-

Udruga okuplja hrvatske pjesnike i zaljubljenike u lijepu hrvatsku riječ iz cijelog svijeta te se tako i ove godine odazvao priličan broj pjesnika iz SAD-a, Danske, Austrije, Švicarske i drugih država iz kojih su pristigli, uz nekoliko domaćih pjesnika iz Dalmacije.

stranom i neumornom Hloverkom Novak Srzić, koja je prepoznaša i podržala pjesnike u njihovoj misiji, Udruga HIL prijateljski je dočekana. Uz potporu i pomoć Ogranaka Matice hrvatske u Makarskoj, a posebno predsjednika tog ogranka gospodina Ante Škrabića, koji je pomogao da svečana književna večer bude na visokom profesionalnom nivou, pjesnici su izlili svoju emociju i oduševili publiku.

NA NAJVIŠEM VRHU BIOKOVA

U odlično sklopljenom programu ove godine pjesnici su upoznali Dalmaciju te tako obišli prelijepu samostane i crkve, upoznali kulturnu baštinu na tom području, a posebno su uživali u prirodnim bogatstvima ovog područja. Sve to je novi probuđeni izvor za inspiraciju koja tek nadolazi, a kojom će pjesnici opjevati Dalmaciju raznoseći hrvatsku riječ diljem svijeta kroz hrvatske zajednice u kojima djeluju. Program je otpočet polaganjem cvijeća i paljenjem svijeće pred Spomenikom braniteljima. Nakon toga su posjetili marijansko svetište Veprić u blizini Makarske i nazočili svetoj misi na otvorenom u prekrasnom ambijentu svetišta. U Zaostrogu pjesnike je dočekao također pjesnik Ivica Brnas te predstavio najvažniji i najpoznatiji spomenik franjevački samostan Svete

Marije te muzej, botanički vrt i memorialnu galeriju Mladena Veže. Sudionici su kušali i specijalitete koji se proizvode u samome samostanu. Na grobu fra Andrije Kačića Miošića prisjetili su se njegova značaja i uloge u vremenu od 1704. do 1764. s odjekom do današnjih dana. Posebnu pozornost zaokupila im je samostanska knjižnice kojoj su darovali svoje knjige i zbornik Udruge. U Živogošću pjesnici su posjetili samostan sv. Križa gdje ih je dočekao župnik fra Miroslav Bustruc koji ih je uz predstavljanje znamenitosti nasmijao svojim aforizmima.

Park prirode Biokovo pokazao im

je novo neistraženo lice Lijepe Naše te ih omamio mirisima raznovrsnog bilja i pogledom koji ostavlja bez riječi i prema moru i prema unutrašnjosti. Pjesnici su neumorno osvojili i najveći vrh Biokova, gdje se nalazi zavjetna kapelica svetog Jure. Iz makarske bogate ponude može se izdvojiti Malakološki muzej franjevačkoga samostana koji je 1963. utemeljio fra Jure Radić te crkva sv. Marka. Pjesnici su se posebice dobro osjećali u prostorijama Turističke zajednice Makarske koja je bila izvrstan domaćin te se pobrinula i za odličnu gastronomsku ponudu u restoranu Peškera, Vratima Biokova i restoranu Kap ulja, gdje im je domaćin bio Veljko Barbijeri uz sponzorstvo vinarije Grabovac.

Osim susreta lijepo riječi, ovo je susret prijateljstva uz razmjenu iskustava izvandomovinskih pjesnika i predstavnika institucija, udruga i zajednica. Također je uz prijateljsku i profesionalnu pomoć najavljeno i pokretanje web stranice www.hil.hr gdje će se moći prijavljivati novi zainteresirani članovi te najavljivati novi susreti, a kako doznamo to će sljedeće godine biti u Beču, na jubilarnu dvadesetu obljetnicu. Vidimo se dogodine! ■

ENG The Hrvatska izvandomovinska lirika ("Croatian Lyricism Abroad") association gathers Croatian poets and poetry enthusiasts from around the world. This year's nineteenth gathering of the association drew participants from the United States of America, Denmark, Austria, Switzerland and other countries and a number of local poets from our southern region of Dalmatia.

Mladi vizionari hrvatske države

Članovi hrvatskih državotvornih ilegalnih organizacija i skupina u poraću tijekom komunizma bili su učenici i studenti podrijetlom iz raznih društvenih slojeva i krajeva Hrvatske

Dr. sc. Wollfy Krašić

Tekst: Vesna Kukavica

Svečana promocija nove monografije u izdanju AGM-a pod naslovom *Hrvatski pokret otpora* održana je 29. svibnja u dvorani Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu. Riječ je o opsežnoj znanstvenoj studiji mladoga hrvatskog povjesničara Wollfija Krašića, koja donosi prvu historiografsku analizu nastanka i djelovanja ilegalnih državotvornih organizacija i skupina u Hrvatskoj u razdoblju od svršetka Drugoga svjetskog rata do godine 1966., uključujući potpunije opise tridesetak skupina

o knjizi su nadahnuto govorili recenzenti profesor emeritus dr. sc. Ivo Banac i dr. sc. Josip Mihaljević s Hrvatskoga instituta za povijest. O značenju

Disidenti Kruno Mašina i Jakša Kušan u Parizu 1959. ili 1960.

Zagrebački AGM, ovom Krašićevom knjigom *Hrvatski pokret otpora* potvrđuje vodeću poziciju u tiskanju znanstvenih studija s područja dosad neobrađene historiografije vezane uz naš disidentski pokret.

ideje otporaša u vremenu ranoga komunizma u bivšemu komunističkom sustavu govorio je profesor Banac s naglaskom na nekim ličnostima koje su se suočavale s tadašnjim represivnim sustavom. Dr. sc. Josip Mihaljević osvrnuo se na strukturu knjige, izdvojivši posebno drugi dio koji se zapravo bavi glavnim pokretom toga vremena - *Hrvatskim pokretom otpora* Jakše Kušana.

MLADE SNAGE OTPORA

Građa knjige ima 343 stranice, a opremljena je cijelovitim znanstvenim aparatom od kazala do odabrane literaturе i bilješki o arhivskim izvorima prve vrste, što olakšava iščitavanje ključnih događaja i figura. Za pisanje ove studije autor je istražio obilnu arhivsku građu, ali i prikupio sjećanja od samih aktera tog doba. Knjiga se sastoji od dva dijela. Prvi je posvećen obilježjima hrvatskih ilegalnih organizacija od kraja Drugoga svjetskog rata do godine 1966., uključujući potpunije opise tridesetak skupina

među kojima su, prema ocjeni autora, četiri najistaknutije: *Skupina Tomislav*, *Hrvatski pokret otpora*, *Hrvatski oslobođilački pokret* i ilegalna skupina *Mijatović - Gabelica*. U drugome dijelu autor Krašić od svih opisanih i izdvojenih grupa naglasak stavlja na *Hrvatski pokret otpora* koji je u Zagrebu 1954. godine osnovala skupina studenata na čelu s Jakšom Kušanom, koji je sastavio *poslanicu za hrvatsku emigraciju*, kao i opširan, realan, dobro promišljen i u nekim pogledima vizionarski program. Među mnogobrojnim razlozima zbog kojih je spomenuta organizacija zaslužila auto-rovo izdvajanje jest zasigurno i taj što je u njezinu programu udaren temelj ideološko-političkome smjeru koji će se kasnije nazivati ideja o hrvatskome miru ili pomirenju, tj. potrebi suradnje nekada zaraćenih Hrvata iz vremena Drugoga svjetskog rata i njihovih potomaka na stvaranju samostalne i demokratske hrvatske države.

KUŠANOVA KLJUČNA DIONICA

Autor Krašić uputio je niz zahvala svima koji su pridonijeli rađanju njegove knjige, istaknuvši suradnju sa samim Jakšom Kušanom, ali i pojedinim drugim otporašima od kojih su neki i bili u publici u Državnome arhivu, kao što su Andelko Mijatović i dr. sc. Ivo Kujundžić.

Kušan je kao pokretač emigrantsko-

Krašić, Wollfy: *Hrvatski pokret otpora*, AGM, Zagreb, 2018.

ga časopisa "Nova Hrvatska" u Londonu postao jedan od najpoznatijih hrvatskih političkih emigranata. U emigraciji je završio i Stanislav Janović, također član središnje skupine HPO-a, kao i Vinko Ostojić, koji je širio program HPO-a diljem Hrvatske i Bosne i Hercegovine. On je ujedno bio najteže osuđeni član HPO-a s deset godina strogoga zatvora. Sažeto, većina nositelja raznih oblika hrvatskoga državotvornog otpora u poraću bili su mladi. "Taj trend bio je rezultat transfera hrvatske državotvorne ideje u generaciju koja je za vrijeme Drugoga svjetskog rata bila u dječjoj dobi, odnosno onu koja je u ratu tek

bila rođena pa joj se nije mogla impunitirati ustaška niti komunistička reputacija. To je bila velika pobjeda hrvatske državotvorne ideje s obzirom na to da je pustila korijenje među osobama koje su rasle i razvijale se u jugoslavenskom komunističkom režimu, koji je na razne načine nastojao snažno utjecati na oblikovanje mlađih generacija", istaknuo je autor Krašić.

Članovi hrvatskih državotvornih ilegalnih organizacija i skupina dolazili su iz raznih društvenih slojeva i krajeva Hrvatske te Bosne i Hercegovine, kao i još nekih dijelova Jugoslavije naseljenih Hrvatima. Snage otpora, unatoč činjenici da nisu uspjele znatrati uzdrmati režim i da su prije ili kasnije bile otkrivane i razbijane, zapravo su na kraju uspjele jer su svojim postojanjem i djelovanjem, uz neke druge elemente, u 45 godina postojanja komunističke Jugoslavije prenosile ideju o potrebi stvaranja samostalne hrvatske države, do povoljnoga trenutka kada se ona mogla uobičiti u stvarnosti.

ŽIVOTOPIS AUTORA

Dr. sc. Krašić rođen je 1988. u Rijeci. Osnovnu školu pohađao je u Mrkoplju, gimnaziju je završio u Rijeci, a na Filozofskome fakultetu u Zagrebu diplomirao je na temu "Djelovanje dr. Ante Cilige u Kraljevini Jugoslaviji i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj od 1936. do 1944." i obranio doktorsku disertaciju pod mentorstvom dr. sc. Ive Banca prije tri godine, a koju je lani tiskala Školska knjiga pod naslovom: "Hrvatsko proljeće i hrvatska politička emigracija".

U ime nakladnika nazočnima se obratio Jozo Renić, glavni urednik redakcije u AGM-u, ističući da se tematikom hrvatskoga otpora nakon Drugoga svjetskog rata malo tko bavio te da zagrebački AGM ovom monografijom na određen način ispravlja tu nepravdu i hrvatske otporaše izvlači iz zaborava. ■

ENG Wollfy Krašić's 343-page *Hrvatski pokret otpora* (*The Croatian Resistance*) is focused on illegal organisations among Croatian schoolgoers and students that operated from the end of the Second World War to 1966, including the Croatian Resistance Movement founded in 1954 by a group of students led by Jakša Kušan, later the editor of the London-based *Nova Hrvatska* (*New Croatia*).

Pred Veterinarskim fakultetom u Zagrebu 11. 2. 1954. kada je počelo sudjelje proganjanim studentom Goranu Piljcu. S lijeva na desno: nepoznati student, Zlatko Kraljević, Piljev branitelj Jakša Kušan i student medicine Stanko Janović. Kraljević je kao veterinar kasnije radio u Zapadnoj Njemačkoj i bio jedna od Kušanovih veza s domovinom

Susret međuparlamentarne skupine prijateljstva Hrvatska - Brazil

Mnogobrojni događaji u hrvatskoj zajednici u Brazilu, među kojima je i susret parlamentaraca, plod su iznimno snažne kulturne aktivnosti iseljeničkih društava i pojedinaca

Tekst i foto: Milan Puh

Mjesec lipanj bio je prepun događaja u brazilskoj zajednici iseljenih Hrvata i njihovih potomaka. Važan trenutak bio je posjet 23. lipnja međuparlamentarne skupine prijateljstva Hrvatska - Brazil koja je posjetila zemlju, a pritom i hrvatske domove u Sao Paulu u namjeri da upozna zajednicu. Marko Vešligaj, Mario Habek, Ante Bačić i Bojana Puzigača, kao članovi ove skupine, prošli su tako-

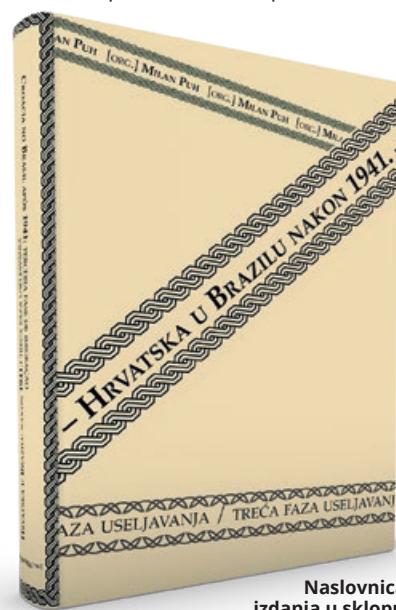
der kroz Rio de Janeiro i Braziliju, a u Sao Paulu su sudjelovali na tradicionalnoj proslavi Dana državnosti u Croatiji Sacri Paulistani, koju su upotpunili svojim nastupom glazbenici Đelo i Paula Jusić s izvedbom mnogih od popularnih hrvatskih pjesama pred punom dvoranom CSP-e. Svi prisutni bili su zadivljeni glasom i glazbenom virtuzoznošću para Jusić, a pritom ih je i iznenadio posjet četvero navedenih članova čija je otvorenost na dijalog ostavila iznimno pozitivan dojam, kao i mladost i energija. Lijepo ih je primio Tomislav Corre-

Petogodišnje istraživanje zaključeno je izdanjem četvrte publikacije o hrvatskim doseljenicima poslije Drugog svjetskog rata.

ie-Deur, predsjednik izvršnog odbora doma, te Dubravka Šuto, brazilska predstavnica u Savjetu Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske - koji su istaknuli važnost stvaranja ovakve vrste parlamentarne skupine čija su pratnja bili veleposlanik Željko Vukosav, na završetku svog mandata te novoprdošla opunomoćena ministrica pri Veleposlanstvu RH u Brazilu Gordana Prelčec-Sermek.

ZAVRŠENO ČETVEROKNJIŽJE

U sklopu ovog događaja realizirala se i promocija knjige "Hrvatska u Brazilu nakon 1941. godine: treća faza useljavanja", nastala u sklopu projekta "Povijest Hrvatske i hrvatskog iseljeništva u Brazilu" pod vodstvom profesora Mi-

Naslovница četvrto
izdanja u sklopu projekta
"Povijest Hrvatske i hrvatskog iseljeništva u Brazilu"

Svečani ručak povodom 60. obljetnice stvaranja Društva prijatelja Dalmacije

Članovi međuparlamentarne skupine prijateljstva Brazil-Hrvatska u Croatiji Sacri Paulistani

Iana Puh. Ovo zadnje izdanje zatvara ciklus istraživanja hrvatskog iseljeništva koje je trajalo pet godina, a u sklopu kojeg su objavljene četiri publikacije sa sudjelovanjem raznih suradnika iz obiju zemalja, čiji su rezultat 1.752 stranice koje su ispisale povijest Hrvata i njihovih potomaka u ovoj latinoameričkoj zemlji. Sama knjiga donosi nove podatke o broju doseljenih Hrvata u razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata, njihovim mjestima zaposlenja i stanovanja, raznim tiskovinama koje su izdavali, procesu stvaranja i izgradnje dvaju domova koji i danas služe zajednici, ali i o doprinosu hrvatskih iseljenika u razvitu Brazilu. U tom smislu nastala je mala "Enciklopedija Hrvata u Brazilu", jedno od poglavlja ovog izdanja u kojem je naveden značajan dio naših istaknutih iseljenika koji su gradili Nacionalni kongres u Braziliji, stvarali nove kemijske formule za zidnu boju, otvarali glazbene sastave i umjetnič-

ke galerije, ali i pisali knjige koje su otkrivene i uključene u ovu najopsežniju knjigu koja seže do 2000-ih godina. Na ovaj način definitivno je moguće pokazati veličinu i važnost brazilskih Hrvata, a što pak u sinergijskom djelovanju s vladinim ustanovama može pridonijeti još boljem povezivanju s domovinom. Tome će pridonijeti i novi projekt "Mreža Hrvata i Hrvatica u Brazilu" koji je dobio potporu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, a čiji je cilj povezati sve one iseljenike i njihove potomke raštrkane po ovoj petoj najvećoj zemlji svijeta, a željne suradnje u novoj i staroj postojbini.

ŠEST DESETLJEĆA DRUŠTVA PRIJATELJA DALMACIJE

Važnih događaja bilo je i u Društvu prijatelja Dalmacije, poznatom kao SADA, koji je također posjetila međuparlamentarna skupina, zadrivena radom i veličinom folklornog društva Jadran

i glazbenog sastava Frana. Tim povodom predstavljena je i novootvorena knjižnica koja je nakon dugog niza godina obnovljena i reorganizirana kako bi ponovno služila zajednici i svim onim osobama željnim znanja o zemlji i njezinim ljudima. U njoj je prisutno šestotinjak raznih knjiga i ostalih tiskovina nastalih još 20-ih godina prošlog stoljeća, koje su prošle kroz proces čišćenja i početne katalogizacije, a sada su potrebna nova izdanja kako bi u stvarnosti bila u koraku s modernim vremenima. Osim toga, slavilo se 60 godina osnivanja samog društva pa je tako 30. lipnja održan svečani ručak na kojem je sudjelovalo više od stotinu osoba, a u povodu ručka je otvorena izložba "Izlažemo baštinu: umjetnost na visini povijesti" u sklopu koje su izvješani na zidovima velike dvorane SADA-e objekti koji čine dio povijesti ovog doma, a tamo će ostati do kraja kolovoza kako bi se još novih priča i povijestica moglo o njima saznati od samih članova.

Sve navedene aktivnosti upućuju na razdoblje intenzivnog rada hrvatske zajednice u Brazilu koja se tako svakim danom dodatno približava domovini od koje je udaljena desetke tisuća kilometara, a koje samo predani rad i želja za povezivanjem može umanjiti. ■

Izložba "Izlažemo baštinu: umjetnost na visini povijesti"

ENG *The many events in the ethnic Croatian community of Brazil, including a meeting of the Croatia-Brazil interparliamentary friendship group, is the fruit of the very robust cultural activity of the local diaspora associations and individuals. The Society of the Friends of Dalmatia celebrates its 60th anniversary. A 1752-page four-volume series on the history of Croatia and of Croatian emigration to Brazil under the leadership of Milan Puh PhD is completed.*

Povratak umjetničkom ishodištu rodnoga grada

U splitskoj Galeriji umjetnina 18. lipnja otvorena je izložba radova Arsenija Roje nazvana "Zatvaranje kruga", kojom se prvi put u rodnom gradu predstavlja umjetnika, rođenoga Splićanina, a koji je svjetski renome – i teško shvatljiv domaći zaborav! – stekao u Americi.

Priredila: Branka Bezić Filipović

Foto: Galerija umjetnina

Prva izložba Arsenija Roje u rodnom gradu povezuje njegov prvi ciklus radova na papiru izведен 1965. i 1966. godine pred njegov odlazak u inozemstvo, s ciklusom slika koje je pod nazivom "Body Parts" izveo tijekom posljednjih godina života.

Ciklus crteža velikih formata Roje je izveo 1965./66. godine u varijaciji pop-artističke manire za potrebe svoje prezentacije u New Yorku. Riječ je o

kompleksnim kompozicijama, svojevrsnim kolažima vizuala preuzetih iz domaćeg i inozemnog tiska, uz koje Roje postavlja riječi ili slogane izvedene u tada popularnim fontovima, široke plosnate strelice ili ukrižane pruge pigmenta izvučene snažnom gestom, autoportret, portret supruge te ostalo. Kompozicije razvija organski, spontano dodajući elemente koji s ostatkom nemaju neku čvršću poveznicu, ali vizualno dobro funkciraju. Roje je pokazao da majstorski barata simboličkim prostorom kompozicije, vješto stvarajući ravnotežu između disparatnih dijelova kao

što su prizori s izraženom perspektivom, trodimenzionalni objekti, likovne dvo-dimenzionalne partije, znakovi i riječi.

Rojini temeljni umjetnički nazori započeti su u domaćoj sredini njegova duhovnog formiranja kako bi se zatim dalje razvili u New Yorku i Los Angelesu, gdje nastaje njegov poznati plakat za film M.A.S.H. i sve iduće slikarske i u širem smislu umjetničke serije.

ODANOST NAGONA

- Ipak, on nikada nije postao, jer to zapravo nikada nije ni mogao biti, pravi američki umjetnik. Ostao je u biti po

Svojim posebnim pojedinačnim primjerom Arsen Roje se priključuje mnogobrojnim umjetnicima prethodnih naraštaja s naših kulturnih prostora koji su u jednom trenutku napustili sredine svojih početaka i odlazili u "veliki svijet" u potrazi za usavršavanjem, razvitkom, također i za priznanjem koje nisu uvijek stjecali u mjestima iz kojih su se zadugo ili zauvijek udaljili.

S otvaranja izložbe: Ješa Denegri, Jasenka Roje, Andro Krstulović Opara i Branko Franceschi

Arsen Roje, Autoportret, 1999.

naravi svoje kulture europskim umjetnikom, zacijelo prije svega zato jer je u svoje slikarsko djelo, poglavito ono iz posljednjih godina, unio i upisao vlastitu, moglo bi se reći tragičnu egzistencijalnu sudbinu... – naglašava Ješa Denegri koji je, uz Branka Franceschija, kustos split-ske izložbe u Galeriji umjetnina.

Roje je neumorno slikao, s različitim uspjehom, boreći se naći put između apstrakcije i figuracije, ali se uvjek vraćao ljudskom liku i na posljetku svome vlastitom tijelu.

Već i ikonička američka poster-slika za film M.A.S.H. pokazuje Rojinu ruku, koja pokazuje znak mira dok nosi vojnu kacigu i stoji na visokim potpeticama, stvarajući antropomorfnu figuru iz ljudskih dijelova. Kasniji radovi nastavljaju varijacije na istu temu tijela, kada

se identificirao s reduktionizmom Samuela Becketta, koji je na njega ostavio upečatljiv intelektualni dojam i utjecaj.

– Kao umjetnik Roje se formirao i sazrijevao u okruženju neprekidnih promjena jezika, tema i samoga temeljnog smisla umjetnosti, u krajnje neizvjesnim životnim uvjetima u kojima se morao pronaći i potvrditi unatoč dramatičnim okolnim društvenim previranjima i političkim prilikama.

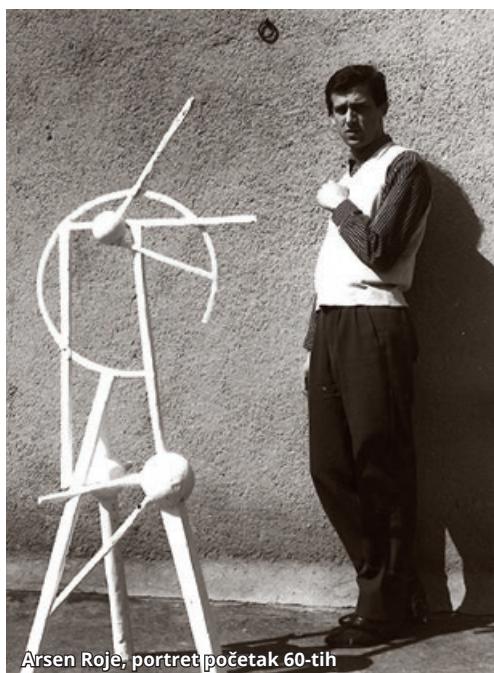
Spoznao je da je nadići stanje pojedinačnog nespokojsstva moguće prije svega odanošću nagona i pozivu umjetnika – dodaje Ješa Denegri.

Ciklus "Dijelovi tijela" koji je Roje počeo stvarati u novom tisućljeću predstavljen je u Galeriji umjetnina kao središnji dio izložbe, a izbor uključuje i nekoliko kompozicija iz prijelaznog razdoblja poput "Autoportreta" iz 1999. godine. U izvedbi ciklusa Roje se odlučio za mediteransku opciju tjelesnog naturalizma i splitsku izravnost koja pod jasnom svjetlosti razotkriva i naglašava sve promjene boje i osjeta puti, sve male prljavštine, iskrzanosti, istrošenosti i bolesne podljeve. Iako je slikao mahom uljem na platnu, u ovom ciklusu Roje se odlučio i na eksperiment s auto bojom u izvedbi ravne i sjajne pozadine budući da je kompaktna gustoća pigmenta nanesena špricanjem predstavljala savršen kontrast za gotovo živo meso koje je izvodio kistom. Umjetnik kao da proanalazi zadovoljstvo u promatranju i bilježenju postupne degradacije vlastita tijela, njegove potrošenosti i nagovještaja konačnog odlaska.

Roje je u uvjetima američkoga umjetničkog sustava izgradio i afirmirao svoje slikarsko djelo, no je li to bilo ono

Arsen Roje (Split, 1937. - Los Angeles, 2007.) kratko je pohađao Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu prije nego što se preselio u Pariz 1966., zatim se 1968. godine seli u New York da bi se 1971. godine konačno nastanio u Los Angelesu gdje je živio do svoje smrti 2007. godine. Izlagao je na skupnim i samostalnim izložbama diljem SAD-a, a predstavljale su ga galerija Ivana Karpa O.K. Harris u New Yorku i Perez Projects u Los Angelesu. Uglednu nagradu Motion Picture Advertising Award osvojio je dva puta, i to za plakat filma Roberta Altmana M.A.S.H. 1970. godine te za film Casanova Federica Fellinija 1977. godine.

o čemu je sanjao kad je odlazio iz Splita ostaje njegova intimna osobna tajna. Opravdao je pred sobom odlazak iz za vičaja kao što je jednako opravdan povratak u zavičaj njegova umjetničkog opusa zaslugom njegovih najbližih i na stojanjem svih koji su uložili napore da do ostvarenja ovih nakana dođe. Ovom izložbom u Rojinu rodnome gradu potvrđuje se jedno nepisano pravilo pret hodno provjereno u nekoliko različitih slučajeva: umjetnik odlazi i svojim djelom vraća se mjestu polaska, na kraju puta u tome mjestu uspomena njegova umjetnička ostavština trajat će najduže i s najvećom mjerom poštovanja. ■

Arsen Roje, portret početak 60-tih

ENG *Closing the Circle is an exhibition of the work of Arsen Roje staged at Split's Galerija Umjetnina. This is the first ever presentation in the city of his birth of the work of this artist, author of posters for Robert Altman's 1970 dark comedy M*A*S*H and Federico Fellini's 1976 film Casanova for which he won the prestigious American Motion Picture Advertising Award.*

Izravni letovi povezuju narode i kontinente

U Hrvatskoj bratskoj zajednici 1. lipnja 2019. održana je 26. godišnja skupština Nacionalne federacije Hrvata u Americi (NFCA) na kojoj su određene smjernice daljnog rada te izabранo vodstvo za jednogodišnji mandat. Skupština je održana u Veleposlanstvu Republike Hrvatske, a vodila ju je Lara Romanov, zamjenica veleposlanika iz Washingtona DC.

Predsjednik HBZ Edward W. Pazo, zamjenica savjetnice veleposlanika RH u Washingtonu DC Lara Romanov, tajnica/blagajnica Bernadete Luketich-Sikaras i drugi potpredsjednik Michael Ricci

Tekst: Franjo Bertović Foto: Ivan Begg

Zajednica je jedna od inicijatora u osnivanju ove udruge, koja je utemeljena 1994. godine, na osnivačkoj skupštini u St. Louisu, državi Missouri. Naime, pokojni predsjednik Bernard M. Luketich i tajnik pok. John Plesh uvidjeli su važnost ovakve krovne organizacije koja bi povezala druge hrvatske organizacije u Americi radi koordiniranog i uspješnijeg djelovanja prilikom prikupljanja humanitarne pomoći, širenja istine o Domovinskom ratu te zaštiti svog naroda u domovini Hrvatskoj.

Na toj povijesnoj osnivačkoj skupštini pojavila su se 54 delegata, zastupnika

svojih hrvatskih organizacija, uz prisutnost drugih stotinjak ljudi koji su došli radi potpore. Hrvatsku bratsku zajednicu na osnivačkoj skupštini zastupao je glavni predsjednik Bernard M. Luketich, potpredsjednik Joseph M. Brigich i Edward W. Pazo, današnji glavni predsjednik Zajednice.

Slijedili su mnogi daljnji pothvati u tih 26 godina postojanja. I danas, dan prije ovoga godišnjeg zasjedanja, u petak, organiziran je domjenak s oko stotinjak prisutnih, a sva prikupljena sredstva bila su namijenjena za sudionike Olimpijskih igara za osobe s invaliditetom, u Hrvatskoj.

Na skupštini je predsjednik Federacije, Steve Rukavina, podnio iscrpno izvješće o radu u prošloj godini, ali i vi-

ziji budućnosti. Rukavina je poseban naglasak i detaljnije informacije dao o pripremi prvoga zračnog leta iz njegova grada - Philadelhije i Dubrovnika, koji se priprema za 7. lipnja. Za ovaj povijesni datum i prvi izravan let American Airlinesa iz Philadelhije u Dubrovnik pripreme su u tijeku. Velika svečanost održat će se 6. i 7. lipnja na kojoj će biti prisutni mnogi uglednici Philadelhije, službenici Veleposlanstva RH iz Washingtona DC na čelu s veleposlanikom Pjerom Šimunovićem te predstavnici Ministarstva turizma Republike Hrvatske predvođeni tajnicima Tončjem Glavinom i Franom Matušićem.

U četvrtak, 6. lipnja, u 11 sati službeno će biti proglašen "Dan prijateljstva Philadelhije i Dubrovnika", a zatim će uslijediti razgledavanje znamenitosti grada, uključujući St. John Neumann Museum te završiti sa svečanim prijemom za visoke goste iz Hrvatske, Philadelhije i Amerike. Steve Rukavina posebno je istaknuo zasluge dr. Dragana Primorca i Ministarstva turizma RH za uspostavu ovoga direktnog leta koji će vezivati ove dvije prijateljske zemlje i ova dva grada, koji imaju dugu i zanimljivu povijest. Ali, mnogi državni dužnosnici iz Amerike i Hrvatske dio su ovoga velebnog i povijesnog pothvata koji će omogućiti mnogim Amerikanima da posjete i vide biser Jadrana - Dubrovnik te posjete malu, ali lijepu zemlju - Hrvatsku.

Zanimljiva su bila izlaganja dr. Stevana Z. Pavletića o razvoju medicinskoga turizma u Republici Hrvatskoj, Vedrana Nazora o dugogodišnjim sportskim aktivnostima naših doseljenika u Americi i o mogućnosti osnivanja "Croatian Sports Hall of Fame" u Americi, Biljane Lovrinović i Geraldu Skrlina o poduzetništvu u Republici Bosni i Hercegovini. Na kraju je prikazan film Nikole Kneza o Domovinskom ratu te vojno-redarstvenoj operaciji Oluja, koja je okončala obranu domovine. ■

ENG *The Croatian Fraternal Union played host on the 1st of June of this year to the 26th annual meeting of the National Federation of Croatian Americans (NFCA). The meeting hammered out guidelines for future activities and elected the new leadership to a one-year term.*

Filantrropija američke Korčulanke

Donatorskim udjelom za uvrštenje skulpture Ivana Kožarića u ugledni Muzej moderne umjetnosti u New Yorku zaslужna je, uz ostale, američka kolekcionarka umjetnina Neda Young, podrijetlom iz Račića

Ovih je dana prigodom devedeset i osmog rođendana istaknutoga hrvatskog kipara Ivana Kožarića njegova skulptura *Oblik prostora (Frižider)* iz 1963. uvrštena u zbirku uglednoga newyorškog Muzeja moderne umjetnosti (*Museum of Modern Art, MoMA*). Planetarno slavni muzej skulpturu je otkupio posredovanjem berlinske galerije *Gregor Podnar*, koja uz hrvatske umjetnike Julija Knifera i Gorana Trbuljaka odnedavno zastupa i Kožarića. Donatorskim udjelom za otkup Kožarićeva djela uvelike je zaslужna i Neda Drušković Young, poznata američka kolekcionarka umjetnina iz New Yorka – rođena u Račiću na otoku Korčuli. Hrvatska umjetnost druge polovice 20. stoljeća već desetljećima privlači kustose najposjećenijeg muzeja suvremene umjetnosti, newyorške MoMA-e, gdje se u raznim prigodama moglo vidjeti izričaje umjetnika iz istočne Europe među kojima su, uz kipara Kožarića, dosad bili zastupljeni naši umjetnici kao što su: Ivan Picelj, Julije Knifer, Miljenko Horvat s višedesetljetnim kanadskim boravištem, Marijan Jevšovar, Tomislav Gotovac, Josip Vaništa, Braco Dimitrijević, Dimitrije Bašičević Mangelos, Sanja Iveković, Mladen Stilinović, Goran Trbuljak, Boris Bućan te inovator vizualne kulture današnjice dizajner Mirko Ilić s višedesetljetnom američkom adresom. *The Museum of Modern Art (MoMA)*, utemeljen 1929., globalno je kulturno i znanstveno središte s golemom zbirkom najvažnijih djela američke i europske umjetnosti od razdoblja avangarde do najnovijih stilskih pojava.

Kožarićev put do MoMA-e stoga je višestruko znakovit kad su u pitanju ljudi i umjetnost u pokretu. Naime, MoMA na jedinstven način odražava polet kojim je umjetnost 20. stoljeća urušila granice između strogog određenih područja umjetnosti, filozofskih smjerova i oblika likovnog, dizajnerskog i arhitektonskog izražavanja. Zbirke Muzeja ujedno dokazuju da je avangarda, koja je u međuraču na svojevrstan način protjerana iz Europe, u *Novom svijetu* pronašla *novi zavičaj*. U tom je smislu fascinantan odjek hrvatskih umjetničkih pokreta otpora svjetske slave iz doba hladnoratovske podjele svijeta poput umjetnika iz grupe *Exat 51*, *Novih tendencija* i *Gorgone* iz čijeg je kruga izrastao opus kipara Kožarića. Srce MoMA-e je *Department for Painting and Sculpture*, zbirka djebla vrhunskih europskih umjetnika neprocjenjive vrijednosti 20. stoljeća - od Cézannea i Picassa, Légera, Maljevića, Mondriana i Miróa pa do Dalja, dadaista Marcela Duchampa i Meret Oppenheim. Zar nije lijepo da je ondje i naš Kožarić.

Filantrpinja Neda Young, kojoj zahvaljujemo za donaciju Kožariću, vlasnica je nekoliko američkih marketinških

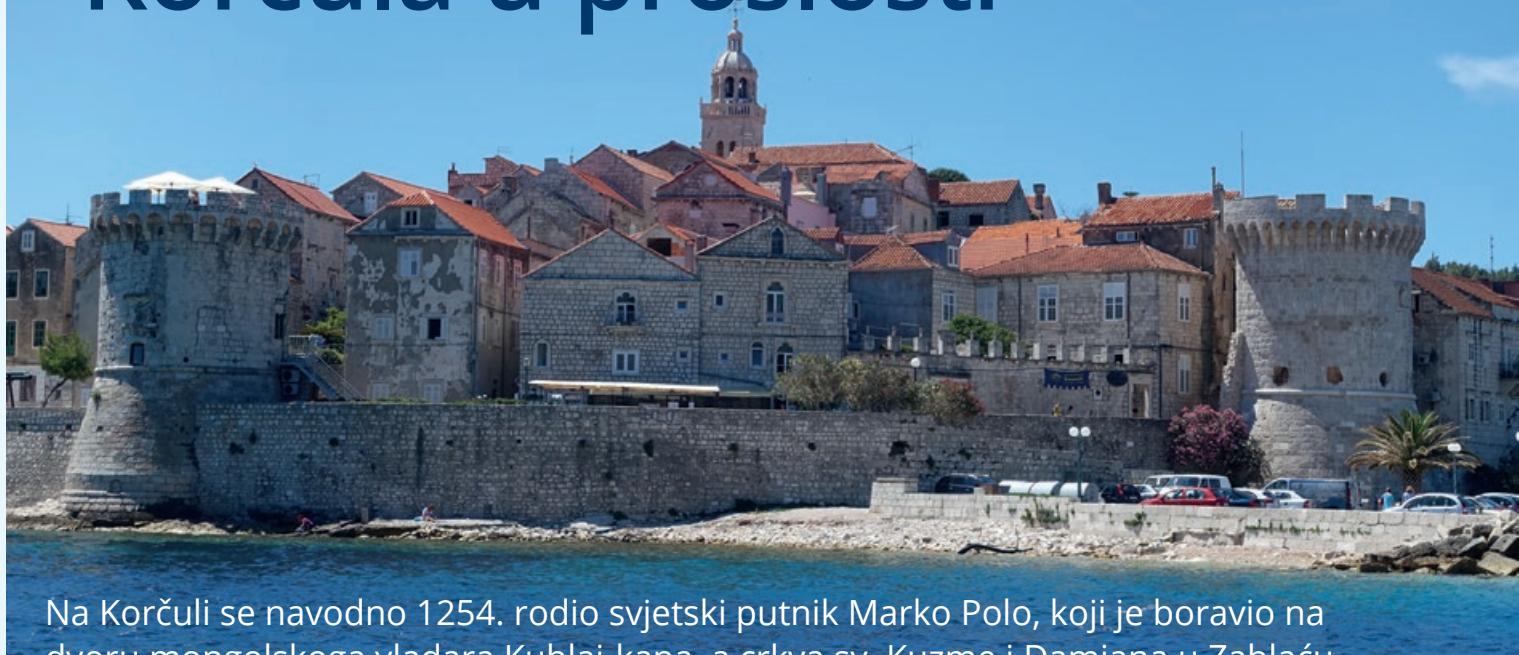
Piše: Vesna Kukavica

tvrtki, uz ostale i *Profile America* koju je osnovala zajedno s pokojnim suprugom. Smatra da dio novca treba vratiti u zajednicu gdje je stvoren i to u edukativne i humanitarne svrhe - darovitim umjetnicima, ali i potrebitima pa sponsorira mnogobrojne projekte u SAD-u i Hrvatskoj. Odrasla je u Račiću na otoku Korčuli. Napustila je Hrvatsku kao šesnaestogodišnjakinja, preselila se u SAD prije gotovo šest desetljeća, udala se i odgojila troje djece. Svoje troje djece - najstarijega 55-godišnjeg Michaela i 49-godišnjeg Anthonyja te najmlađu kći Francis - smatra svojim najvećim uspjehom. I oni obožavaju umjetnost i pomalo se bave kolekcionarstvom. S unucima Ivanom i Vanessom voli putovati po svijetu, a u slobodno vrijeme proučava literaturu o suvremenoj umjetnosti kako bi bila u tijeku s najnovijim tendencijama.

Studirala je istodobno kada i njezina djeca. Kako su živjeli u New Jerseyju prvo je završila Saint Peter's College, a zatim se upisala na glasovito Sveučilište Columbiju u New Yorku. Diplomirala je povijest umjetnosti i psihologiju. Na Nedine umjetničke afinitete najviše je tijekom studija utjecao sveučilišni profesor i umjetnik Daniel Serra Badue, kubanski egzilant koji se skrasio u Americi. Zaljubila se u umjetnost, posvetivši joj život kao galeristica i strastvena kolekcionarka, ostvarivši pri tome američki san. Osnovala je *Američku ligu za Hrvatsku* devedesetih tijekom agresije na zajedničku nam domovinu, prikupljajući i dijeleći humanitarne i medicinske potrepštine. U tom je razdoblju i kao TV-reporterka boravila u Hrvatskoj, snimajući potresne priče o ženama žrtvama ratnog nasilja, otvorivši im put prema organizacijama za zaštitu ljudskih prava. Donirala je, preko međunarodne zaklade *Venice Heritage*, sredstva za popravak naših kulturno-povijesnih spomenika pod zaštitom UNESCO-a kao što su trogirska katedrala, crkva sv. Duje i Dioklecijanova palača u Splitu, ali i za poboljšanje dijagnostičke opreme za žene oboljele od raka, dječje bolnice i vrtiće. Trenutačno dijeli stipendije za usavršavanje u inozemstvu hrvatskim liječnicima kako bi oni prenijeli nove vještine u Hrvatsku. Neda Young djeluje u odborima značajnih američkih muzeja. Posjeduje jednu od vrjednijih kolekcija suvremene umjetnosti, pozajmljujući je utjecajnim galerijama kako bi ciljana publika imala priliku vidjeti odabране umjetnine. Za kulturni, humanitarni i filantropski angažman zaslужuje našu veliku zahvalnost. ■

ENG Well-known American art collector Neda Young, who traces her roots to the Croatian island of Korčula, is much deserving, among others, for the donated segment of the exhibited works of famed Croatian sculptor Ivan Kožarić at New York's prestigious Museum of Modern Art (MoMA). Ms Young is also to be commended for her many other humanitarian donations to the old country.

Korčula u prošlosti

Na Korčuli se navodno 1254. rodio svjetski putnik Marko Polo, koji je boravio na dvoru mongolskoga vladara Kublaj-kana, a crkva sv. Kuzme i Damjana u Zablaću neizostavan je dio hrvatske srednjovjekovne sakralne arhitekture

Korčula danas
(foto: Ž. Rupić)

Piše: Željko Holjevac

Na arheološkom lokalitetu Vela spilja u općini Vela Luka na otoku Korčuli pronađeni su tragovi života stari oko 20.000 godina. Grci s Visa utemeljili su oko 300. pr. Kr. naseobinu na Korčuli koju su prozvali *Corypha melanai* (Crna Korčula). Prema antičkoj mitološkoj predaji (koju navodi Apolonije Rođanin u 3. st. pr. n. e.) otok je dobio ime po "ljepokosoj" Kerki-ri koju je bog mora Posejdona oteo i sakrio na udaljeni jadranski otok, a koji je zbog djevojčine patnje nazvan "crnim".

Zakonska odluka o njezinu osnutku i podjeli zemlje među naseljenicima, Lumbardska psefizma, ulomak najznačajnijeg i najstarijega pisanog arheološkog nalaza, uklesana je u kamenu ploču i javno izložena. Nakon što su promjenama u vanjskoj politici ilirskoga dvora rimski građani 181. pr. Kr. uhićeni na Korčuli, Rimljani su zavladali otokom i uključili ga u svoju provinciju Dalmaciju.

U doba hrvatskih knezova Korčula je pripadala Paganiji, a za vladavi-

ne kralja Petra Krešimira IV. bila je dio Duklje. Benediktinski samostan sv. Martina na Korčuli osnovan je 997./998. godine. Mletački dužd Petar II. Orseolo krenuo je s mornaricom oko 1000. prema istočnoj obali Jadrana kako bi podvrgnuo pod svoju vlast gradove i otoke poput Korčule. Nemanjin brat Sracimir napao je 1180. Korčulu, ali je uz pomoć Dubrovčana poražen, a otokom su ponovno zavladali Mlečani. Godine 1214. sastavljen je Korčulanski statut, najstariji takav pravni spomenik pisan latinskim jezikom. Zadarskim mirom 1358. otok je dospio pod vlast ugarsko-hrvatskih kraljeva. Župna crkva sv. Martina u Žrnovu spominje se u zapisima iz 1329., a kula i kopnena vrata u gradu Korčuli potječu iz 1391., dok je crkvica sv. Barbare u Lumbardi podignuta 1400. godine.

KATEDRALA SV. MARKA

U gradu Korčuli počela je 1411. gradnja trobrodne katedrale sv. Marka u gotičko-renesansnom stilu. Pročelje je projektirao Jakov Correr iz Apulije, a sljedeće godine Bonino iz Milana dovršio je glavni portal katedrale. Hrvoje Vukčić

Kula Marka Pola
(foto: Damir Pačić)

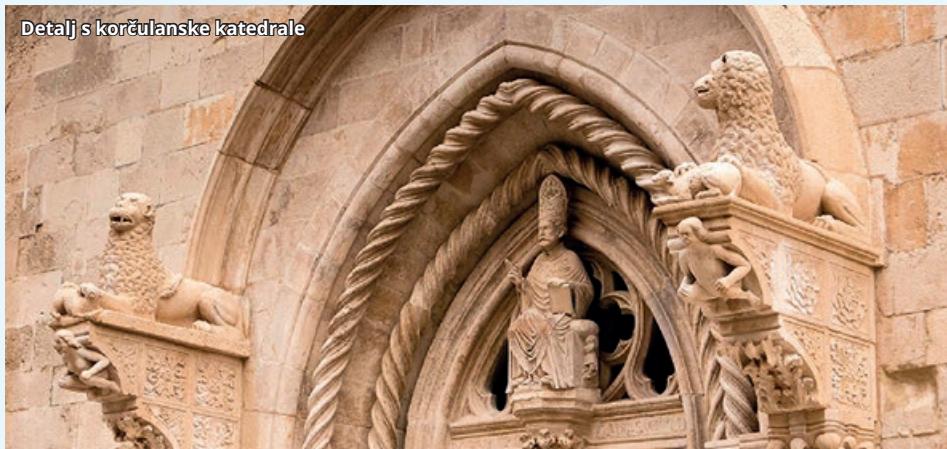

Hrvatinić, koji je u to doba vladao Korčulom, zaratio je protiv ugarsko-hrvatskoga kralja Žigmunda Luksemburškog i do 1415. izgubio otok. Zatim su Korčulu preoteli Mlečani, a mletački knez zabranio je 1420. gradnju većih brodova kako ne bi konkurirali mletačkoj brodogradnji. Blaž Jurjev Trogiranin, jedan od najznačajnijih umjetnika dalmatinske gotike, izradio je 1439. poliptih za bratovštinu Svih Svetih u Korčuli, koji se danas čuva u opatijskoj riznici neposredno do korčulanske katedrale. Godine 1480. podignut je dominikanski samostan u Korčuli, a 1490. dovršen ciborij glavnog oltara korčulanske katedrale. Franjevački samostan i crkva podignuti su u 15. i 16. stoljeću na otočiću Badiji.

U ranom novom vijeku gradile su se na Korčuli kamene palače, najčešće u stilu venecijanske gotike, a zatim u gothicko-renesansnom stilu. Iz 16. stoljeća potječe grb obitelji Arneri u Smokvici, a polovicom tog stoljeća osnovana je biskupija u Korčuli koja se razvila u važnije trgovačko-obrtničko središte i luku. Korčulanski klesari pomagali su graditi i stari kameni most preko Neretve u Mostaru. Na otoku je 1660. isplaćen prvi poznati književni honorar nekom hr-

Blaž Jurjev Trogiranin, jedan od najznačajnijih umjetnika dalmatinske gotike, izradio je 1439. poliptih za bratovštinu Svih Svetih u Korčuli, koji se danas čuva u opatijskoj riznici.

Detalj s korčulanske katedrale

"Lumbardska psefizma" - natpis u kamenu, nađen u Lumbardi, opisuje osnutak grčkoga grada u 4. st. prije Krista. Kraći natpis opisuje prethodno sklopljen ugovor grčkih doseljenika s otoka Issa (otok Vis) s domaćim ilirskim poglavicama, zatim obvezuje sve doseljenike na bezuvjetnu odanost te završava popisom 180 doseljeničkih obitelji.

vatskom piscu,
domaćem pje-
sniku Petru
Kanaveliću,
za stihove
u povodu

svečanog dočeka generalnog providura Andrije Cornera. Kanavelić se proslavio kao autor ljubavnih pjesama, epičar, dramatičar, prevoditelj i glumac. Istodobno je kanonik Jakov Salečić iz Smokvice bio poznat kao filozof, teolog i pisac.

'HRVATSKI NAPREDAK' U VELOJ LUCI

Godine 1797. otišli su Mlečani i došli Habsburgovci. Korčulu su 1806. zauzeли Rusi, a 1813. zaposjeli su je Britanci. Napoleonovim slomom 1815. završila je francuska uprava i počela druga austrijska vladavina koja je potrajala stotinjak godina. Godine 1828. ukinuta je biskupija u Korčuli s obzirom na to da je cijela Dalmacija papinskom bulom ujedinjena u metropoliju sa sjedištem u Zadru. Austrijski Lloyd otvorio je 1838., uz državnu subvenciju, parobrodarsku prugu Trst - Kotor. Ljeti je parobrod plovio dva puta na mjesec, ulazeći i u korčulansku luku, a put je trajao pet dana. Župna crkva sv. Josipa sa zvonikom u Veloj Luci građena je polovicom 19. sto-

jjeća, a 1855. osnovana je prva meteorološka postaja na otoku. U Korčuli je 1883. osnovano pjevačko društvo "Sv. Cecilija". Prva škola s čitaonicom "Hrvatski napredak" u Veloj Luci djelovala je od 1884. do 1914. u zgradu današnjeg Centra za kulturu. Grobljanska kapelica sv. Ciprijana u Smokvici podignuta je 1896. na mjestu stare crkvice iz 1329., a uoči Prvoga svjetskog rata sagrađena je školska zgrada uz rijeku u Veloj Luci.

Talijanska vojska okupirala je 1918. Korčulu, ali se poslije jugoslavensko-talijanskog sporazuma u Rapallu moralna povući. Trobrodna župna crkva Očišćenja BDM u Smokvici, u narodu prozvana Gospom od Kandelore, podignuta je 1920. na mjestu starije iz 17. stoljeća s očuvanim baroknim svetohraništem. Talijani su se 1941. ponovno iskrcali na Korčuli, ali su otok 1944. preuzeli partizani i uključili ga u obnovljenu jugoslavensku državu. Domaći kipar Fran Kršinić poklonio je rodnoj Lombardi spomenik palim borcima Drugoga svjetskog rata. Profesori Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pokrenuli su 1963. ljetnu filozofsku školu na Korčuli. Sudionici su bili domaći i strani filozofi nadahnuti marksističkom mišlju. U Veloj Luci održan je 1968. međunarodni susret likovnih umjetnika, a već više od 400 godina na Korčuli se izvodi slikovita viteška igra zvana moreška. Smokvičko polje je i danas, u Republici Hrvatskoj, poznato po uzgoju vinove loze, a župna crkva Svih Svetih u Blatu zanimljiva je po tome što je građena u pet etapa i to čitavo tisućljeće, od 9. do 19. stoljeća. ■

ENG Around the year 300 BCE ancient Greeks from the island of Vis founded Corcyra melaina ("Black Korčula"), a colony on the nearby island of Korčula. Renowned globetrotter Marco Polo, who visited the court of Mongol khagan Kublai Khan, is said to have been born on Korčula in 1254. Sts Cosmos and Damian church in Zablace holds an essential place in Croatian medieval sacral architecture.

Skladatelj Silvio Foretić

Silvio Foretić – svestrani glazbenik suvremene hrvatske glazbe

Rođen 21. 12. 1940. u Splitu kao sin opernog tenora i potomak stare korčulanske brodograditeljsko-moreplovačke obitelji; prema jednoj nedokazanoj (ali ne i pobijenoj) hipotezi mogao bi biti daleki potomak poznatoga svjetskog putnika Marka Pola (1254. - 1324.)

Tekst i foto: Obiteljski album Foretić,
Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo,
HR-DADU-SCKL-605. Zbirka fotografija
Iva Foretića

Prvi su mu zvučni doživljaji bili tutnjava topova i operne arije (Mussolini i Bellini).

Djetinjstvo i mladost provodi u Sarajevu i Osijeku, gdje pohađa školu (gimnaziju) i igra dječje uloge u kazalištu. S 11 godina počinje učiti glasovir, što mu (koliko zbog ondašnjih čudnih pedagoških metoda, a koliko zbog vlastite lijenosti) ne ide baš od ruke (ni lijeve ni desne). Više ga zanima izmišljanje vlastite glazbe, što s nekim 12 godina počinje i zapisivati. Nakon mature (1959.) odlazi u Zagreb, gdje na tamošnjoj Muzičkoj akademiji upisuje studij kompozicije u klasi Milka Kelemena. Za vrijeme studija izdržava se kao novinar (glazbeni osvrти u Studentskom listu), kao pratilac svirača, korepetitor pjevača i plesača, svirač obligatnog klavira i celeste (u orkestrima), pomoći i operetni dirigent te kao prvi kućni klavirist i skladatelj pjesama (šansona i songova) u humorističko-satiričnom teatru "Jazavac" (danas "Kerempuh").

ROMANTIK AVANGARDE

Godine 1963. osniva "Ansambl za suvremenu glazbu" s kojim - najčešće u suradnji s kolegom Jankom Jezovšekom - predređuje niz 'provokativnih' i 'skandaloznih' koncerata i događaja te postaje metom

Park Vile Foretić

Vrt Foretić je zaštićeni spomenik parkovne arhitekture, smješten u starome predgrađu Korčule Borku, danas užem gradskom središtu. Jedinstven je primjer vrtne umjetnosti 18. stoljeća koji i danas upućuje na to kako se ljudskim radom može skladno preoblikovati prirodni okoliš. Zaštićen je 1963. godine. Sačuvana barokna arhitektura vrta, pergole, šetnice, terasasta struktura, prepoznatljivo tipično raslinje, vrtni ukrasi, kipovi, odmarališta, kao i funkcionalni gospodarski elementi dodavani tijekom vremena obilježja su ovoga iznimnog primjera krajobraza. Zahvaljujući obitelji Foretić, negativi na staklu darovani Arhivskome sabirnom centru Korčula – Lastovo omogućili su nam uvid u to kako je vrt izgledao početkom 20. stoljeća kada su u pitomom okružju njegovi vlasnici svakog dana uživali, a recentne fotografije otkrit će nam sadašnje stanje vrta.

Svojim prostranstvom, slikovitim terasastim uzdizanjem i prisnošću svoga položaja na zemljištu koji ograju visoki zidovi što ga dijele od okolnih cesta, nemametljivim rasporedom, građevnim ulomcima i posebno izrađenim kamenim ukrasima te svojom kapelom, vodovodom, česmicom i paviljonom te odrinama, ovaj vrt brodograditelja i brodovlasnika Lovričevića, a zatim Foretića, spada među najistaknutije u Dalmaciji. S njegovih viših terasa i iz malog paviljona jasno se vidi kako je usklađen s ljepotom okolnih brežuljaka i sa širokim vidicima iako je položen u docu.

Glavna odlika vrta je njegova terasasta struktura s funkcionalnošću odvodnih kanala, cisterna s vodovodnim cijevima, bubrebanom i podesno građenim gospodarskim zgradama. (Sani Sardelić)

Suosnivač je i dugogodišnji predsjednik (1989. - 2000.) Hrvatske kulturne zajednice "Colonia croatica", društva koje se bavilo predstavljanjem hrvatske kulture u Njemačkoj, a za vrijeme Domovinskoga rata sudjelovalo u organiziranju humanitarne pomoći, kao i u lobiraju i traženju političke potpore.

kako verbalnih tako i stvarnih, letećih, mekših i tvrđih poljoprivredno-stočarsko-peradarskih, ali i petroloških izraza oduševljenja slušatelja. Dolazi na glas kao 'enfant terrible' hrvatske glazbe, a u političkim krugovima smatraju ga 'dekadentnim zapadnjakom'. Njegovi nastupi ocijenjeni su 'društveno štetnim' pa je 1965. kažnjen pismenim ukorom dekana Muzičke akademije da bi dva tjedna kasnije na istoj akademiji diplomirao s odličnim uspjehom.

Sljedeće godine (1966.) odlazi u Koeln gdje upoznaje elektroničku glazbu u klasi Herberta Eimerta, dok kod Bernda Aloisa Zimmermana produbljuje umijeće komponiranja.

Već sljedeće godine mora prekinuti to produbljivanje kako bi u četi kapetana Pantića u Nišu (Srbija) mogao svladati vojnu vještinu. Ovdje je u početku pješadinac, infanterist, kasnije muzikant, saksofonist.

Nakon povratka u Koeln (1968.) nastavlja studij kod Zimmermanna i Eimerta, a posjećuje i tečajeve Karlheinza Stockhausena. Neko vrijeme je asistent i suradnik Mauricija Kagela te sudjeluje u izvedbama njegovih projekata. Djeluje kao skladatelj i tekstopisac, a nastupa

u izvedbama vlastitih djela kao dirigent, klavirist, glumac i pjevač (ali nakon operacije glasnica, 1996., ne može više dobro pjevati). Od 1974. do 2006. predaje na "Folkwang Hochschule" u Essenu i Duisburgu. Tamo osniva ansambl "Fin de siecle - fin de millenaire" s kojim priređuje više koncerata s naglaskom na djela mlađih skladatelja. Nekoliko godina bio je član ravnateljstva Koelnskog društva za novu glazbu (Koelner Gesellschaft fur neue Musik, KGNM).

Posljednjih desetak godina opet se aktivnije angažira u kulturno-glazbenom

Obitelj Foretić

životu Zagreba i Hrvatske. Imao je ovde nekoliko uspjelih izvedbi i prizvodi, ali mu je opera "Maršal" zabranjena nakon generalne probe. ■

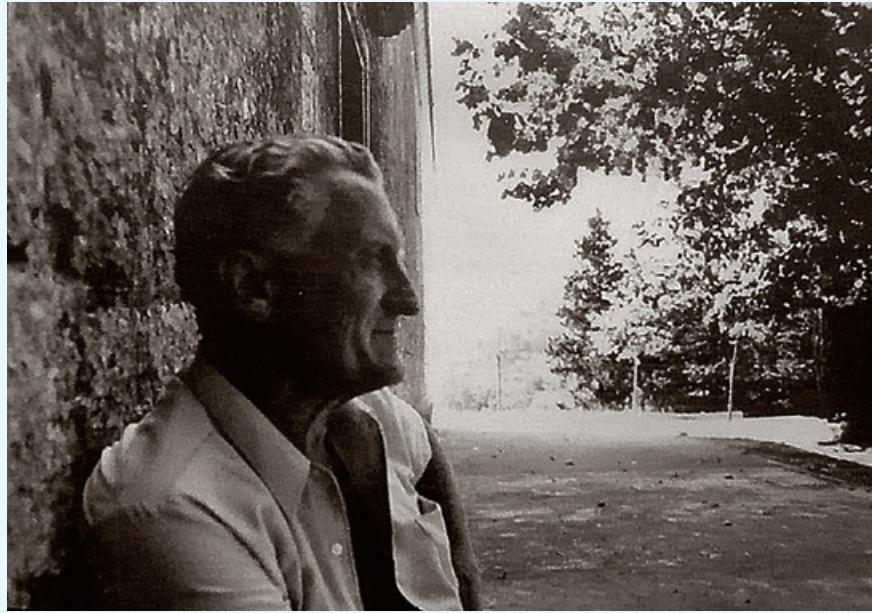
ENG Silvio Foretić born, 1940 in Split, the son of an opera tenor and the offspring of an old family of ship-builders and seafarers from the island of Korčula. According to an unconfirmed (but never contested) hypothesis he might even be the descendant of the world-famous traveler and explorer Marco Polo. He spent his childhood and youth in Sarajevo and Osijek where he attended gymnasium and played child roles in theater; started piano lessons at the age of eleven. After graduating from high school (1959), he moved to Zagreb in order to study musical composition. He supported himself through college by working as an accompanist, a co-repetiteur and a vocal coach, a musician in different orchestras (he played the obligatory piano and the celesta). In 1963 he founded Contemporary Music Ensemble All of which earned him the fame of "enfant terrible" of the Croatian musical scene. The following year, 1966, he moved to Cologne, Germany, where he encountered electronic music under Herbert Eimert, and started to deepen his composing skills under Bernd Alois Zimmermann. He wrote music and lyrics, and performed in his own works as a conductor, pianist, actor and From 1974 until 2006, he lectured at Folkwang Hochschule in Essen and Duisburg. There he founded the Fin de Siecle - Fin de Millenaire ensemble. For several years he was a member of the board of directors of the Cologne Society for New Music (Kolner Gesellschaft für neue Musik, KGNM). Furthermore, he was a co-founder and a longstanding president of the Croatian cultural community Colonia croatica, an association whose primary activity focused on representing Croatian culture in Germany,

Izvor: Hrvatska enciklopedija

Službovao je kao učitelj u Kuli Norinskoj i Račiću (Korčula), a od 1939. u Zagrebu, kada se javio u Krležinu Pečatu pod pseudonimom Petar Kružić. Zauzimao je istaknute društvene položaje u kulturnom životu: tajnik Matice hrvatske (1945. - 1947.) te njezin predsjednik (1989.), predsjednik Društva hrvatskih književnika (1953., 1968. - 1970.). Godine 1956. - 1960. bio je savjetnik za kulturna pitanja pri Veleposlanstvu u Parizu, a zatim

Uz bok francuskim egzistencijalistima

Hrvatski književnik i kulturni djelatnik **Petar Šegedin**, pisac ujednačena i iznimno smirena stila, jedna je od središnjih figura hrvatske književnosti druge polovice dvadesetog stoljeća. Rođen u Žrnovu na Korčuli 8. srpnja 1909., Učiteljsku školu završio je u Dubrovniku, a Višu pedagošku školu i Filozofski fakultet u Zagrebu.

je djelovao kao slobodni književnik. Redoviti član JAZU-a (HAZU) bio je od 1963. Dobio je Nagradu "Vladimir Nazor" za životno djelo 1991. Pisao je novele, romane, eseje i putopise. Iстакнуо se i aktivnom borbom za hrvatski jezik uključujući u polemike s političkim neistomišljenicima. Vlastima je osobito zasmetala Šegedinova prosvjedna knjiga *Svi smo mi odgovorni?* (1971.), koja je zajedno s nekim programatskim tekstovima V. Gotovca bila moralna kritika pritiska koje tada provodi jugoslavenska vlast. Neko vrijeme živio je u dobrovoljnom progonstvu u Njemačkoj i bio na tzv. crnoj listi. Njegovom prozom, putopisima i novelistikom provlači se tema straha od manipulacije i represivnog aparata vlasti. U tom su smislu značajna tri trenutka: 1949. na Drugom kongresu književnika Jugoslavije, kada je prevladavala socrealistička estetika, referatom *O našoj kritici* pledirao je za slo-

bodu i individualnost umjetničkog stvaranja te zagovarao raskid sa socijalističkom i utilitarnom estetikom, zauzimajući se za antidogmatizam. Godine 1971. u Hrvatskoj se zauzimao za dostojanstvo nacionalnog entiteta. Otkako mu je bilo dopušteno ponovo objavlјivanje, uključio se u javne polemike pa je 1991. na prosvjednome skupu u Zagrebu analizirao psihologiju "barbarogenija". Šegedinovi romani temelje se na srodnim postupcima koji su obilježili romane J. P. Sartrea ili A. Camusa; zanima se za krizna i rubna stanja ljudske svijesti, s duhovnom podlogom u pogledima S. Kierkegaarda, E. Mouniera i G. Bernanosa.

LIKOVNI LIŠENI CJELOVITOSTI

Središnji dio Šegedinova opusa egzistencijalistička je trilogija koju čine romani *Djeca božja* (1946.), *Osamljenici* (1947.) te *Crni smiješak* (1969.). *Djecom božjom* i *Osamljenicima* učvrstio je egzistencijalistički model pisanja u kojem je psihoanalitičkom i fenomenološkom metodom obradio individualne sudbine u stanjima straha, tjeskobe, osamljenosti, otuđenosti. Romane je konstruirao od eseističkoga materijala, vrlo rijetko

Poput francuskih egzistencijalista, Šegedin opisuje pojedinačne svijesti, suzuje koncept vremena i prostora, a inzistira na tjelesnosti protagonista, na absurdnom stanju njihova duha, na mučnini koju u sebi nose.

Iz opisa zbivanja, a za junake je uzimao hendikepirane likove ili likove lišene cjelovitosti. Oni oličuju različite aspekte potpune otuđenosti i nemogućnosti realizacije vlastitih egzistencija. U središtu Šegedinovih romana je čovjek izvan konkretnih društvenih i političkih odnosa; stoga bi se njihova být najlakše mogla odrediti sintagmom *literarna filozofija*. Sâm Šegedin je za svoje romane rekao da su "misli u pričama", što je parafraza Mannove maksime da je "umjetnost život u svjetlu misli". Takvom je poetikom,

u doba vladajuće normativne soorealističke estetike, pružio značajan poetički otklon. Šegedin je trajno ustrajao na modelu intelektualističkoga romana u kojem su zbog misaone čistoće žrtvovane tradicionalne narativne kategorije. Uspjela mu je putopisna knjiga *Na putu* (1953.), u kojoj ga krajolici i njihova povijest zanimaju manje od vlastitih unutarnjih stanja.

Predstavlja regionalnoga podrijetla, izvirući iz ambijenata i doživljaja hrvatskih otokâ i priobalnih gradića, njegova proza značenjem nadmašuje granci zavičaja. Umro je u Zagrebu 1. rujna 1998. godine. ■

Dani Petra Šegedina, kao bijenalna manifestacija, prvi put su održani 2005. godine u Korčuli, Žrnovu i Orebiću, a izlaganja sa znanstvenoga skupa objavljena su u posebnom zborniku, objelodanjenom u rujnu 2006. godine.

ENG Petar Šegedin was a culture worker and writer of balanced and exceptionally serene style and one of the central figures of Croatian literature in the second half of the twentieth century. Born in Žrnovo on the island of Korčula on the 8th of July 1909, he completed the local teacher's academy in Dubrovnik and earned degrees from the University of Zagreb's Teacher Training College (now the Faculty of Teacher Education) and Faculty of Humanities and Social Sciences. He doggedly pursued the model of an intellectualist novel in which traditional narrative categories were sacrificed in favour of clarity of thought.

Crna Korčula – zeleni otok

Stari Grci nazvali su je *Korkyra Melaina* tj. Crna Korčula zbog gustih šuma hrasta crnike i čempresa. Taj zeleni otok svakako zaslužuje to ime prije svega zbog bogatstva svoje vegetacije i flore koja s okolnim otocima ima nekih 959 vrsta na 279 km² površine i 236 km obale

Tekst: Darko Mihelj
Foto: Luka i Darko Mihelj

Nekto je davno rekao: "Na otok Korčulu može se doći zbog tisuću razloga", i imao je pravo. Može vas privući priča o Marku Polu (1254. - 1324.), poznatom istraživaču, trgovcu i posjetitelju Kine, za kojega se pak tvrdi da je prije svega Venecijanac i da Korčula nije njegovo rodno mjesto, nego tek mjesto u kojem je proveo zarobljen neko vrijeme u zatvoru tijekom rata između Venecije i Genove. Možda čak nije nikada ni došao do Kine, opisujući tek priče nekih drugih posjetilaca.

ZAŠTO JE KORČULA ZELENI OTOK?

Korčula i pripadajući otoci svoje "zeleno" bogatstvo zahvaljuju prije svega blagoj sredozemnoj klimi (sa srednjom temperaturom zimi nešto malo ispod 10 °C, a ljeti nešto ispod 27 °C), smjenjivanju uzvisina i polja, geološkoj građi (dolomiti gornje krede, lapor, rudistni vapnenci, pijesci) te razvedenosti obale. Korčula je okružena s 25 otočića od kojih su najpoznatiji Badija (poznat po franevačkome samostanu iz 15. stoljeća),

Centaurea ragusina

Na obalama jednog od korčulanskih otočića nalazimo dubrovačku zečinu (*Centaurea ragusina*), ilirsко-jadranski endem, višegodišnju biljku cvjetova intenzivno žute boje. Živi u pukotinama vapnenačkih okomitih stijena, tzv. strmcima ili klifovima iznad mora.

Proizd (poznat po prekrasnim plažama i zanimljivoj vegetaciji) i Ošjak (poznat po gustoj borovoj šumi, "otok ljubavi", poznat po tekstu dalmatinske pjesme "Na mrkinte i žale, na naš Ošjak i vale, Vela Luku, mala, ne zaboravi!").

Zelenilo se ogleda i u nekim zanimljivim tipovima vegetacije Korčule i njezinih otočića. Na južnoj padini otoka pretežno se nalaze šume alepskog bora (*Pinus halepensis*) dok su na sjevernoj padini čiste šume ili makija crnike

ili česmine - vrste koja je "kriva" za naziv koji su Korčuli dali Grci – "*melandra*" - crna. Uz te vrste naći ćemo i čempres, piniju, dalmatinski crni bor, maslinu, rogač, mirtu i lovor. Na nekim korčulanskim otočićima nalazimo zanimljivu biljnu zajednicu makiju divlje masline i drvenaste mlječike. Na nadmorskoj visini od nekih 300 m nalazimo zajednicu biljaka stjenjača u pukotinama stijena mediteransko-montanog pojasa, zajednicu piramidalnog zvončića i mo-

Cistus salvifolius
Ražnjič Korčula

Pogled na otok Korčulu s brodice iz Orebica

drog lasinja. Na jednom otočiću nedaleko od Vele Luke nađena je i najčešća endemična zajednica biljaka stjenjača koje žive u pukotinama obalnih stijena Dalmacije – zajednica trave busine i dubrovačke zečine. U ovoj zajednici osim ova dva dalmatinska endema dolaze i drugi dalmatinski endemi poput *Seseli tomentosum* i *Iris pseudopallida*; jadransko-tirenski endemi *Portenschlagiella ramosissima* i *Convolvulus cneorum* te endem nešto šireg rasprostranjenja *Campanula pyramidalis*.

ENDEMI, RIJETKE I ZAŠTIĆENE TE UGROŽENE VRSTE BILJAKA KORČULE

Prema nekim istraživanjima flora Korčule ima 38 endemičnih vrsta biljaka hrvatske flore i devet kritično ugroženih.

Pancratium maritimum

Na Korčuli i susjednim otočićima nalazi se više od 160 utvrđenih špiljskih objekata; tek je polovica istražena, a pronađeno je čak 17 životinjskih vrsta, otočnih endema (beskralježnjaka). Od toga je devet nađeno u špilji Pišurki. Jedan od tih endema je i vrsta *Typhlonypbia reimoseri*, predstavnik davne predtercijarne faune.

Kritično ugrožene vrste biljaka koje žive na Korčuli većinom su biljke koje žive na pješčanim ili šljunkovitim obalama tj. plažama i zbog toga su jako ugrožene razvojem turizma jer su obično bodljaste pa se odstranjuju s plaže.

Hrvatski luk živi na istočnome dijelu Korčule i još nekoliko otoka srednje i južne Dalmacije. Ima jajaste lukovice i zvonasto ocvijeće s listićima žutozelen-kaste boje. Nalazi se u mješovitim šumama i makijama crnike, na bušicima i pašnjacima. Crveni ili ilirski ranjenik je trajnica iz porodice mahunarki, glavičastog cvata crvene boje; raste na suhim i kamenjarskim travnjacima. Od lazarkinja ili modričica na Korčuli nalazimo dvije endemične vrste: kamenjarsku lazarkinju endem kamenog krasa duž Dinarida, ružičaste ili bijele boje cvjetova i Vološčakovu modričicu, višegodišnju gusto busenastu biljku koja je prvi put otkrivena pokraj mjesta Nove Baške na

otoku Krku. Od endemičnih kozlinaca na Korčuli nalazimo višegodišnju zeljastu biljku ilirski kozlinac, endem zapadnog dijela Balkanskoga poluotoka koji je jakog i produženoga glavnog korijena. Vjenčić cvjetova je ružičasto-crvene boje. Stanovnik je kamenjarskih pašnjaka i travnjaka. Krčki kozlinac je busenasta trajnica ružičastoljubičastih cvjetova. Ilirsko-jadranski je endem. Oba kozlinaca su stanovnici kamenjarskih pašnjaka i travnjaka. Jadranska rumenica ili bijeličasta gromotulja je busenasti, bijelo pustenasti polugrm krupnijih plodova (komuščica) od izverugane gromotulje

Tanacetum cinerariifolium

busenastog polugrma, sivkasto dlakave trajnice sa cvjetovima zlatnožute boje. I jedna i druga gromotulja najčešće rastu na stijenama i obalnim strmcima.

OD BROKVE DO KUKAVIĆICE

Do metar visoki polugrm iz porodice kupusnjača repa mehka ili divlja brokva ima velike, žute cvjetove. Najčešće je nalazimo na vagničkim stijenama Dalmacije i najčešći je samonikli kupus na srednjem i južnom Jadranu. Kopljastolisni zvinčac je biljka iz porodice štitarki kod koje stabljika u potpunosti prebate srasle listove. Iz porodice slakova

Ilirsko-jadranski endem, dakle endemična vrsta istočne obale jadranskoga mora, glavočika cijevnjača, buhač (*Tanacetum cinerariifolium*), sivopustenasta je zeljasta trajnica, pojedinačnih krupnih bijelih cvjetova. Nalikuje na ivančicu, ali ima veće cvjetove. Sadrži prirodni insekticid piretrin, daleko zdraviji od umjetnih piretroida i DDT-a. Od uzgoja buhača za vrijeme tzv. krize u uzgoju vinove loze (privredna kriza, filoksera) uzdržavala se cijela Dalmacija.

Pješčarski ladolež je polegla zeljasta trajnica, dužine do pola metra. Svojim mesnatim korijenom može prodrijeti u slano obalno pješčano tlo do dubine od dva metra. Njezin mlječni sok štiti je od prodiranja slane vode u tkiva zatvarajući joj ozljede. Laticе cvjetova su ružičasto-crvene boje ili bijedocrvene s pet bijelih pruga. Ugrožena je biljka zbog pretvaranja vegetacije priobalnih pijesaka u plaže. Primorska režuha jednogodišnja je ili dvogodišnja biljka (terofit), bijelih cvjetova skupljenih u jednostavne cvatove – grozdove. Ilirsko-jadranski je endem. Raste na suhim i plitkim skeletnim tlima, u pukotinama stijena. Jednogodišnja ili dvogodišnja biljka neugodnog mirisa, obojena krabljica, ima

Echinophora spinosa

vretenasti korijen i žute cvjetove skupljene u pravilne štitce. Stanovnik je degradiranih šuma hrasta crnike, staništa s oskudnim tlom.

Biljka iz porodice dimnjača bijela šupaljka zeljasta je i busenasta trajnica. Ilirsko-jadranski je endem. Visiani-jev zidni lanilist ili klobučić raste na zidovima i strmim stijenama. Ozorina je parazitska vrsta na vrstama roda bušin (*Cistus*). Jednogodišnja je trnovita ježika iz porodice štitarki sa zanimljivim cvjetovima u cvatovima štitcima. U svakom pojedinom štitcu, iz središnjega ženskog cvijeta razvija se plod okružen ovojem odrvenjelih stapki muških cvjetova. Stanovnica je pješčanih sipina morskih obala. Trava bodljikava pirika

Lijevo poluotok Pelješac, desno otok Korčula

U nižim kategorijama zaštite na otoku Korčuli su zaštićeni, uz ostalo: značajni krajobraz otok Badija (od 1969.), geomorfološki spomenik prirode Vela špilja pokraj Vele Luke (od 1966.), spomenik parkovne arhitekture čempres star 350 godina u selu Ćara (od 1962.), spomenik prirode hrast crnika ili česvina na predjelu Klokolina u Žrnovu (od 1952.), posebni rezervat šumske vegetacije šuma Kočje (od 1962.), spomenik parkovne arhitekture park Foretić (od 1963.), park-šuma na otočiću Ošjaku pokraj Vele Luke (od 1962.), gradski park Hober (od 1969.) i spomenik parkovne arhitekture drvoređ čempresa u Korčuli (od 1948.).

također je rijetka biljka morskih pijesaka. Ilirska vlasulja je trava koja raste na vapnenu i dolomitu na kamenitim travnjacima. Mahunarka dalmatinska žutilovka je grmolika biljka, niski polugrm, čije su grane obrasle hrapavim dlakama i stršećim, čvrstim trnovima. Izrazito voli sunčana staništa. Biljka iz porodice ljljana dalmatinski zumbulčić sa svoja samo dva do tri lista ima atraktivne azurno plave cvjetove u grozdastom cvatu. Od perunka (koje su trajnice) spominjemo ilirsku perunku (*Iris illyrica*), nježnu zeljastu trajnicu, ne višu od 40 cm, ljubičastomodrih cvjetova i jadransku perunku (*Iris pseudopallida*), mirišavih blijedoljubičastih cvjetova. Ona je viša, naraste od 70 do 100 cm. Obje perunike rastu na suhim kamenjarskim travnjacima, dakle stjenovitim staništima. Žučkastobijela kukavičica, mahunarka, jednogodišnja je zeljasta biljka s pojedinačnim žučkastim cvjetovima na stap-

kama i listovima koji se sastoje od dviju liski i okriljenih peteljki. Raste kao krov na poljima strnih žitarica.

OD MRIŽICE DO JADRANSKE LJUBICE

Od mrižica na Korčuli nalazimo rešetkastu mrižicu, trajnicu, gusto kratkodlaku i savitljivu mrižicu (*Limonium dictyophorum*). Obje rastu na obalnim stijenama i mogu podnijeti iznimno visoke koncentracije soli. Zeljasta trajnica Tomasinijeva pješčarska grahorka je biljka iz porodice mahunarki. Stanovnik je kamenjarskih pašnjaka. Javorkina rumenjača često se zamjenjuje s običnom rumenjačom. Od samoniklih kačuna ili orhideja kokica na Korčuli nalazimo nekoliko endemičnih vrsta. Snažna i vitka trajnica otočka ili jadranska kokica je biljka suhih mediteranskih travnjaka. Liburnijska kokica cvjeta među prvim kokicama, već u ožujku. Tomasinijevu kokicu nalazimo na vapnenačkoj pod-

lozi, na suhim travnjacima i pašnjacima. Biljka iz porodice sunovrata primorski žilj ili pješčarski ljljan (*Pancratium maritimum*) je busenasta trajnica s podzemnom lukovicom. Pješčane morske obale su njegovo stanište. Jednogodišnji pješčarski mak (*Papaver argemone*) može narasti do 40 cm. Staništa su mu ista kao i u prethodne vrste i zato je jako ugrožena zbog turizma.

Dalmatinski crni bor (*Pinus nigra* ssp. *dalmatica*) je stablo visine do 30 metara. Živi na suhim staništima, na vapnencima i dolomitima, na južnim padinama. "Zaslužan" je za grčki naziv otoka Korčule. Endem primorskih Dinarida, primorska krkavina, maleni je listopadni grm sitnih listića te gustih i trnovitih, jako isprepletenih grančica. Plodovi su sočne koštunice crne boje. Kratkozuba kadulja ima grozdasto razgranjenu stabljiku. Ilirsko-jadranski endem, štitarka pustenasto devesilje, ima poludrvenski podanak. Na pustenastim stapkama nalaze se mnogobrojni maleni cvjetovi skupljeni u štitce. Raste na vapnenačkim stijenama Dalmacije. Trava pješčana sijačica je još jedna od biljaka koja živi na morskim pijescima. Sapunika crljena (*Vaccaria hispanica*) jednogodišnji je korov žitnih polja iz porodice karanfila. Jadranski lastavičnjak (*Vincetoxicum hirundinaria* ssp. *adriaticum*) zeljasta je trajnica razgranjenog podanca s cvjetovima bijelih ili žučkastih vjenčića. Zanimljivo da se u te biljke na istoj stabljici mogu javiti listovi različitih oblika (heterofilija). Voli sunčana mjesta, šikare i šume, a često se ovija oko grmlja. Nekada se upotrebljavala u narodnoj medicini, ali je današnja medicina ne upotrebljava jer prekoračenje dopuštene količine kao lijeka može izazvati vrlo teške posljedice. Jadranska ljubica (*Viola suavis* ssp. *adriatica*) je biljka suhih kamenitih staništa. ■

ENG Whatever someone said, "There can be a thousand reasons to visit the island of Korcula." It can attract you with a story of Marco Polo; with the beauty of the beautiful turquoise sea of Korcula and of nearby islands; with cultural and historical monuments, and with the beauty of the botanical world of this island, which the ancient Greeks also called Korkyra Melaina, ie Black Korcula, due to the thick oak and cypress forest.

Maksimilijan Vanka – slikar hrvatskoga čovjeka u iseljeništvu

Ulaz u vilu Vanka

Hrvatski slikar Maksimilijan Vanka (1889. - 1963.) studirao je kod B. Čikoša-Sesije u Zagrebu i na Akademiji u Bruxellesu. Slikao je velike kompozicije naglašene stilizacije s motivima iz narodnoga života i prizorima iz *Biblije* (utjecaj I. Zuloage y Zabalete). Inspiraciju za odjeću svojih likova, crkvene i narodne običaje, najčešće je pronalazio u Hrvatskom zagorju (*Proštenje; Da bi nam polje rodilo bolje; Bistrička Madona*). Istim je motivima oslikao crkvu sv. Nikole u Millvaleu kraj Pittsburgha (1937.). Prisan slikarski osjećaj za motiv i boju ostvario je u krajolicima i marinama rađenim u akvarelu, a smisao za karakterizaciju likova u portretima u ulju i portretnim studijama u tehnici sangvine. Izradio je scenografiju i kostime za balet K. Baranovića *Licitarsko srce* (1924.). Bavio se i skulpturom.

Autoportret

Tekst: Marjana Kremer

Veliki hrvatski iseljenički slikar koji se u Sjedinjenim Američkim Državama proslavio freskama posvećenim teškom životu hrvatskih iseljenika, prema jednoj verziji, rođen je 1889. godine u Zagrebu kao izvanbračno dijete plemenitašice iz belgijsko-austrijske obitelji Von Fürstenberg i češkoga grofa Zu Salma, a prema drugoj kao izvanbračni sin princa Rudolfa i jedne bogate zagrebačke grofice. S obzirom na to da se za dijete u Austriji nije smjelo znati, Vankina majka došla je roditi u Hrvatsku (Kupljeno) te ga je odmah dala na posvojenje zagorskoj seljanki Dori Jug, uz redovitu naknadu. Kada je Maksimilijan bilo osam godina, djed po majci saznao je za njega te ga šalje u dvorac Brestje gdje je započeo novi život i školovanje pod vodstvom profesionalnih učitelja. Nakon preseljenja u dvorac Maksimiljan više nikada nije bio vidio svog djeda koji je ubrzo i umro. Višu školu za umjetnost i umjetni obrt završio je kao učenik Bele Čikoša Sesije. Daljnje školovanje nastavlja 1910. godine u Bruxellesu

Freska u crkvi sv. Nikole u Millvaleu kraj Pittsburgha

u specijalnoj školi za komponiranje kod profesora Jeana D'Evillea i Constanta Montalda (u Bruxellesu je nagrađen zlatnom medaljom za sliku *Proštenjari*). Zahvaljujući podrijetlu mogao si je priuštiti kvalitetno školovanje pa najprije studira umjetnost u Zagrebu, a onda nezadovoljan društvenim prilikama napušta Hrvatsku i odlazi u Bruxelles, gdje postiže svoje prve uspjehe i ostaje do početka Prvoga svjetskog rata.

ZAGREBAČKE GODINE

Godine 1920. Vanka je postao pomoćni učitelj crtanja akta u Višoj školi za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu, a učitelj 1921. U istoj školi postaje profesor 1923. godine. Vanka je studente podučavao kompoziciji, crtežu i fresko tehniци sve do odlaska u Ameriku 1934. godine. Smatra se prvim koji je u naše krajeve uveo *sangvinu* (crtež izveden crvenom kredom). Na prijedlog Roberta Frangeša Mihanovića 1929. godine Vanka je izabran za dopisnog člana Umjetničkog razreda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Stanovao je iznad Kamenitih vrata te rado posjećivao kazališta i koncerте. Družio se s Ljubom Babićem, Vladimirom Becićem, Brankom Šenoom i ostalim slikarima. Rado se družio i s poznatom skladateljicom groficom Dorom Pejačević, čiji je portret naslikao dvadesetih godina u Beču. Nakon rata izlaže diljem Europe kao slikar hrvatskog seljaka, ljestvica Hrvatskog zagorja, religioznih motiva, a radio je i izvrsne portrete.

LJUBITELJ SIROMAHA I PTICA

Od 1934. godine Vanka živi i radi u Americi. Ondje slika socijalnu bijedu New Yorka za vrijeme velike krize ostajući i dalje vjeran najnižim slojevima društva pa ga tamošnji mediji opisuju kao "misterioznog slikara, idealista, ljubitelja siromaha i ptica". Prvu izložbu u New Yorku pirire dio je u studenome 1934. godine u galeriji *Marie Stern Linott*. Osvrt na izložbu objavile su i novine *New York Post*, a kritike su bile pohvalne. Vanka je u New Yorku živio od 1934. do 1941. godine i u tom su razdoblju najčešća inspiracija njegovih djela nju-

Vanka je kistom oslikao smrt, suze i bol hrvatskoga čovjeka u iseljeništvu i nije prezao od toga da kristalom jasnoćom pokaže život maloga čovjeka-radnika, vjernoga gospodaru i kapitalu, često izloženoga pogibiji i drugim nedaćama u rudnicima, željezarama i na teškim poslovima kako bi preživio i priskrbio budućnost vlastite obitelji.

Portret skladateljice
Dore Pejačević

Korčulanin Vanka

Maksimilijan Vanka upoznaje svoju buduću suprugu, Amerikanku Margaret Stetten, 1918. godine preko zajedničkoga znanca Gustla Franka. Vjenčali su se 27. kolovoza 1931. godine u Lumbardi na Korčuli te živjeli na relaciji Korčula-Zagreb-Amerika. Na otoku Korčuli Vanka je utemeljio likovnu koloniju te je tamo provodio ljeta družeći se s kolegama slikarima. Rado se družio sa slikaricama Nastom Rojc i Verom pl. Nikolić Podrinskom. Nakon Vankine smrti udovica Margaret i kći Peggy Vanka-Brasko darovale su 1968. godine Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti dvije kuće na Korčuli i četrdeset i sedam Vankinih umjetničkih djela nastalih u Korčuli i Americi. Veća vila, uz korčulanski Lungo mare, postaje Memorijalna zbirka otvorena javnosti (1968.). Danas se Vankini radovi nalaze u Memorijalnoj zbirci Maksimilijana Vanke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Korčuli, Modernoj galeriji u Zagrebu te u James Michener Art Museumu (Doylestownu).

Freska u crkvi sv. Nikole u Millvaleu kraj Pittsburgha

Dana 2. veljače 1963. godine Vanka je otisao na kupanje u Porto Vallarti u Meksiku i više se nije vratio. Vankin pepeo udovica Margaret prosula je uz obalu Atlantika u blizini Marylanda. *Događaj kraj Vallarte* pjesma je o slikaru Maksimilijanu Vanki, a napisao ju je suvremenih hrvatski književnik Borben Vladović iz Zaprešića. Pjesma je objavljena u zbirci poezije *Lirske kockar* 2005. godine.

jorški neboderi, prosjaci i beskućnici, lučki barovi, ulične tučnjave, ljudi s dokova. Tijekom tridesetih godina Vanka je proputovao Ameriku od Istočne do Zapadne obale. Rad na freskama u crkvi svetog Nikole u Millvaleu kraj Pittsburgha počeo je 1937. godine. Freske su bile narudžba patera Alberta Žagara, tadašnjeg župnika Hrvatske katoličke crkve i proglašene su najboljim crkvenim freskama u Americi. Prvu izložbu u Pittsburghu Vanka je priredio u svibnju 1935. godine u galeriji *Wunderly Brothers*. U organizaciji izložbe pomogao mu je tadašnji konzul Kraljevine Jugoslavije u SAD-u Konstantin Unković, kojeg je Vanka upoznao na otoku Korčuli. Drugu izložbu u New Yorku imao je 1939. godine u poznatoj galeriji *Newhouse*. Godine 1941. Maksimiljan Vanka kupuje farmu *The White Bridge Farm* u Bucks Countyju (Pennsylvania). Farma je Vanku podsjećala na Hrvatsko zagorje gdje je proveo najranije djetinjstvo te je tamo i ostao do kraja svog života. U Bucks Countyju Vanka je radio kao profesor crtanja na koledžu u Doylestownu od

1947. do 1955. godine. U tom razdoblju eksperimentira bojama i novim tehnikama. Vanka zadnji put izlaze 1957. godine u galeriji *Charles Barzantsky* u New Yorku. Na toj izložbi mogli su se vidjeti najnoviji radovi s putovanja po svijetu i prve skulpture u keramici. Slika *Dječji vrt* naslikao je 1959. godine za unuku Mariju. Slika prikazuje nakošenu crkvicu s crvenim krovom i kupolu s tipičnim zagorskim baroknim zvonikom. Prozori i vrata oslikani su poput licitara, a na zvoniku je izvešena američka zastava. Iznad bočnih vrata crkvice vihori se hrvatska trobojnica.

NAJVEĆI AMERIČKI UMJETNIK ZIDNOG SLIKARSTVA

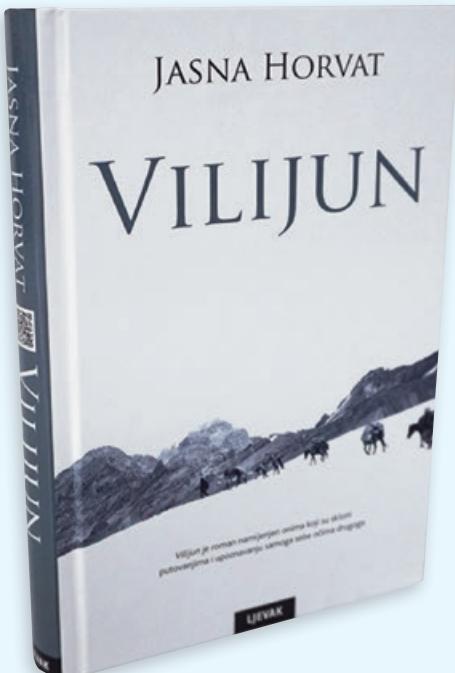
Nakon trajnog doseljenja u SAD radi na svome životnom djelu koje ga je uvrstilo među najveće američke umjetnike zidnog slikarstva – freskama u hrvatskoj crkvi svetog Nikole u Millvaleu, predgrađu Pittsburgha. Prvi dio freski završava 1937. godine, a drugi 1941. godine. Hrvatski iseljenici i američka javnost oduševljeni su djelom, a kritika ih proglaša-

va nevjerojatno kvalitetnim u Americi. Riječ je o zidnim slikama iz mučeničkog života naših iseljenika koji svojim znojem i krvlju stvaraju moćnu Ameriku (njopotresnije su freske: Hrvatska smrt u Pennsylvaniji i Hrvatske majke u domovini). Zahvaljujući ovom umjetniku mala hrvatska crkva preko noći je postala glasovita. ■

ENG Maksimiljan "Maxo" Vanka (October 11, 1889 – February 2, 1963) was a famous Croatian-American artist. Known as one of the most celebrated Croatian portraitist of the 1920s and 30s, Vanka's house and studio in Korčula were donated in 1964 and have exhibited the memorial collection of the popular artist since 1969. The collection consists of paintings, watercolors, pastels, drawings from the 1920s until his death. The new building which houses the works of the artist opened in 1998. In Croatia he is remembered for portraits of famous Croats such as composer Dora Pejačević and in America his frescoes in the Croatian Catholic Church of St. Nicholas in Millvale, Pennsylvania brought him additional fame. Vanka found inspiration for his artworks in landscapes and people. He paid great attention to the homeless, beggars and the poor, and when he was not painting he tended a garden on a farm in Bucks County not far from Pittsburgh, where his granddaughter Marya Hlademan lives today.

Uzbuđljiva igra

U svojoj osnovi knjiga je razgovor između legendarnoga putopisca iz 13. st. Marka Pola i njegova domaćina, vladara silnoga mongolskog carstva Kublaj-kana. Polo je dužan utažiti požudu Kublaj-kana za znanjem, uzbudljivim, sanjarskim spoznajama.

Tekst: Marin Knezović

Pojedine knjige vješto izbjegavaju žanrovska određenja. Roman, esej, pričevanje, kolumna, poezija ili proza - jednostavno, nije bitno. Takvima knjigama kojima ne pristaje ni jedno odijelo i koje iskaču iz svakog okvira pripada i "Vilijun" Jasne Horvat.

Što je to "Vilijun"? Koju god odrednicu izaberete, sigurno ćete i pogriješiti i biti u pravu. Najbolje je odredila

svoje djelo sama autorica proglašivši ga "igračkom". Zaista, "Vilijun" je intelektualna igra bez jasnih granica vođena samo znatiželjom autorice i uživanjem u novim spoznajama.

U svojoj osnovi ona je razgovor između legendarnog putopisca iz 13. st. Marka Pola i njegova domaćina, vladara silnoga mongolskog carstva Kublaj-kana. Pri tome odnos između Pola i kana podsjeća na odnos između Šeherezade i cara Šahrijaha u "Tisuću i jednoj noći". Polo je dužan utažiti požudu Kublaj-kana za znanjem, uzbudljivim, sanjarskim spoznajama.

SKENIRANJE QR KODOVA

Naizgled, struktura knjige vrlo je složena. Ona je podijeljena na tri "reda" prema čarobnom kvadratu od devet brojki. U "redovima" se nalaze priče o zemljama, gradovima i pojавama. Tu se na istoj razini nalaze Korčula i Šibenik, kao i stari gradovi Kine i središnje Azije, glagoljica, "troplet" i vile iz hrvatske narodne predaje s predstavama istočnjačke mistike i filozofije.

Unatoč tome, knjiga funkcioniра. Ali pod jednim uvjetom. Moramo je prihvatići kao "igračku", izraz uživanja u

Jedino bitno u "Milionu" Marka Pola je fasciniranost dalekim krajevima i ljudima koja je milijune Europskog ponukala na nezamislive avanture; Jasna Horvat tu fasciniranost svojim "Vilijunom" ponovno doziva u pamet.

stjecanju i širenju znanja. Užitak autorica pojačava opojnom atmosferom kojom je omotala knjigu. Zlato, srebro, svila, mirisi, nebrojni dvorani, čudesne zvijeri paradiraju stranicama djela stvarajući u čitatelja osjećaj kako se nalazi između sna i jave, pri čemu nije jasno kada se nalazimo u prostorima zbilje, a kada izvan dosega racionalnog. Izlaženje knjige izvan okvira autorica naglašava i njezinom otvorenošću prema novim tehnologijama. "Pametni" telefoni često se spominju kao neprijatelji klasične knjige. Ljudi umjesto čitanja putem prijenosnih naprava samo konzumiraju nepregledne digitalne sadržaje koje nudi Internet. Jasna Horvat se pak zalaže za plodan suživot Gutenbergova izuma i digitalne tehnologije. Autorica očekuje da čitajući knjigu koristite pametni telefon. Skeniranjem QR kodova u knjizi otvara vam se još jedna dimenzija ovog djela.

FASCINIRANOST DALEKIM KRAJEVIMA

Poslije čitanja ovog prikaza "Vilijuna" možete si postaviti pitanje u koliko je mjeri knjiga uopće djelo o Marku Polu? "Vilijun" o Polu priča više nego neke stroge, znanstvene monografije sa stotinama fusnota. Knjiga donosi obilježja Polova vlastitog djela – "Milion". On je mješavina činjenica i mašteta, pri čemu je objektivna stvarnost podvrgnuta težnji da se čitatelj zadivi, zapansi. Danas znamo da je puno toga što je navedeno u "Milionu" porod mašteta, a ne stvarnog iskustva.

Zato se mnogi pitači je li Polo uopće proputovao krajevima koje "opisuje".

Ono što je jedino bitno u "Milionu" je opojni polet mašteta, fasciniranost dalekim krajevima i ljudima koja je zatim opsjela milijune Europskog i ponukala ih na, u dotada-

njoj povijesti ljudskog roda, nezamislive avanture. Njihov rezultat je globalizirajuće društvo u kome danas živimo. Jasna Horvat tu fasciniranost svojim "Vilijunom" ponovno doziva u pamet. ■

ENG Osijek-based writer and university professor Jasna Horvat's book *Vilijun* offers a dialogue between legendary thirteenth-century globetrotter Marco Polo and his host, the ruler of the vast Mongol empire, Kublai Khan. The relationship between the two has parallels with the one between Scheherazade and Shahryar in *One Thousand and One Nights*. Polo must satiate Kublai Khan's craving for knowledge and exhilarating, imaginative insights.

Jezični podsjetnik

Korčulanska sastavnica hrvatske renesansne i barokne književnosti

Bitno je naglasiti da su renesansni i barokni autori u Korčuli bili čvrsto povezani s ostalim hrvatskim sredinama ne samo jezikom nego i zajedničkom nacionalnom svješću koju su jasno izražavali na različite načine.

Kad je riječ o hrvatskim renesansnim književnicima, uz dubrovački se obično najviše ističe hvarske književne krug. Međutim, vrlo je važna i djelatnost korčulanskog književnoga kruga u to doba, premda još uvijek nedovoljno poznata. Doduše, Korčulanin Ivan Ostojić pisao je, koliko je poznato, samo pobožne pjesme, ali je zato drugi korčulanski autor u 16. stoljeću, Ivan Vidalić (Vidali), bio tijesno povezan s dubrovačkim renesansnim književnikom Nikolom Nalješkovićem. Potonji je Vidalića iznimno cijenio, i to u onodobnom širem hrvatskom jadranskom kontekstu, o čem nedvojbeno svjedoči Nalješkovićeva književna poslanica upućena Vidaliću na Korčulu. Nalješković piše: *Tim narod Hrvata vapije i viče, da s' kruna od zlata, kojom se svi diče: Krkar grad* (tj. Korčula), *liepi Dubrovnik, Hvar, ravni grad Zadar, Šibenik, Split, Kotor*. Ta je Nalješkovićeva poslanica iznimno važna kao dokaz zajedničkoga hrvatskoga identiteta naših renesansnih književnika i velika je šteta što se češće na nju ne upozorava, posebice u kontekstu bezočnoga tuđega prisvajanja hrvatske renesansne baštine nastale u Dubrovniku i Boki kotorskoj. Vrativši se ponovo Vidaliću napominjemo kako je svomu prijatelju Nalješkoviću 1564. uvratio kompliment u istom duhu: *Časti izabrana Niko i hvalo velika / Hrvatska diko i slavo jezika*. Korčulanin Vidalić svjestan je važnosti dubrovačkoga stvaralaštva u okviru hrvatske književnosti toga doba. Zato u zanosu pjeva o Dubrovniku kao kruni hrvatskih gradova: *Dubrovnik grad svitli i slavan zadosti, / Svake Bog nadili obilno milosti (...) Svuda ga jest puna slava, svud on slave / Hrvatskih ter kruna gradov se svih zove*.

Premda su stjecajem nesklonih povijesnih okolnosti Hrvati u 16. i 17. stoljeću živjeli rascjepkano u različitim

Piše: Sanja Vulić

državama, brojni su hrvatski književnici, pa tako i oni u Dalmaciji i Dubrovniku, u istaknutim predstavnicima roda Zrinskih gledali istinske svjetovne vođe hrvatskoga naroda. To pokazuju i posvete njihovih književnih djela. Primjerice u Zadru Brne Krnarutić, pišući o Nikoli Šubiću Zrinskomu i opsadi Sigeta, svoj je spjev *Vazetje Sigeta grada* 1584. posvetio Nikolinu sinu Jurju Zrinskomu. Istomu je svoje prijevode *iz tuđjeh jezika u hravacki* 1597. posvetio Dubrovčanin Dominik Zlatarić, dok je Vladislav Menčetić, također Dubrovčanin, 1665. svoj spjev *Trublja slovenska* posvetio hrvatskomu banu Petru Zrinskому. Propast urete i okrutno ubojstvo Petra Zrinskoga s velikom je tugom popraćena i u južnoj Hrvatskoj, pa u gradu Korčuli barokni književnik Petar Kanavelić (1637.-1719.) god. 1671. piše pjesmu *Ban petar Zrinski doveden gdje mu se imase glava odsjeći po zapoviedi Leopolda Prvoga*. Kao književnik Kanavelić nije samo značajan za Korčulu nego se općenito smatra jednim od istaknutijih hrvatskih baroknih književnika u 17. stoljeću. Premda je već u 16. st. Vidalićev jezik djelomice pod utjecajem dubrovačkih književnika, Kanavelićev je to još i više jer je dio života proveo u Dubrovniku. Naime, Korčula, koja je uglavnom štokavizirana tijekom 20. st., u Kanavelićevu je doba čakavski ikavski grad, pa Kanavelićeve realizacije tipa *rieći; vijet; živjet; gdje valja smatrati dubrovačkim utjecajem*. Isto se može reći za Kanavelićevu realizaciju *može biti* (nasuprot čakavskomu *more biti*), te za glagole tipa imperativni oblik *doći* (od nekadašnjega *dodjiti*) s provedenim premetanjem i novočakavskim jotiranjem. Valja ipak naglasiti da su brojne jezične značajke koje se susreću u Kanavelića zajedničke i čakavštini i onodobnomu dubrovačkomu idiomu, pa u takovim primjerima ne treba isticati dubrovački utjecaj. ■

30 godina pulskog električnog tramvaja

U pulskim podzemnim tunelima – skloništima Zerostrasse otvorio je Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell’Istria zanimljivu četverojezičnu izložbu ‘Pulski električni tramvaj (1904. – 1934.) / Il tram elettrico polese (1904. – 1934.) / Elektrische Strassenbahn Pola (1904. – 1934.) / Pola Electric Tramway (1904. – 1934.)’.

Izložba Pulski električni tramvaj (1904. - 1934.)

Tekst: Gordana Milaković, Katarina Pocedić i Gracijano Kešac

Foto: Tanja Draškić Savić i Povijesni i pomorski muzej Istre

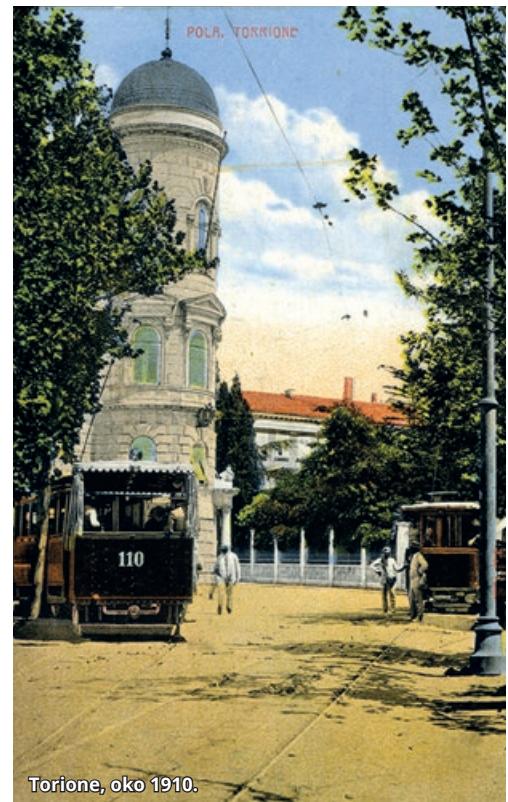
Izložba kojom je rekonstruirana pulska tramvajska trasa izborom 127 muzejskih predmeta iz bogatoga fundusa Zbirke starih razglednica, otvorena je 15. lipnja 2019. godine, točno na 85. obljetnicu posljednje vožnje pulskog tramvaja. Istodobno se njome obilježava i 115. obljetnica svečane inauguracije električnoga tramvaja u Puli. Pula je kra-

jem 19. stoljeća glavna ratna luka Austro-Ugarske Monarhije i moderno europsko vojno-industrijsko središte koje doživljava intenzivnu socijalno-urbanu i demografsku ekspanziju – 1880. godine ima 24.937 stanovnika, a 1910. godine 57.755 stanovnika. Na sjeveru nastaju nove prigradske četvrti Kolodvor i Šijana, na jugu Veruda i već dobro razvijena četvrt sv. Polikarpa do čije je zapadne strane izgrađeno naselje Barake na Stoji. Pola sata hoda od povijesne jezgre udaljena je Šijanska šuma, omiljeno pulsko izletište, a isto toliko i ljeti iznimno posjećeno Mornaričko kupalište sa školom plivanja koje se nala-

zilo na Barakama. Spajanje gusto naseđene povijesne jezgre s udaljenim rubnim dijelovima grada dobiva prioritetu važnost.

U Puli je već od 1895. godine postojao spor i tehnološki neučinkovit javni prijevoz putnika koji su obavljali omnibusi, vrste većih kočija s konjskom zapregom. Ministarstvo željeznica, kako bi unaprijedilo i organiziralo gradski prijevoz, naručuje 1897. godine od inženjera Rudolfa Urbanitzkoga iz Linza izradu idejnog plana za uvođenje tramvaja na konjsku vuču ili električni pogon u Puli.

Početkom 20. stoljeća tramvajski promet bio je najučinkovitiji oblik javnoga prijevoza. Za razliku od ostalih hrvatskih gradova, Zagreba, Osijeka, Rijeke, Opatije i Dubrovnika, u kojima su tramvaje isprva vukli konji, pulski tramvaj jedini je koji je od početka pokretan na električni pogon.

Torrione, oko 1910.

Odlučeno je da pulski tramvaj bude na električni pogon jer se istodobno planira izgradnja prve javne elektrane. Godine 1900. Ministarstvo željeznica zadužuje Carsko namjesništvo u Trstu da obavi reviziju izvedbenoga projekta koji je već bila izradila tvrtka kneza Wrede iz Beča. Općina Pula raspisala je 1902. godine obveznice u iznosu od 1.200 kruna koje su ubrzo potrošene za izgradnju tramvajske pruge.

PRVA PULSKA JAVNA ELEKTRANA

Svečano je otvorena 29. siječnja 1904. godine u Vergerijevoj ulici. Podmirivala je električnom energijom tramvaj, javnu i privatnu rasvjetu. Istodobno je na kraju današnje Revelanteove ulice sa građena i prva manja tramvajska remiza – garaža za smještaj tramvajskih kola.

Pulska tramvajska pruga bila je jednokolosiječna s mimoilaznicama. Širina kolosijeka bila je 1.435 mm, isto kao i na željezničkoj pruzi, tako da su se i dijelovi željezničke pruge mogli iskoristiti za prometovanje tramvaja. Ukupna dužina pulske tramvajske pruge izgrađene do 1911. godine bila je 7.274 km.

Tramvaj se prvi put provezao Pulom 15. veljače 1904. godine u 18 sati na službenoj probnoj vožnji. Svečana inauguracija tramvaja upriličena je 23. ožujka 1904. godine u 9 sati ujutro ispred Mornaričkog kasina (danas Dom oružanih snaga Republike Hrvatske), na raskrižju Arsenalske i Flaciusove ulice, pred mnoštvom okupljenih građana. Nastalo je oduševljenje dolaskom dvaju tramvajskih motornih kola i dviju zatvorenih prikolica ukrašenih zastavama i zelenilom,

Izložba Pulski električni tramvaj (1904. - 1934.)

obojenih u kombinaciju crvene i krem boje, a na sredini njihovih bočnih stijena s vanjske strane isticao se grb Grada Pule. Gradska puhački orkestar svirao je koračnice, polke, valcere i mazurke te neprekidno podizao raspoloženje prilikom zaustavljanja na svakoj postaji, a tramvaj je morao proći cijelu trasu da bi se obavio tehnički nadzor.

Pula dobiva suvremeni javni gradski prijevoz prvim danom redovitoga tramvajskog prometa – 24. ožujka 1904. godine kada su uvedene dvije tramvajske linije.

Linija 1 bila je vanjska gradska linija koja je prometovala na relaciji Mornaričko kupalište – Kolonije – Mornarička crkva – Mornaričko-tehnički odbor – Mornarička vojarna – Mornarički kasino – Arsenal – Ribarnica – Riva – Vojarna – Park – Željeznički kolodvor i natrag. Nova tramvajska postaja na ovoj liniji bila je poslije 1909. godine i Hotel Riviera. Vrijeme vožnje na Liniji 1 trajalo je 19 minuta.

Linija 2 bila je unutarnja gradska linija koja je prometovala na relaciji Mornarički kasino – Kazalište – Trg Carli – Ulica sv. Martina – Arena – Park i natrag. Na ovoj su liniji vozila dva tramvaja u razmaku od 8,5 minuta. Na tramvajskoj postaji Mornarički kasino u Arsenalskoj ulici bilo je moguće presjedanje. Park je bio posljednja tramvajska postaja Linije 2. Nastavak vožnje od ove postaje do željezničkoga kolodvora organizirao se prema potrebi.

Prvog dana tramvajskog prometa prodano je 6.500 karata, a u dva sljedeća dana ukupno 11.000 karata. Na obje tramvajske linije samo u prva četiri mjeseca prevezeno je 410.000 putnika, a tramvaji su prešli 126.000 km. Tramvaj ubrzo postaje ponos grada!

Nova tramvajska linija službeno je uvedena 16. kolovoza 1909. godine. Pruga je u lipnju 1911. godine produžena do crkve Gospe od Milosti.

Tehnološkim napretkom nakon Prvoga svjetskog rata tramvaj postupno gubi na značaju. Putnika je bilo sve manje, a počinju prometovati i autobusi. Stanovnici Pule voze se i tramvajem i općinskim autobusom od 1931. godine. Pulski električni tramvaj vozio je posljednji put 15. lipnja 1934. godine. ■

Tramvaj ispred Arene, 1908.

ENG In the late nineteenth century Pula was the chief naval harbour of the Austria-Hungary dual monarchy and home to a modern European military and industrial complex, seeing intensive social, urban and demographic expansion. Pula gained modern urban public transport with the opening on the 24th of March 1904 of two regular tram lines. The Pula Electric Tram saw its final ride on the 15th of June 1934.

Marija Pejčinović Burić izabrana za glavnu tajnicu Vijeća Europe

Hrvatska se pridružila Vijeću Europe prije dva i pol desetljeća, a stupanje na dužnost nove glavne tajnice predviđeno je 15. listopada ove godine

Tekst: Vesna Kukavica

Hrvatska ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić izabrana je za novu glavnu tajnicu Vijeća Europe (VE) u Strasbourg 26. lipnja 2019. Zastupnici Parlamentarne skupštine VE-a odlučili su tajnim glasanjem da će Pejčinović Burić na dužnosti glavne tajnice naslijediti Norvežanina Thorbjørna Jaglanda kojem u listopadu istječe drugi mandat. Pejčinović Burić dobila je 159 glasova, dok je njezin protukandidat belgijski šef diplomacije Didier Reynders završio sa 105 glasova. Pejčinović Burić kandidirala se za glavnu tajnicu zajedno s Reyndersom, koji je s njom prije nekoliko mjeseci ušao u uži izbor, bivšim litavskim premijerom Andriusom Kubiliusom i bivšom grčkom ministricom vanjskih poslova Dorom Bakoganis. Parlamentarna skupština VE-a sastoji se od 324 zastupnika nacionalnih parlamentara iz 47 država članica. Djelovanje Vijeća Europe (engl. Council of Europe) sa sjedištem u Strasbourgumu pozicioniralo se na prijelazu tisućljeća u svojevrsni sinonim za najviše demokratske standarde na europskom kontinentu, napose u području poštovanja ljudskih prava, više stranačke demokracije i vladavine prava. Članstvo 47 država šire europske regije (osim Bjelorusije i Kosova, a uključujući Rusiju, Tursku te države Kavkaza) čini VE jednom od sadržajno i geografski širih međudržavnih organizacija - što danas predstavlja više od 800 milijuna građana.

Hrvatska je ostavila dobar dojam tijekom šest mjeseci predsjedanja tom najstarijom paneuropskom organizacijom prošle godine, izjavio je predsjed-

nik Vlade RH Andrej Plenković, čestitavši na izboru našoj potpredsjednici Vlade i ministrici vanjskih i europskih poslova.

Hrvatska ministrica ovime je postala druga žena u povijesti na čelu te organizacije i prva osoba općenito iz srednje i jugoistočne Europe na toj dužnosti. Hrvatska se pridružila organizaciji prije 23 godine (7. XI. 1996.), a stupanje na dužnost nove glavne tajnice predviđeno je 15. listopada ove godine.

MISIJA VIJEĆA EUROPE

Ključni ciljevi Vijeća Europe, osnovanog 1949., su ostvariti što je moguće čvršću suradnju među svojim državama-članicama, a posebno promicati individual-

ne i političke slobode, vladavinu prava te druga načela koja čine temelj svake istinske demokracije. Status promatrača u Vijeću Europe imaju Kanada, SAD i Meksiko. Sažeto, aktivnosti VE temelje se na četirima glavnim načelima: demokraciji i pravima čovjeka, socijalnoj koheziji i sigurnosti građana, obrazovanju za demokraciju te kulturnoj raznolikosti. Na tim načelima izrađen je plan djelovanja VE-a u tekućem tisućljeću, koji sada realiziraju njegova tijela. Savjetodavni status pri Vijeću Europe ima više od 400 nevladinih organizacija. To svjedoči da je VE razvilo snažno partnerstvo s organizacijama civilnoga društva, koje sve više postaju oslonac razvoja i socijalne kohezije. VE zapošljava oko 1.300 osoba, koje čine njegovu stalnu administraciju. Financiraju ga države-članice, ovisno o broju stanovnika i visini nacionalnog dohotka. Glavno tijelo Vijeća Europe čini Odbor ministara, koji je ključna instanca odlučivanja, a čine ga ministri vanjskih poslova država-članica. VE ima i Parlamentarnu skupštinu sastavljenu od delegata nacionalnih parlamentara. Nadalje, u njegovu sastavu djeluje i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, koji ima savjetodavan karakter. Vijeće Europe treba razlikovati od Vijeća Europske unije (engl. Council of the European Union) koje je tijelo EU-a. Svih 12 zemalja u kojima žive hrvatske manjine također su članice Vijeća Europe pa u svoj pravni sustav ugrađuju preporuke Okvirne konvencije VE-a o zaštiti nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima. ■

ENG Croatia joined the Council of Europe two and a half decades ago and will now see Marija Pejčinović Burić, currently our foreign minister, take over the position of secretary general of the organisation on the 15th of October of this year.

Zajednice važnije od pojedinca

Nakon do sada objavljenih tri teksta u kojima je opisan koncept umjetničkog rada vizualne umjetnice Lare Badurine i scenarista Nina Sorića "Kraj o liku/Idemo doma", čiji će rezultat biti knjiga Monografija pejzaža, ovim četvrtim i završnim tekstom zaključujemo niz njihovih impresija o hrvatskim emigrantima u Argentini.

Lara Badurina, Jelena Nadinić i Nino Sorić

Tekst i foto: **Lara Badurina i Nino Sorić**

Činjenica je kako kratki, jednomjesečni boravak ne može percipirati niti tisući dio raznolikih sudsibina Hrvata i njihovih potomaka u Argentini, čiji su oni odani i strastveni građani. Međutim, tragači za samo jednom jedinom činjenicom ili jednim osjećajem koji bi najbolje opisali sukuš njihova stajališta o sebi, u oči su nam upali naslovi tekstova koje smo napisali u Matici: "Hrvati, likovi koji čitaju svoje živote", "Kraj o liku/Idemo doma", "Višestruki prognanici" te u Novome listu: "Kad prostor govori o identitetu ili kako emigracija

nisu samo zastave i folklor". Zajedničko svim tim naslovima je dvostrukost pojmove i situacija koje opisuju Hrvate u Argentini iako se ta situacija može, vjerojatno, prenijeti na sve hrvatske emigrante, barem one koji se još osjećaju Hrvatima. Žive u krajolicima Patagonije ili vedutama Buenos Airesa koji su ih oblikovali, ali i dalje primjećuju neobičnost tog svijeta, za njih onaj stari je bio bolji, a kao prognanici shvaćaju da su oni zahvaljujući svojem još uvijek op-

stojećem starom identitetu višestruki prognanici – a neki od njih ne mogu ni naprijed ni natrag.

U Zagrebu je upravo u tijeku dovršavanje pokretanja samostalnoga studija demografije, a jedna od važnijih točaka koje se pokretač, demograf prof. Stjepan Šterc, želi dotaknuti jest "novi koncept države" u kojem bi jako važnu ulogu trebali imati hrvatski emigranti. Sa svješću o dvostrukosti stanja hrvatskih iseljenika, za kraj i umjesto zaključ-

Dok smo sastavljeni naslove nismo bili svjesni metaforičnosti dojma koji se formirao u nama. Hrvati su tako po našim naslovima likovi svojih osobnih drama; distancirani od sebe oni čitaju o sebi i žive sa zadrškom kako postoji još jedan svijet duboko u njima.

ka predstavljanja projekta donosimo od-lomke priče i zapis kratkog razgovora s Jelenom Nadinić, koja postavlja ispravna pitanja o hrvatskome identitetu, a ta pitanja su ponekad i najbolji odgovori.

Jelena Nadinić diplomirana je farmaceutkinja, doktorica Sveučilišta u Buenos Airesu, sa specijalizacijama iz farmakognozije i farmakobotanike i bavi se fitokozmetikom.

Jedna je od najdinamičnijih osoba među iseljenicima; na argentinskoj televiziji kuha hrvatska jela, piše kuharice s tradicionalnim receptima iz domovine, dotajnica je Argentinske komore, članica/savjetnica za Hrvate izvan Hrvatske za Argentinu te je predsjednica jedne od najuglednijih i najstarijih hrvatskih kulturnih udruga - "Jadran" (Asociacion Croata Jadran) – u sklopu koje djeli luž zbor Jadran, HR Tango, Mala škola u Cordobi, folkorna skupina Zrinski, bend Legenda, klapa BA i ženska klapa Valovi koja će se prvi put predstaviti hrvatskoj publici 3. 7. u Zagrebu, a zatim 6. 7. u Rabu, 8. 7. u Zadru, 10. 7. u Bolu, 11. 7. u Šibeniku, 12. 7. u Omišu, 13. 7. u Kučinama i 14. 7. u Splitu.

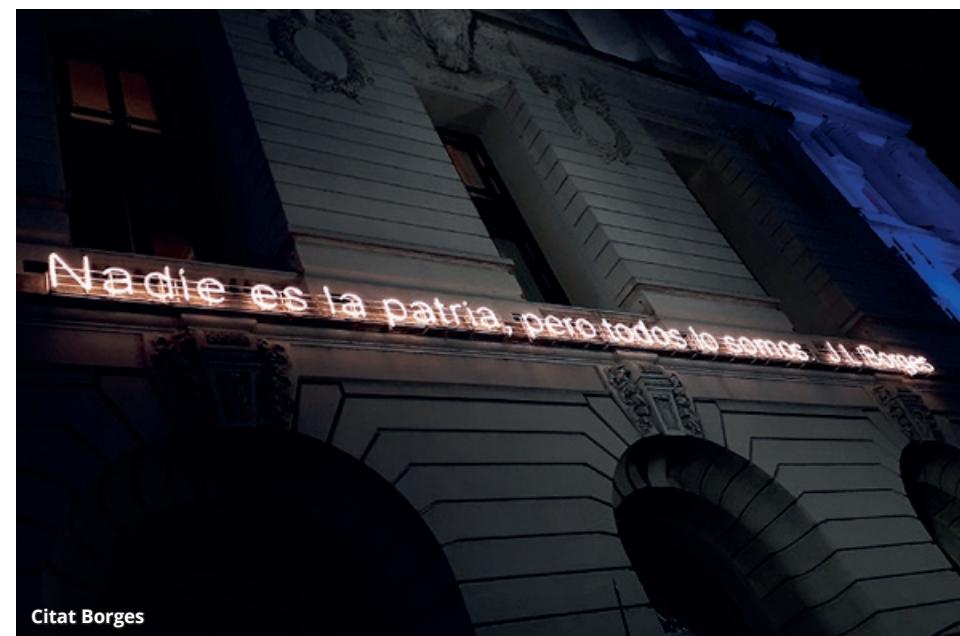
RAZMIŠLJANJA JELENE NADINIĆ

Što je, po Vama, najbitnije za održavanje veze između Hrvatske i iseljenika?

Obitelj, zajedništvo koje jamči prijenos svijesti o identitetu na djecu. Trend raspada obitelji uništilo je i identitet, ali kako se fokus pažnje u svijetu vraća na održavanje obitelji tako mislim da se vraća i svijest o tome tko smo.

A tko smo to mi, Hrvati?

Upravo to je problem, po čemu nas uostalom drugi znaju - po Dubrovniku? Game of Thrones? nogometušima? Što je doista srž nas, po čemu smo to mi "mi", pa nismo valjda samo po mjestu s kojeg dolazimo?! Trebamo samostalno neprekidno tražiti odgovore na to. Mislim da nas se u svijetu ne razlikuje dovoljno od drugih malih naroda. Uostalom, trebamo se upitati kako se nas iseljenike shvaća u domovini. Često do-bivamo dojam kako Hrvati nisu zainteresirani za nas, a možda su nas se poma-

Hrvatski iseljenici na drugim kontinentima i građani matice

zemlje imaju istu potrebu u svrhu budućeg opstanka, kreirati nove odgovore identiteta u svijetu koji se rapidno mijenja tehnološki, ekološki, demografsko-migracijski, a nitko ne može prorokovati kakav će taj novi svijet biti i kada će se, ako i uopće, stabilizirati.

Io i bojali, to je mišljenje da smo mi, kao, veći Hrvati od njih. To pokazuje sliku o nama, o našoj hrvatskoj naravi zatvorenog u sebe. Iako niti iseljenici nemaju pravu sliku o Hrvatima u Hrvatskoj. Je li bilo lako ili teško biti prognan, ili lako ili teško 45 godina živjeti pod komunizmom?! I svi odgovori su točni.

A tko su Hrvati u Argentini?

Živimo u dvoje, s dvostrukim osjećajima, a teško je to objasniti nekome tko je ostao u Hrvatskoj kako je to biti i odani Hrvat i vatreni Argentinac, od hrvatskih roditelja, čistokrvan, odijeljen i podijeljen, a opet stopostotan.

Koje još točke treba spomenuti u održavanju veza?

Jezik! Jako ga malo ljudi govori u svijetu, ali ako zadržimo jezik opstat ćemo. I zbog toga su nam knjige iznimno važne, pogaća nas nedostatak knjiga i rječnika u našim klubovima i zajednicama, kao i odsutnost hrvatskih izdavača na sajmu u Buenos Airesu. Važno je da Hrvatska i dalje šalje učitelje hrvatskoga

Koncert klape Valovi (ž)

Buenos Aires, Argentina

Gosti: klapa Anima Arbae (ž), Rab

Veselimo se Vašem dolasku!
Ulaž sloboden

Organizatori i partneri:

u Argentinu, to je u svijetu s puno problema možda sitnica, ali nama je iznimno važna.

Koji je oblik umjetnosti najuspješniji ili najjednostavniji za izražavanje nacionalne pripadnosti ili za učenje o njoj?

Pjevanje. Zvuk klapa, taj prijenos energije kroz glazbu i riječi. Ples. Zvuči naivno i jednostavno za vas, ali nama je narodni folklor, nošnje, plesovi i klape nešto što mi osobno, pojedinačno i tijelom možemo ponavljati tko smo i što smo. Jednostavno je, ali je još ujek nešto najučinkovitije. A i lijepo je.

Što trebamo razvijati?

Ambiciju. Trebamo i u Hrvatskoj i među emigrantima razvijati ambiciju "biti bolji". Jer mi to možemo. I to moramo dati mi, pojedinci na svim stranama, a ne država, ne može ni ona sve dati. Npr. umjetnici poput vas trebaju uložiti sebe u to što rade. Ako se naša zajednica, ali i narod želi održati, mi trebamo prepoznati naše probleme i prilike. To što su ljudi bili u zajednici posljedica je toga što je nakon Drugoga svjetskog rata rijetko koja obitelj ostala čitava; preživjeli vojnici i domobrani, udovice i siročad. Zajednica im je značila obitelj, značila je sve! Zatim su 2. i 3. generacija imale svoje obitelji i slabio je interes za druženje u zajednici. Sada, 4. generacija želi znati tko su oni i po čemu se razlikuju od drugih; od Amerikanaca, Čileanaca.... I žele biti drukčiji od drugih. Oni, mladi, su ti koji se vraćaju u Hrvatsku. I to je prilika. Spremamo susret svih hrvatskih dijaspora Južne Amerike 28.-29. 11. 2019. Radimo. Zajednice, udruge, institucije se mijenjaju, ali se žele i održati. I svi ih trebamo podržati. I pojedinci i država. Zajednica je važnija od pojedinca! ■

ENG Following on the three already published articles detailing the concept behind the artistic work of artist Lara Badurina and screenwriter Nina Sorić in The Land About the Character / We're Going Home project, the result of which will be a monograph featuring landscapes, this fourth and final article concludes a series of their impressions of Croatian emigrants in Argentina and the thoughts of prominent emigré Jelena Nadinić.

Jelena Nadinić, 63 godine, 2. generacija iseljenika

Dvije žene u jednom vremenu

S navalom krvi
koja se vraća u
leđa spoznaja se
artikulirala u riječi
"ja sam tu već bila"

Foto: I. Šubić

... I dok bi hodala kroz vrt, obavijena mirisom jasmina koje je nekako uspjela srediti da se zasade na sve četiri strane njezinog svijeta nije je bilo briga za sebe, imala je ulogu i zadaću u tom svijetu. Osim kad bi zalepršale prve pahušnjice koje je nosio vjetar s Crnog mora, i kao uvjek u to doba između jeseni i zime tjesnac Bospora činio se surovim i turobnim. Tada joj utjehu nije predstavljalo kupovanje ili cjenjkanje na velikom Bazaru, niti pogled na veliku kupolu Aja Sofije. Snalazila se u svijetu bez problema, ali o nekim stvarima nije znala niti najosnovnije činjenice. Činilo joj se nepravednim i to što je ona sada na Bosporu a ne u kanalima Neretve kada rijeka napusti brda i preda se delti. Sjećala se tada bake koja je veslala stoeći u dugom plitkom čamcu i među trskom pjevala dok su se crne jegulje kovitlale u mulju sjećanja....

Znala je što želi, otici na kraj svijeta, biti veća i bolja od svih ali to će učiniti za sve dobre ljude oko sebe. Pa kad je jutros ambasador pitao "imate li želju nešto vidjeti gospodo", odgovorila mu je Crno more. Ambasador, visoki sijedi macho, čelične vilice iz obitelji pomoraca samo je nagnuo glavu u stranu s podignutom obrvom i kratkim smiješkom. Bila je to najmuškija želja koju je čuo za sve godine službe u Istanbulu. Muž i djeca ostali su u Hrvatskoj, kod rodbine vozikajući se po obali. Ona je poslovno odletjela za Budimpeštu, pa za

Istanbul. Njezina firma imala je u planu kratki obilazak Mađarske, sa posjetom Sigetu, mjestu slavne bitke. I tamo je doživjela ono što nikad nije. Učinilo joj se da joj dio kralježnice, ili osjećaj krvi iz nje, curi u travu. Iznenadujuće, ali nije joj došla slabost nego osjećaj spoznaje. Stajala je tamo pod jakim suncem u visokim štiklama među zelenim vlatima maslačka dok je vodič verglao svoje napamet naučene historijske činjenice. Zvučalo joj je to tako blesavo da se tome podsmjehivala na letu za Istanbul, ali kad se nakon iskrcavanja u Turskoj taj osjećaj vratio snagom vala koji poklapa sve obale i žala shvatila je da ponovo može reći "I tu sam već bila". Poslovnog partnera zamolila je da joj posudi auto i onda je divlje vozila do kraja svijeta. Stajala je tako na plaži uznemirena, nedaleko mlade žene koja je gacala bosonoga u pličaku, sa sandalama u ruci. Tek kad je muškarac u odijelu, očito vozač, prišao mladoj ženi i rekao joj na hrvatskom "ja ču vam ih pričuvati gospodo", počela se smijati. Vozač i mlada žena su je pogledali a ona je rekla "možete li ih pričuvati i ovoj gospodi". I mlada se žena nasmijala.

Vozač je sjedio pod suncobranom gledajući mladu umjetnicu i sredovječnu južnoamerikanku hrvatskih korijena dok su stajale u pličaku. Bile su zgodne, ali tko može ukrotiti takve karaktere pitao se; govorile su o tome da su tu već bile, ali i da su tu prvi put!

Nikola Vujanić rođen je 1950. godine u Splitu. Živi i radi u Parizu od 1969. godine gdje je i studirao na ENSAD (*Ecole national supérieur des Arts décoratifs*). Radio je i izlagao i u Italiji, Španjolskoj, Engleskoj, Njemačkoj, Finskoj, Japanu, Kini, Koreji, Brazilu, Argentini... Posljednjih godina se uz svakodnevni profesionalni posao zanima za digitalno slikarstvo i za klimatske probleme.

Tekst: Uredništvo Foto: Branka Mumalo

Uatriju dubrovačke palače Sponza otvorena je izložba hrvatsko-francuskog umjetnika, dizajnera Nikole Vujanića pod nazivom "Početak kraja". Izložba je rezultat suradnje dubrovačke podružnice Hrvatske maticе iseljenika, Umjetničke galerije Dubrovnik i JU Rezervata Lokrum, a uz potporu Državnog arhiva u Dubrovniku, Grada Dubrovnika, Dubrovačko-neretvanske županije i Turističke zajednice Grada Dubrovnika.

U ime Matice okupljenima se obratila Maja Mozara koja je naglasila kako je izložba posvećena planetu Zemlji, njezinoj ljepoti, ali i opasnostima koje joj prijete onečišćenjem. Također, dodala je kako je izložba priređena u povodu Međunarodnoga dana biološke raznolikosti (22. svibnja), Europskoga dana parkova (24. svibnja) te Svjetskoga dana zaštite okoliša (5. lipnja) te da će nakon Dubrovnika postav biti izložen i u drugim europskim destinacijama.

Ravnateljica Državnog arhiva Nikolina Pozniak naglasila je da je tema izložbe, klimatske promjene, važna tema ne samo danas, već i tema od izrazite važ-

O ljepotama, ali i opasnostima koje prijete Zemlji

Autor želi prikazati prirodu vrijednostima ekosustava bez kojih život na Zemlji ne bi bio moguć i uz to ohrabriti političare da prilikom donošenja odluka uzmu u obzir široki spektar prirodnih vrijednosti

nosti za cijelo stoljeće. Ravnatelj Rezervata Lokrum Ivica Grilec izrazio je nadu da naslov izložbe zapravo znači "početak kraja" neodgovornog odnosa čovjeka prema prirodi. Prvi čovjek UGD Tonko Smokvina čestitao je umjetniku na izložbi i još jednom naglasio važnost teme.

Dizajner, hrvatski iseljenik rođen u Splitu, koji živi i radi u Parizu i koji koristi umjetničko ime "Niko Neki", mišljenja je kako je izložba zapravo doprinos borbe za opstanak. Rekao je kako su temperature sve više i više kao i sama razina mora, pojavile su se ekološke izbjeglice, zrak i voda su onečišćeni kao nikad do sada, a "riba će još malo biti od plastike" jer je toliko plastike u morima.

Ističući vrijednost prirode, autor želi pozvati stručnjake na suradnju. Želi pri-

kazati prirodu uz vrijednosti vode, šume, mora i drugih ekosustava bez kojih život na Zemlji ne bi bio moguć, uz to ohrabriti političare da prilikom donošenja odluka uzmu u obzir široki spektar prirodnih vrijednosti, a poslovni sektor da integrira zaštitu i održivo korištenje prirodnog i društvenog kapitala u svoje poslovanje.

Izložbu je otvorio v.d. pročelnika Upravnog odjela za komunalne poslove i zaštitu okoliša pri Dubrovačko-neretvanskoj županiji Miho Baće. ■

ENG French-Croatian artist and designer Nikola Vujanić's *Beginning of the End* exhibition was staged in the atrium of the Sponza palace in Dubrovnik. Vujanić aims to depict nature through the ecosystem value without which life on earth would not be possible.

Environmental theatre at its best

A weeks-long music and drama event which was launched in 1950, inspired by the model of the Salzburg Festival, whose founder, the famous director Max Reinhardt, spent his summer holidays in Dubrovnik in 1932. encouraging local enthusiasts who wanted to revive the city through theater and music using its backdrops as stages.

Translation: Luna Polić Barović

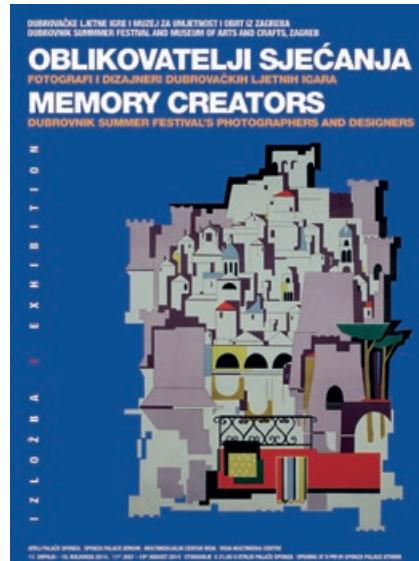
Each summer for the last 70 years, the city of Dubrovnik turns into theater, using its historical and natural environment in the Service of art. But when it comes to environmental theater, what happened in Dubrovnik about twenty years later far surpassed all similar European festivals, by the number and variety of unique locations and spaces used. Most of the dramatic program of the Dubrovnik Summer Festival was created in these spaces, with festival productions that brought together the best actors from Croatia and the former Yugoslavia. Adaptability to the principles of environmental theater was a crucial criterion in selecting guest performances. These principles, of course, have changed according to the spirit of time and styles of individual authors, but most of the plays shared an effort to minimize intervention in scenography and not to undermine the integrity and authenticity of the space. During 70 festival seasons, performances were held in more than 60 spaces, from squares, fortresses, palaces, and summer residences, to parks, quarries, harbors, and beaches. Since subject matter was mainly about living parts of the city and its surroundings, the citizens of Dubrovnik became part of the Festival's story, full of anecdotes about the

contact and collisions of theatrical fiction and real life.

TWO WRITERS HOLDING SPECIAL PLACE

Two writers hold a special place in the history of the Dubrovnik Summer Festivals environmental theater. Marin Držić, one of the greatest European Renaissance writers, has been a part of the program since the Festival's beginnings. The second "house author" of the Dubrovnik Festival was William Shakespeare, a writer whose name is most commonly associated with the Lovrijenac Fortress, director Marko Fotez promoted to one of the world's most famous Shakespearean stages with his production of Hamlet in 1952. In addition to many festival and guest pro-

Anyone who witnessed groundbreaking productions will easily understand how the heights of environmental theater of the Dubrovnik Festival are still based on the vision of its founders, on the assumption of the complete intermingling of the truth of space with the truth of life and theater.

DUBROVNIČKE LIJETNE IGRE I MUZEJ ZA UMJEĆNOST I OBRT UZ TACRIĆ
DUBROVNIK SUMMER FESTIVAL AND MUSEUM OF ARTS AND CRAFTS, ZAGREB
OBLIKOVATELJI SJECANJA
MEMORY CREATORS
DUBROVNIK SUMMER FESTIVAL'S PHOTOGRAPHERS AND DESIGNERS

ductions of Hamlet (directed by, for example, Dennis Carrey, Jiri Menzel, Dino Radojević, and Joško Juvančić, with the role of Danish prince played by, among others, Rade Šerbedžija, Derek Jacobi, Daniel Day Lewis and Goran Višnjić), the St. Lawrence Fortress hosted Romeo and Juliet (director Franco Zeffirelli), Othello (Stuart Burge), Macbeth (Vladimir Habunek), and others.

The unforgettable blend of historic scenery and top performances included several productions of the famous Dubrovačka trilogy by Ivo Vojnović, the poet who captured Dubrovnik's decadence. The inimitable surroundings of Dubrovnik formed the setting for productions of many other classical works, from Calderon's piece Life is a Dream beneath the Minčeta Fortress, to the play Tužna Jele by Mato Vodopić immersed in the sea, to the Sophoclean tragedies of King Oedipus and Oedipus at Colonus (directed by William Gaskill) At the beginning of the 1970s, the Dubrovnik Summer Festival experimented with new theatrical trends that contributed to the transformation of Dubrovnik into the city of theater.

More and more propulsive interpretations of classical works from the beginning of the 20th century have been followed by increasingly frequent works by contemporary authors, often associated with innovations that only a few years earlier would have enraged theatrical traditionalists. ■

Ispreplitanje istine prostora s istinom života i kazališta

Već punih sedam desetljeća Dubrovnik se svakog ljeta pretvara u grad teatar, stavljući svoje povijesne i prirodne ambijente u službu umjetnosti.

Generalna proba otvorenja

Tekst: Hrvoje Ivanković

Događa se to zahvaljujući Dubrovačkim ljetnim igrama, glazbeno-scenskoj manifestaciji pokrenutoj prema uzoru na Salzburški festival čiji je utemeljitelj, slavni redatelj Max Reinhardt, ljetovao 1932. u Dubrovniku. Davši svojim izjavama dodatni poticaj lokalnim entuzijastima koji su kazalištem i glazbom željeli oživjeti usnule kulise svoga Grada, prilagodljivost načelima ambijentalnog kazališta bila je važan kriterij i pri-

dovođenju gostujućih predstava. Činjenica da je najveći dio dramskog programa Dubrovačkih ljetnih igara stvaran upravo u tim prostorima, u festivalskim produkcijama koje su okupljale najbolje glumce iz Hrvatske i bivše Jugoslavije, načela su se mijenjala u skladu s duhom vremena te trendovima i poetikama pojedinih autora. Većini predstava zajedničko je bilo nastojanje da scenografske intervencije svedu na minimum te da ni s čime ne naruše integritet i autentičnost prostora u koji ulaze. Tijekom sedamdeset festivalskih sezona predstave su izvođene u više

Kada je o ambijentalnome kazalištu riječ, ono što se u Dubrovniku začelo pet godina nakon završetka Drugoga svjetskog rata uvelike je nadmašilo sve slične europske festivale, kako po broju i raznolikosti korištenih prostora, tako i po načinu na koji su predstave korespondirale s njihovim osobitostima.

od šezdeset prostora, od trgova, tvrđava, palača i ljetnikovaca do parkova, kamenoleta, luka i kupališta. Kako je uglavnom bila riječ o živim dijelovima Grada i okolice, tako su i građani Dubrovnika postali dijelom festivalske priče, prepune anegdota o dodirima i suđarima kazališne fikcije i stavnoga života.

KUĆNI AUTORI: MARIN DRŽIĆ I WILLIAM SHAKESPEARE

Dva pisca zauzimaju posebno mjesto u povijesti ambijentalnog kazališta Dubrovačkih ljetnih igara. Dubrovčanin Marin Držić, jedan od najvećih europskih renesansnih pisaca, sa svojim je djelima prisutan od samih festivalskih početaka. Njegova pastoralna Grizula, postavljena 1951. u parku Gradac, bila je prva prava ambijentalna predstava Ljetnih igara, a slijedilo ju je još pedesetak produkcija Držćevih djela, između kojih su i legendarna postava komedije Skup u parku Muzičke škole - Umjetničke škole Luke Sorkočevića te nekoliko uprizorenja njegova remek-djela Dunda Maroja koji je izvođen na više lokacija, od Gundulićeve poljane do arheološkog nalazišta na Pustijerni, gdje je potkraj 1970-ih, ispod naslaga građevinskog otpada, iskopan djelić Dubrovnika srušen u katastrofalnom potresu 1667. godine. Drugi "kućni autor" dubrovačkoga festivala bio je William Shakespeare, pisac čije se ime najčešće vezuje uz tvrđavu Lovrijenac koju je još 1952., svojom režijom Hamleta, redatelj Marko Fotez promovirao u jednu od najpoznatijih svjetskih šekspirijanskih pozornica. Uz mnogobrojne festivalske i gostujuće produkcije Hamleta (režirali su ih, primjerice, Dennis Carrey, Jiri Menzel, Dino Radojević i Joško Juvančić, a danskog princa igrali su,

Vrhunci ambijentalnoga kazališta dubrovačkoga Festivala i dalje počivaju na temeljima koje su postavili njegovi davni utemljitelji, na prepostavci o posvemašnjem ispreplitanju istine prostora s istinom života i kazališta.

uz ostale, i Rade Šerbedžija, Derek Jacobi, Daniel Day Lewis i Goran Višnjić na Lovrijencu su izvođeni i Romeo i Giulietta (redatelj Franco Zeffirelli), Othello (red. Stuart Burge), Macbeth (red. Vladimir Habunek). Još su neka Shakespeareova djela svoja izazovna uprizorenja našla i na drugim lokacijama, od otoka Lokruma ili na pučini otvorenih hridina kupališta Danče (Oluja) preko idiličnog ambijenta parka Gradac (San ljetne noći, Na Tri kralja, Izgubljeni ljubavni trud), do monumentalnoga baroknog stubišta ispod jezuitske crkve (Romeo i Giulietta) ili renesansnog ljetnikovca obitelji Sorkočević u Lapadu (Mjera za mjeru). Nezaboravan spoj povijesne kulise (Gundulićev ljetnikovac u Gružu, palača Sponza, Knežev dvor, dvorac Skočibuha) i vruhunskih glumačkih

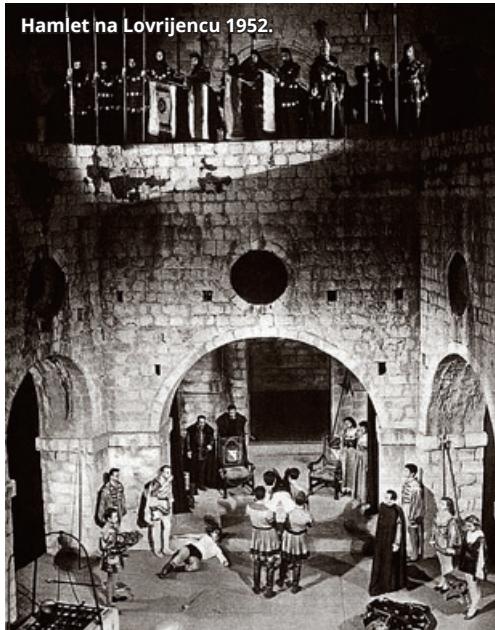
ostvarenja donijelo je nekoliko postava Dubrovačke trilogije Iva Vojnovića, pjesnika dubrovačke dekadence. Ambijenti Dubrovnika dali su nezaboravan obol i uprizorenjima mnogih drugih klasičnih djela, od vratolomne postave Calderonova komada Život je san ispod tvrđave Minčete, preko u more uronjene Tužne Jele Mata Vodopića, do Sofoklovih tragedija Kralj Edip i Edip na Kolonu (red. William Gaskill) igranih u sumrak na taraci tvrđave Sv. Ivana te u praskozorje na obroncima brda Srđa. Početkom 1970-ih na Dubrovačke ljetne igre prodriće su nove kazališne tendencije koje su dodatno pridonijele pretvaranju Dubrovnika u grad teatar. Središnji dubrovački trg ispred palače Sponza osvojio je Luča Ronconi sa svojom legendarnom predstavom Orlando Furioso, a redatelj Georgij Paro s djelima barda suvremene hrvatske književnosti, Miroslava Krleže, donio je novu dimenziju ambijentalnoga teatra šetnjom publike taracama i katakombama tvrđave Bokar (Aretej, 1972.), a zatim i plovidbom oko otoka Lokruma na uvečanoj repli-

ci Kolumbova jedrenjaka Santa Maria (Kristofor Kolumbo, 1973.).

POSTAVE DJELA SUVREMENIH AUTORA

Sve propulzivnije interpretacije klasičnih djela od početka 20. stoljeća prate i sve češće postave djela suvremenih autora, nerijetko povezanih s ambijentalnim iskoracima koji bi samo nekoliko godina ranije naljutili kazališne tradicionaliste. No, svi su vidjeli kako, u ratom devastiranom Hotelu Belvedere, svoje prirodno okružje nalazi virtuozna sonačna postkomunističkog svijeta, Četvrti sestra Janusza Glowackog (red. Ivica Boban, 2000.), kako Durrenmattov Posjet stare dame (red. Ivica Kunčević, 2002.) srasta s prostorima zatvorene Tvornice ulja Radeljević u Gružu ili kako Bobo Jelčić i Nataša Rajković u kazališnom hodu kroz turistički manje eksplorirane dijelove Grada, od Doma za stare i nemoćne osobe Domus Christi do Poljane Mrtvo zvono, isprepliću povijest i sadašnjost Dubrovnika (Radionica za šetanje, pričanje i izmišljjanje, 2003.). ■

Hamlet na Lovrijencu 1952.

Pozornica prvih DLJ 1950.

Popratne manifestacije

Arhiviranje mrežnih publikacija

Zanimaju li vas vijesti o iseljeničkim organizacijama i njihovim važnijim manifestacijama, objavljene na web portalu Hrvatske matice iseljenika – lako ćete ih pronaći općom internetskom tražilicom ili jednim klikom u Hrvatskome arhivu weba (<http://haw.nsk.hr/>). Naime, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu već se na milenijskom prijelazu započelo s katalogizacijom mrežnih publikacija među kojima je i web portal Hrvatske matice iseljenika. Sadržaji koji se prikupljaju odražavaju dijelove naše nacionalne baštine, upotpunjajući opću nacionalnu zbirku znanstvene i kulturno-istorijske građe, uključujući i onu iseljeničke provenijencije. S osobitom pažnjom prikupljaju se sadržaji koji postoje samo na webu, dokumentirajući odabrani društveni trenutak, popularne događaje i razne društvene tendencije, važna sportska, politička, kulturna i ostala događanja. O kvaliteti Matičina trojezičnog web portal, koji uređuje Diana Šimurina Šoufek, najpouzdanije svjedoči rastuća čitanost i uvrštenost u nacionalne baštinske digitalne baze.

Portal Hrvatske matice iseljenika (<http://www.matis.hr/>) arhivira se već desetljeće i pol u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u sklopu Hrvatskog arhiva weba (<http://haw.nsk.hr/>), koji je usto integralni dio Europeane. Tako se mogu pretraživati Matičini jedinstveni sadržaji od 2005. o bogatome kulturnom i društvenom stvaralaštvu Hrvata izvan Republike Hrvatske (<http://haw.nsk.hr/publikacija/454/hrvatska-matica-iseljenika>).

Klikni – Idem doma!

Petnaest godina hrvatskog arhiva weba

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK) u suradnji s Konzorcijem za dugoročnu pohranu internetskoga sadržaja (International Internet Preservation Consortium – IIPC) organizirala je Godišnju skupštinu i Međunarodnu konferenciju o arhiviranju weba – *Web Archiving Conference (WAC)*. Godišnja skupština Konzorcija održana je 5. lipnja ove godine, nakon koje je 6. i 7. lipnja slijedila dvodnevna Konferencija na temu *Web archiving community: maturing practice together* u zagrebačkome hotelu *The Westin*. NSK u Zagrebu sa svojim je Hrvatskim arhivom weba (<http://haw.nsk.hr/>) članica Konzorcija IIPC te se Godišnja skupština i Konferencija podudaraju s 15. obljetnicom utemeljenja Hrvatskog arhiva weba. U

programu Konferencije svojim izlaganjima sudjelovali su pozvani predavači – direktor Europeane Harry Verwayen te viša predavačica i jedna od utemeljiteljica Digitalnoga laboratorija na Otvorenome sveučilištu u Izraelu dr. sc. Anat Ben-David. Na Konferenciji je sudjelovalo 136 stručnjaka iz područja novih tehnologija, informacijskih znanosti, knjižničara i arhivista iz cijelog svijeta, kao i istraživača u području arhiviranja

Direktor Europeane
Harry Verwayen

Hrvatski arhiv weba, u čijem je sastavu i web portal HMI, dio je najveće europske zbirke kulturne baštine – Europeane, koja se razvija na inicijativu Europske komisije s ciljem umrežavanja arhivskih ustanova Staroga kontinenta.

weba te predstavnika privatnih tvrtki. U sklopu programa, koji se sastojao od nekoliko radionica i 36 izlaganja, sudionici Konferencije stekli su uvid u najnovija svjetska dostignuća u razvoju pomagala, tehnologija i standarda u području pohrane internetskoga sadržaja te su imali priliku razmijeniti iskustva koja im mogu pomoći oko daljnjega razvoja, primjene i uporabe arhiviranih sadržaja u različitim analizama i istraživanjima. Konzorcij za dugoročnu pohranu internetskoga sadržaja (IIPC) utemeljen je prije desetljeća i pol na poticaj nacionalnih knjižnica Australije, Kanade, Danske, Finske, Francuske, Islanda, Italije, Norveške, Švedske, Velike Britanije, Hrvatske te Kongresne knjižnice i mrežne platforme Internet Archive (<https://archive.org/>). Članovi Konzorcija su knjižnice, arhivi, muzeji i druge baštinske ustanove, čiji je zajednički planetarni cilj skupljanje, čuvanje i trajni pristup internetskim sadržajima, razvoj i uporaba zajedničkih pomagala, tehnologija i standarda za uspostavljanje internacionalnog arhiva te poticanje spomenutih ustanova i pojedinaca na prikupljanje sadržaja s Interneta.

Hrvatski arhiv weba zbirka je sadržaja preuzetih s Interneta koji su integralni dio hrvatske kulturne baštine. Publikacije za arhiviranje odabiru se prema zadanim kriterijima NSK. Arhiv-

Dr. sc. Anat Ben-David, utemeljiteljica Digitalnoga laboratoriјa na OS, Izrael

rane publikacije dostupne su preko kataloga NSK i na stranici arhiva (haw.nsk.hr). NSK u Zagrebu još je 1998. započela s katalogizacijom mrežnih publikacija. Nakladnici i autori online publikacija mogu preko obrasca obavijestiti Knjižnicu o izlaženju svoje publikacije. Kako prve mrežne publikacije u RH nisu bile arhivirane, moglo im se pristupiti jedino na njihovoj izvornoj web-adresi. Mnogi

sadržaji vrijedni čuvanja zbog toga su nepovratno izgubljeni. NSK zajedno sa Sveučilišnim računskim centrom izgradije arhiv desetljeće i pol, točnije od 2004. godine. Tada je pokrenut projekt uspostave sustava za preuzimanje i arhiviranje obveznoga primjera mrežnih publikacija (Digitalni arhiv mrežnih publikacija - DAMP) s ciljem trajnog čuvanja i osiguravanja pristupa građi i za buduće generacije. Sustav je izgrađen na konceptu selektivnog pobiranja javno dostupnih sadržaja. U prvom desetljeću arhivirano je više od 3.600 naslova u 25.300 pobiranja. Naziv DAMP od 2010. mijenja ime u Hrvatski arhiv weba. Ovaj naziv jasnije opisuje svrhu arhiviranja sadržaja s weba i u skladu je s nazivima sličnih arhiva drugih nacionalnih knjižnica u svijetu. ■

Sučelje Hrvatskog arhiva weba, NSK u Zagrebu

Fifteen Years of the Croatian Web Archive

The National and University Library in Zagreb (NSK) has partnered with the International Internet Preservation Consortium (IIPC) to stage an annual meeting and international conference on Internet archiving, the *Web Archiving Conference (WAC)*. The annual meeting of the consortium was staged on the 5th of June of this year, followed on the 6th and 7th of June by a two-day conference on the topic of *Web Archiving Community: Maturing Practice Together* at Zagreb's The Westin hotel. The Croatian Web Archive of the National and University Library in Zagreb (<http://haw.nsk.hr/>) is a member of the IIPC consortium and the annual meeting coincides with the fifteenth anniversary of the founding of the Croatian Web Archive (HAW). The HAW is a collection of content from the Internet that constitutes an integral part of the Croatian cultural heritage. Tanja Buzina, Karolina Holub

and Ingeborg Rudomino at the National and University Library are responsible for the upkeep of the HAW. Electronic mail can be directed to haw@nsk.hr and damp@srce.hr. The site can be accessed at haw.nsk.hr and offers an abundance of social and cultural content published on the national Web domain (.hr). The Croatian Heritage Foundation portal, edited by (<http://www.matis.hr/>) Diana Šimurina Šoufek, has been archived for the past decade and a half at the HAW (<http://haw.nsk.hr/>; <http://haw.nsk.hr/publikacija/454/hrvatska-matica-iseljenika>). The Croatian Web Archive is also part of the largest European collection of cultural heritage: Europeana (<https://www.europeana.eu/portal/hr>) which has now seen eleven years of development at the initiative of the European Commission with the goal of networking heritage institutions and projects in Europe. Click – Going home!

Međunarodno priznanje u tužnom nerazmjeru

Ovo je prvi put da *Kunsthalle Wien* vodi grupa kustosa, a zadatak su preuzele tri od četiriju članica WHW-a, koje će na mjestu ravnateljica biti pet godina. Ana Dević nastavlja voditi projekte kolektiva u Zagrebu

Članice kolektiva WHW: Nataša Ilić, Ivet Ćurlin i Sabina Sabolović

Tekst: Uredništvo Foto: WHW/Damir Žižić

Tri članice domaćega kustoskog kolektiva Što, kako i za koga/WHW, Nataša Ilić, Ivet Ćurlin i Sabina Sabolović, u lipnju su preuzele vodstvo nad bečkom galerijom suvremene umjetnosti *Kunsthalle Wien*. Izabrane su između više od 80 kandidata iz cijelog svijeta.

Ovo je prvi put da *Kunsthalle Wien* vodi grupa kustosa, a zadatak su preuzele tri od četiriju članica WHW-a, koje će na mjestu ravnateljica biti pet godina. Ana Dević nastavlja voditi projekte kolektiva u Zagrebu.

Kunsthalle je smješten u samome centru Beča u dva prostora, u velikoj

"Zanima nas i razgovor s neistomišljenicima te gradnja institucije koja je odgovorna prema napetostima i polarizacijama koje trenutačno obilježavaju suvremeno društvo."

zgradi u kompleksu Museumsquartiera te u manjem paviljonu na Karlsplatzu. Osnovan je 1992. s namjerom da bude mjesto produkcije i izlaganja suvremenе umjetnosti. Krećući od privremene strukture kontejnera, u međuvremenu je prerastao u ozbiljnju infrastrukturu koja proizvodi osam do devet ambicioznih izložbi godišnje te ima opsežni program edukacije i izdavaštva.

"WHW svoj predloženi program temelji na orientaciji na teme relevantne u bečkom, regionalnom i globalnom kontekstu; interesu za veze umjetnosti s društvenim i političkim kontekstom te na fokusu na nove umjetničke produkcije. Program namjeravamo razvijati suradničkim razmjjenama s nizom međunarodnih saveznika, ali nas zanima i razgovor s neistomišljenicima te gradnja institucije koja je odgovorna prema napetostima i polarizacijama koje trenutno obilježavaju suvremeno društvo", najavljuju iz WHW-a dodajući kako su to principi koje su razvijali i u radu u Zagrebu.

"Zato ovo međunarodno priznanje doživljavamo u tužnom nerazmjeru s

lokalnom valorizacijom rada WHW-a. Kulturna politika godinama samo pogoršava uvjete u kojima radi WHW, kao i većina kolega s kulturne scene. WHW već pet godina vodi Galeriju Nova bez ugovora za prostor i bez reguliranog statusa, unatoč mnogim molbama upućenim Gradskome uredu za kulturu da razriješi ovaj problem s pozicije kulturne politike – vrednujući doprinos galerijskog programa zagrebačkoj sceni", poručile su WHW-ovke.

U Kunsthalleu su naslijedile Nicolausa Schafhausea, koji je u lipnju 2018. objavio pismo i nudio da se s mesta ravnatelja povlači tri godine prije isteka ugovora. Kao razlog naveo je jačanje nacionalističkih politika u Austriji.

Kustoski kolektiv Što, kako i za koga/WHW, kao udrugu za vizualnu kulturu, Dević, Ćurlin, Ilić i Sabolović osnovale su 1999. u Zagrebu. Dosad su organizirale mnoge domaće i međunarodne izložbe i projekte u galerijama i muzejima u Ljubljani, Beču, Beogradu, Pragu, Kaselu, Grazu, Kopenhagenu i New Yorku, a od 2003. vode i program zagrebačke Galerije Nova.

Dobitnice su i Nagrade "Igor Zabel" 2008., koja se dodjeljuje za iznimne kulturne aktivnosti u središnjoj i jugoistočnoj Europi, a 2009. bile su kustosice jedne od najpoznatijih svjetskih izložbi suvremene umjetnosti, Istanbulskog bijenala. Njegovo 11. izdanje osmisili su pod naslovom "Od čega čovjek živi?". Bile su i povjerenice hrvatske izložbe na 54. Venecijanskom bijenalu 2011. ■

ENG Nataša Ilić, Ivet Ćurlin and Sabina Sabolović, three members of the Zagreb-based curator's collective WHW (*What, How and For Whom*) took over the helm of Vienna's *Kunsthalle Wien* modern art gallery in June.

Najnoviji književni prijevodi

Hrvatske drame u Urugvaju i Argentini, slikovnice na talijanskome i kubanske pripovijesti na hrvatskome

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek

Drama o Mirjani i ovima oko nje' Ivora Martinića, u prijevodu Nikoline Židek, premijerno je u lipnju postavljena u produkciji Comedia Nacional u Montevideu (Urugvaj). Prevoditeljica Nikolina Židek predstavila je pak u Buenos Airesu Te-aCro, online platformu za hrvatsku dramaturgiju u prijevodu na španjolski te publikaciju Teatro Croata na španjolskome jeziku u izdanju HC ITI, a pisac Martinić održao je dramsku radionicu.

'Drama o Mirjani i ovima oko nje' poznata je u zemljama španjolskoga govornog područja. Premijerno je izvedena 2016. u Teatru Picadero u Buenos Airesu u režiji Guillermo Cacacea, koji je režirao i Martinićev dramski tekst 'Moj sin samo malo sporije hoda'. Drama je premijerno izvedena 2014. na Festivalu europske dramatike u Buenos Airesu, a ovoga svibnja je proslavljena njezina 450. izvedba - čime se svrstala u najizvođenije argentinske predstave poljednjeg desetljeća. Za 'Dramu o Mirjani i ovima oko nje' Židek je dobila Premio Teatro del Mundo za prijevod drame u Argentini. Prošle godine je za istu dramu dobila i Nagradu Alfred de Musset izdavačke kuće Ediciones Irre-

verentes u Španjolskoj, koja je uključivala i objavljanje drame.

U Argentini se posljednjih mjeseci igraju čak četiri hrvatska dramska teksta. Uz šestu sezonu drame 'Moj sin samo malo sporije hoda' Ivora Martinića, igra se druga sezona predstave 'Bijeli bubrezi' Vedrane Klepice i nova produkcija predstave 'Žena bomba' Ivane Sajko, a očekuje se i premijera drame 'Stranci' Darka Lukića.

Dvije slikovnice u jednoj knjizi izdane su Istarskoga ogranka DHK-a. "Le Rane - Le Tartarughe" (fiabe, favole e leggende da tutto il mondo) prijevod su Laure Marchig i Darija Safticha - s hrvatskoga na talijanski, autorice Sandre Kušević i ilustratorice Jadranke Ostić. Sandra Kušević skupila je razne priče i legende o žabama iz različitih kultura i tradicija, preoblikovavši ih na način da budu zanimljive i poticajne djeci. Jadranke Ostić ih je pak popratila slikama i tako je nastala slikovnica naslovljena "Priča o žabama". Petnaest priča pod nazivom "Priče o kornjačama" - u izboru i prijevodu Sandre Kušević i uz ilustracije Jadranke Ostić - obuhvaćeno je zajedničkim tematskim okvirom, do-

Ivor Martinić

voljno da zagonetni lik kornjača ukoriči u poučnu knjigu. (Izvorno objavljeno u izdanju IO DHK Pula: "Priče o žabama", 2011. i "Priče o kornjačama", 2007.).

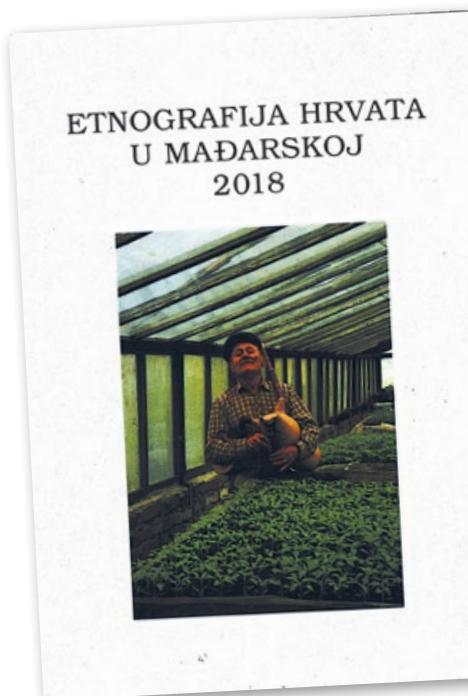
U Maloj knjižnici DHK nedavno je objavljena i panorama suvremene kubanske pripovijesti "Zvijezda modroga neba" koju je prevela i priredila Željka Lovrenčić. Predgovor je napisao Alberto Guerra Naranjo. U sklopu međunarodne suradnje Društva hrvatskih književnika, izaslanstvo DHK 2016. boravilo je u Havani. Cilj putovanja bio je uspostavljanje veza s kubanskim književnicima i dogovori oko prevođenja djela - njihovih autora na hrvatski i hrvatskih na španjolski. Rezultat tih dogovora je i rukopis u kojem se predstavljaju pripovijesti 34 suvremena kubanska autora, članova UNEAC-a. Generacijski, obuhvaćeni su autori rođeni četrdesetih, pedesetih, šezdesetih, sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća. ■

ENG Four Croatian stage plays are on show in Argentina these past months: the sixth season of Ivor Martinić's *Moj sin samo malo sporije hoda* ("My Son Just Walks a Little Slow"), the second season of Vedrana Klepica's *Bijeli bubrezi* ("White Kidneys"), a new production of Ivana Sajko's *Žena bomba* ("Bomb Woman"), and the upcoming premiere showing of Darko Lukić's *Stranci* ("Strangers").

Od vila preko hrane do gajdi

U prostorima zagrebačkoga Balassi instituta koji promiče mađarsku kulturu i znanost predstavljen je 14. svibnja 2019. šesnaesti svezak serijske publikacije "Etnografija Hrvata u Mađarskoj 2018." u izdanju Mađarskoga etnološkog društva. Publikaciju su predstavili dr. András Bertalan Székely, urednik serijske publikacije "Etnografija nacionalnih manjina u Mađarskoj" i dr. Šandor Horvat, urednik serije o etnografiji hrvatske manjine u Mađarskoj.

**ETNOGRAFIJA HRVATA
U MAĐARSKOJ
2018**

ANDRÁS VEGHE: Izrada duda u Novom Selu...

konač dva dužine 20-30 cm i izboji ručno rezanim, duljine 10-12 cm. Postoji tuga ova leševina rupa protiče u ručnim bušnjima u dva koraka (prvo na omjer oko 14 mm, pa zatim finalizira, radi toga, da drvo ne popeca od naglog proširenja). Za ovo se služi sa bušnjima različnog omjera (od 16 do 18) pa se može desiti da su njegova dode od različitih mjerja, i dijelovi jednini nisu kompatibilni dijelovima drugih doda.

Nakon bušenja komad drva stavio u manji tokarski stoz koji je sam izradio pregoranjivo jedne stare sjekare. Na dolijem dijelu, gdje se taj komad vuže u mještano, malo udubljenje postoji tako da bi mogao ugraditi učlanjivanje u nju. Drugi kraj nadela trubeža se ukrašava konzistentom tehnikom.

Ukoliko je tokarenje svakog dijele već završilo, Gadjanin je izrezbario os krajev pojedinih komada trubežja, u koje će se uliti kostar. Poslije ulijevanja kostira stavljaju sve komade u male tokarski stoz i očistiti suvijam kostira i finalizirati vanjsku površinu. To postiže pomoći breusnog papira koji drži na vod govorivom sastojku, a potom se vrati u tokarskom stozu. Pored komada učlanjivanih u izradu trubeža mističar se koristi i različitim tokarskim tehnikama formiranja vanjske forme trubežja. Pri izradi toka dva komada koristi se različitim negativnim (udubljenim) formama, „jabočicama“, pretežinom i tako dalje. Osim spomenutog bać Pavlo se služi i tehnikom paljenih ukrasa drva, ali to oglavljeno na svjetlijim materijalima (javor, trešnja, bagaz), nikad na tamnjim, kao što je orah ili siliva. Jako rijetko čak i kombinira paljene i kostirene ukrase.

Rukno bušenje modela trubeža sa bušnjom

MATOVIĆ, MARIJA – GELÉNCSÉR, JÓZSEF: Nendru prehrana Šokaca u Semartinu
Alsószentmárton népi táplálkozása
(Gelencsér – Matovic prehrana)

Svetišta nošnje „Máriai i dvojike“
obitelji Matlánac i Matović, 1933.

Šokaci prežig na zrinskom polju –
na rukojem, oko L. Svetište rata.

Šokacke pruge na Drévi –
suz obrok, 1934.

Kuhanje na svadbi.
Katal, 1960.

Tekst: Marin Knezović

Ovaj svezak sadrži šest priloga raznolikoga sadržaja. To su redom: "Vile i viške kod Gradiščanskih Hrvatov" Silvije Bucolić, "O mogućim bunjevačkim ishodištima" Milane Černelić, "Kratak povjesni pregled etnografskog istraživanja narodnosti u Mađarskoj" Ernesta Eperjessya, "Šokci u Baranji" Jakše Ferkova, "Narodna prehrana Šokaca u

Semartinu" Marije Matković i Jószefa Gelencséra i "Izrada duda u Novom Selu – Majstorstvo 86-godišnjeg Pave Gadjanija, posljednjega tradicionalnog dudaša i izradivača duda na hrvatskom etničkom prostoru u Mađarskoj" Andor Vega.

VJEROVANJA U VILE I VJEŠTICE

Rad Silvije Bucolić sažetak je njezina diplomske rada na Sveučilištu u Beču. Osim što daje kratak prikaz vjerovanja u vile i vještice u gradiščanskih Hrvata,

autorica upućuje na njihovu usku povezanost s vjerovanjima ostalih Hrvata i južnih Slavena (primjerice razlikovanje triju vilinskih rodova – zračnih, vodnih i podzemnih vila i sl.). Tako ova drevna vjerovanja predstavljaju i važnu kulturnu, identitetsku poveznici s drugim pripadnicima hrvatskoga naroda.

Članak Milane Černelić bavi se već puno puta obrađenom temom podrijetla Bunjevaca, no taj problem autorica promatra kao dio procesa oblikovanja kulture i identiteta vlaških skupina u srednjem vijeku i to posebice Vlaha – Hrvata. Koristeći se povjesnim, etnološkim i lingvističkim podacima autorica iznosi prepostavku o njihovu podrijetlu s područja današnje Crne Gore gdje je u ranome srednjem vijeku potvrđeno postojanje i hrvatskog

Šesnaesti svezak «Etnografije Hrvata u Mađarskoj» nije samo važan doprinos istraživanju tradicijske kulture Hrvata u Mađarskoj, nego i bitan doprinos etnografskome istraživanju hrvatskoga pučkog naslijeđa općenito.

stanovništva. Povijesnim mijenama, a posebno širenjem srpske srednjovjekovne države, ove zajednice postupno se pomiču prema zapadu. Autorica upravo u etnološkim metodama vidi alat koji bi mogao "riješiti" problem podrijetla Vlaha – Hrvata, a time i subetničke skupine Bunjevaca.

ISTRAŽIVANJE TRADICIJSKE BAŠTINE MANJINSKIH ZAJEDNICA

Jedna od posebnosti mađarske etnologije je pozornost koja se posvećuje istraživanju tradicijske baštine manjinskih zajednica. O tome je pisao Ernest Eperjessy, nekadašnji predsjednik Odjela za istraživanje manjina u Mađarskom etnološkom društvu. Već prilikom nastanka Mađarskoga etnološkog društva oblikovana su čak 22 odsjeka za pojedine manjinske skupine u Mađarskoj. Taj vidan interes za manjine i njihovu baštinu održao se do danas.

Baranjskim Šokcima bavi se Jakša Ferkov. U prvome dijelu rada bavi se podrijetlom imena Šokaca, kao i ove subetničke skupine. Zatim pozornost posvećuje reformama mađarskoga obrazovnog sustava koje ponekad i nehotice potiču mađarizaciju šokačkog stanovništva. Tako upotreba nekoliko jezika u šokačkim selima (hrvatski, mađarski, njemački) početkom 20. st. više nije iznimka, nego pravilo.

Posebno je zanimljiv rad Marije Matković i Józsefa Gelencséra o prehrani

Koristeći se povijesnim, etnološkim i lingvističkim podacima autorica Černelić iznosi pretpostavku o podrijetlu Bunjevaca s područja današnje Crne Gore gdje je u ranome srednjem vijeku potvrđeno postojanje i hrvatskog stanovništva.

Šokaca u selu Semartinu od polovice 19. st. do početka 80-ih godina 20. st. Što se i kako jede također predstavlja bitnu odrednicu identiteta. Premda se vanjskim promatračima prehrana u Semartinu činila jednostavnom i oskudnom, zapravo je bila vrlo raznovrsna. S jedne strane upućuje na dinarske korijene Šokaca (poput upotrebe peke, vrućeg kamenja i lonca na otvorenoj vatri), a s druge na utjecaje naroda s kojima su živjeli. Pri tome se misli na Mađare (juhe) i Nijemce (kolači). Izbor namirnica također je vrlo širok pri čemu su i lov, ribolov i skupljanje dugo vremena zadržali svoju ulogu. Posebno su bile važne kaše i kašasta jela općenito, no nije se moglo bez juhe, variva, kruha, gljiva, jaja, ukiseljenog povrća, zahanog voća, ribe, a u kasnijim vremenima i različitih vrsta mesa.

O MAJSTORU IZRADE GAJDJI

Publikacija završava člankom Andora Vegha o jedinome preostalom majstoru izrade gajdi (duda, mišine) Pavu Gadaniju. Gajde su nekad imale važnu ulogu u tradicijskoj glazbi europskih naroda pa tako i Hrvata, no od 19. st. njihova važnost opada. Posljednjih desetljeća ponovno jača zanimanje za ovaj instrument što znanje majstora Gadanija čini neprocjenjivim. Duke Hrvata u Mađarskoj su vrlo kompleksan instrument koji od osobe koji ih proizvodi traži različite specijalističke vještine, od obrade kože i drveta do oblikovanja metalala. Svim tim vještinama Gadaniji suvereno vlada. Ono što je posebno zanimljivo jest činjenica da ovaj majstor iz Novoga Sela neprestano teži usavr-

šavanju instrumenta i načina njegove izrade. Ovo navodi autora na razmišljanje kako je tako moralo biti i u davnini pa su se i tada gajde stalno mijenjale i usavršavale. Rad nas vodi kroz pojedine etape izrade duda počevši od oblikovanja mješine, izrade diplica, trubnja, lakača do posebno osjetljivih piskova. ■

ENG *The sixteenth volume of Croatian Ethnography in Hungary is not only a major contribution to the study of Croatian traditional culture in neighbouring Hungary; it is also a major contribution to the ethnographic study of Croatian folk heritage in general. The volume includes six articles covering diverse content.*

IN MEMORIAM

Alejandro Jadresic Marinovic

U 62. godini u rodnom Santiago de Čile, od posljedica tumora na mozgu, preminuo je Alejandro Jadresic, nekadašnji čileanski državni tajnik i ministar energije hrvatskog podrijetla.

Jadresic, po majci, Marinovic doktorirao je na Harvardu na polju ekonomije, dobitnik je nagrade Vlade Republike Hrvatske. Napisao je knjigu *Taller de Poesia – Siete autores chilenos contemporaneos*. S područja društvenih znanosti napisao je djela *La politica energetica. Discursos del señor Ministro Presidente del Consejo Nacional de Energia* (Santiago: S.E.C.C., 1996.) i *Logros y desafios en el sector energetico* (Santiago: S.E.C.C., 1997.).

Učeničko zadrugarstvo

Učeničke zadruge Zagrebačke županije sudjeluju u mnogim aktivnostima i projektima tijekom cijele godine. Jedna od tih aktivnosti je i suradnja s udrugama i zajednicama Hrvata koji žive izvan Hrvatske. U tom smislu već je ostvarena suradnja s Hrvatima u Mađarskoj, Vojvodini, Makedoniji, Bosni i Hercegovini.

Tekst: **Vedran Iskra**

Foto: **Vedran Iskra, Tomislav Jelić**

Posljednja suradnja ostvarena je s Hrvatskim nacionalnim vijećem Crne Gore, čiji su članovi bili domaćini malim i velikim zadrugarima od 30. svibnja do 1. lipnja. Dopredsjednica HNV-a Crne Gore Ljerka Sindik srdačno je dočekala goste, učitelje i učenike iz 19 škola s područja Zagrebačke županije, okupljenih u projektu čiji je nositelj Osnovna škola Milke Trnine iz Križa.

Učenici i učitelji su u sklopu ovoga projekta posjetili Dubrovnik, Tivat, Kotor i manastir svetoga Vasilija Ostroškog. Bila je to prilika za razmjenu dragocjennih iskustava u radu učeničkih zadruga te za stvaranje zamisli i ideja koje će tek uključiti u svoj rad. Ipak, možda je to najviše od svega motivacija za daljnji rad i osnaživanje učeničkoga zadrugarstva, djelatnosti u kojoj djeca uče zamišljati, stvarati i izrađivati. Upravo te vještine

jamče uspjeh i izvrsnost učenika te im svaka škola mora težiti.

SUSRET UČENIKA IZ TAVANKUTA I UČENIKA ŠKOLA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

Dvije su škole Zagrebačke županije, II. osnovna škola Vrbovec i Osnovna škola Pušća, nastavile vrlo uspješnu suradnju s Osnovnom školom Matija Gubec iz Tavankuta. Susret učitelja i učenika triju škola održao se od 10. do 15. lipnja u Vrbovcu i Nerezinama.

Vrbovečka škola, na čelu s ravnateljem Edinom Opertom, bila je domaćin ravnateljici OŠ Matija Gubec Stanislavi Stantić Prćić te učiteljima i učenicima tavankutske škole pa je prvi dio susreta održan u Vrbovcu. Nakon toga su gosti i domaćini boravili pet dana na Lošinju, u Nerezinama, u odmaralištu Grada Vrbovca. Tako su svi učenici imali priliku doživjeti kontinentalne i primorske ljepote Hrvatske, a uz to i sudjelovati u zabavnim i poučnim radionicama, osmišljenim za ovu prigodu. Iz bogatoga programa susreta treba istaknuti posjet Edukacijskom centru o moru u Velome Lošinju i posjet Muzeju Apoksiomena u Malome Lošinju. Posljednji Muzej oduševio je interijerom i inovativnim načinom predstavljanja vrijedne kulturne građe koja je zainteresirala učenike. Uza Zagrebačku županiju, u organizaciju međunarodnoga susreta triju škola uključio se i Grad Mali Lošinj. ■

ENG Motivation for continued work and strengthening cooperatives among pupils in Zagreb County, activities through which children learn to think, create and construct things, is to be found in collaboration with associations and communities among ethnic Croatians living abroad. It is these skills that guarantee success and excellence among pupils and to which all schools should aspire.

Godine iskustva pretočene u pomagalo

Udžbenik pod nazivom "Idemo! Hrvatski za početnike" prvi je udžbenik hrvatskoga jezika napisan na švedskom. Obiteljski je projekt i kruna rada nastao uz izravno iskustvo poučavanja hrvatskoga jezika u Švedskoj. Namijenjen je svima koji žele naučiti hrvatski, a švedski im je polazni jezik, no ponajprije generacijama Hrvata koji žele oživjeti vezu s vlastitim jezikom.

Tekst: Katarina Zovak

Foto: Snježana Radoš

Udžbenik "Idemo! Hrvatski za početnike" djelo je slavistice Elizabete Glasnović Raguž i njezine kćeri Janje Zaccheroni, magistre političkih znanosti i sociologije. Iza gospođe Raguž desetljeća su iskustva, ne samo u području proučavanja i poučavanja hrvatskoga jezika, već i u promicanju hrvatske kulture, povijesti i umjetnosti u Švedskoj.

Udžbenik izdan 2018. godine (izdavač: Kroativa, Printera, Zagreb, prvo izdanje) ima 208 stranica te sljedeća poglavija: "Idemo", "Susreti", "Tko sam ja?", "Što je to? Tko je to?", "Govorim i pišem", "Za stolom", "Obitelj i prijatelji", "Ljudi", "Vrijeme", "Putokaz", "Iz hrvatskog nauka o jeziku", "Rješenja i odgovori", "Rječnik", "Vlastiti rječnik" te "Izvori slika".

U prvom poglavlju predstavljene su zanimljivosti o Hrvatskoj te o hrvatskome jeziku, abeceda i posebnosti izgovora.

Uz drugo poglavlje stječe se mogućnost vođenja prvih jednostavnih dijaloga, uz pozdrave i primjere kratkih rečenica. Dan je prikaz sličnosti i razlika u hrvatskome i švedskome jeziku, korisne fraze te izgovor hrvatskih slova.

U trećem poglavlju proširuje se mogućnost komunikacije na hrvatskome jeziku uz informacije kako predstaviti i opisati sebe, svoje zanimanje i zemlju. U lekciju su uključeni i brojevi.

U četvrtom poglavlju proširuje se znanje o gramatici uz informacije o sin-

Elizabeta Glasnović Raguž

taktičkim posebnostima hrvatskoga jezika, upitnim i pokaznim zamjenicama, glagolima, imenicama, pridjevima, upitnim rečenicama, jednini i množini, uvećanicama i umanjenicama. Lekcija proširuje rječničko bogatstvo i temama – o bojama, odjeći i obući.

Peto poglavlje obrađuje padeže, glagole (prošlo, sadašnje i buduće vrijeme), priloge vremena, a posebice se koncentriira na svladavanje vještine pisanja u lekcijama – kako napisati pismo, razglednice i pozdravi, oglasi, hrvatska imena i čestitke.

U šestom poglavlju fokus je na lekcijama o hrani i piću te kako komunicirati u restoranu, kavani i trgovini, tumačiti recepte i steći znanje o nazivima raznih namirnica.

U lekcijama iz sedmog poglavlja može se prezentirati i razgovarati o obitelji, prijateljima, ljubavi, domu, a gramatički dio odnosi se na prijedloge.

Osmo poglavlje sadrži lekcije – Hrvatska, zemlja športa, naše tijelo te lekcije vezane uz opis našeg izgleda i osjećaja dok je gramatički dio upotpunjeno komparacijom pridjeva.

U devetom poglavlju dan je osvrт na vrijeme u lekcijama – o godišnjim dobiama, koliko je sati, moj dan.

Deseto poglavlje predstavlja zanimljive kulturološke i povjesne činjenice o Zagrebu te se daju korisni savjeti kako se snaći na putovanju bilo da se radi o odlasku na more ili boravku u zračnoj luci. Uz to, u ovom se poglavlju nalaze i zanimljive i korisne fraze i rečenice. Posljednja poglavlja daju pregled hrvatske gramatike, rješenja zadataka te rječnik.

Obilježja ovog udžbenika su praktičnost i razumljivost. Tome pridonose raznolike, a prigodne teme, ali i kreativni grafički prikazi (razne ilustracije, slike i tablice). Cilj autorica je bio ne samo pružiti kvalitetan materijal za pouku, već dati zanimljiv, suvremen metodički sjajno prilagođen sadržaj koji potpuno odgovara današnjim potrebama učenja stranoga jezika. ■

ENG *Idemo! Hrvatski za početnike ("Let's Go! Croatian for Beginners") is the first ever Swedish-language textbook for Croatian language instruction. It was created to be both practical and easily comprehensible. The author's objective was to provide not only quality learning material, but also to offer interesting, modern and methodically brilliantly adapted content that fully responds to today's needs when learning a foreign language.*

**Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika
učite kada želite i gdje želite**

*A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian.
Learn when and where you want.*

Sveučilište u
Zagrebu

srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

*The first on-line course of Croatian
as second and foreign language*

Jesenski semestar / Autumn semester

9. rujna - 1. prosinca 2019.
(prijave do 30. kolovoza 2019.)

*September 9 – December 1, 2019
(application deadline is August 30, 2019)*

Proljetni semestar / Spring semester

9. ožujka - 31. svibnja 2020.
(prijave do 28. veljače 2020.)

*March 9 – May 31, 2020
(application deadline is February 28, 2020)*

- 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodle)
- 150 nastavnih aktivnosti
- 24 sata online nastave u živo
- iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- interaktivni, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika
- mogućnost stipendije

- 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- 150 learning activities
- 24 hours of real-time communication online
- experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- an interactive, communicative and individual approach to language learning
- the possibility of a scholarship

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

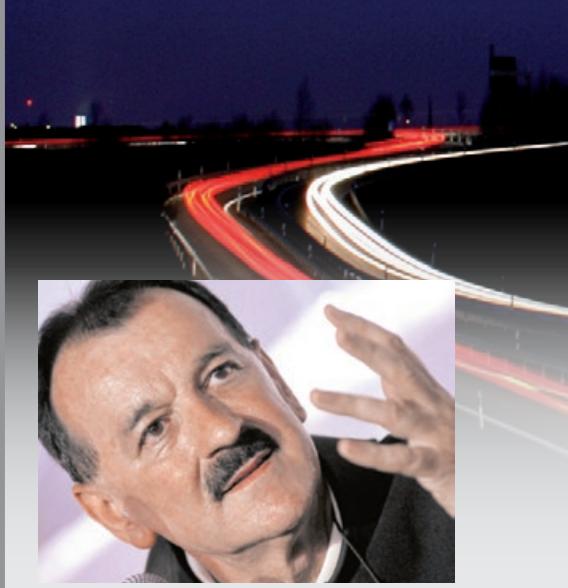
Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

P

Pred nama je 27. VII. koji se slavio u SFRJ-u kao Dan ustanka "naroda Hrvatske", a bio je to dan strašnog zločina srpskih ustanika u Srbu i Drvaru nad Hrvatima katolicima i muslimanima. Domovina je morala šutjeti, a Hrvati u emigraciji dokumentirali su da je tamo pobijeno više od 2.000 nedužnih ljudi, a još dvostruko toliko protjerano ih je i zauvijek ostalo bez zavičaja. Znali smo i za bračni par Matijević kojima su ustanici u selu Vrtoču odsjekli glave, nabili ih na kolce i nosali po selu, za stravično mučenje župnika Krešimira Barešića u selu Krajnevići kojega su usporeno rezali "i izboli oči" te zajedno s poluzivim seljanima spalili u župnoj crkvi. Dolaskom hrvatske države o tome se *urbi et orbi* dokumentirano pisalo, ali idejni nasljednici navedenih zločinaca nastavili su slaviti taj dan, a drugi ih po medijima pravdati.

Nedavno je u nas objavljen prijevod studije američko-kanadskog povjesničara Maxa Bergholza "Nasilje kao generativna sila", koja upravo sve to i puno više dokumentira. Hrvatski književnik Miljenko Jergović u Jutarnjem je prikazao tu knjigu i konačno iz nje zaključio: "...ustanak u Srbu i Drvaru 27. srpnja 1941. nije bio ni antifašistički ni narodnooslobodilački događaj, nego brutalni masovni zločin u kojem je od noža, vatre, sjekire, vila, metka, bacanja u jamu i utapanja u rijeci svoju pogrešnu nacionalnost ili vjeru

Za ljetne meditacije i buduće akcije

"Ustanak u Srbu i Drvaru 27. srpnja 1941. nije bio ni antifašistički ni narodnooslobodilački događaj, nego brutalni masovni zločin u kojem je svoju pogrešnu nacionalnost ili vjeru životom platilo najmanje 2.000 Hrvata katolika i muslimana"

životom platilo najmanje 2.000 nezaštićenih, nedužnih i nenaoružanih ljudi, Hrvata katolika i muslimana na objema obalama Une, među kojima i nemali broj još nerođene djece". Tako je jedan od onih intelektualaca koji "nije krio da je volio SFRJ i bio spreman da se suprotstavi njezinim osporavateljima, pa i onima koji su osporavali oslobodilački karakter ustanka u Drvaru i Srbu" prihvatio tu istinu (Otvoreno pismo Josipa Pavičića M. Jergoviću). Jergoviću je bio potreban neki stranac da "otkrije" tu stoljetnu laž, a onima koji sad 27. VII. dođu u Srb i njihovim jatacima vjerojatno ni Bergholz ni ovaj njihov dosadašnji istomišljenik neće pomoći.

POLA STOLJEĆA BEZ CRKVE

Danas nakon 75 godina od te tragedije hrvatska zajednica u Drvaru ima druge muke. Župa Drvar je uništena upravo 27. VII. 1941. kada je ubijen tamošnji župnik Waldemar M. Nestor i veći broj vjernika. Crkve u Bosanskom Petrovcu i u Drvaru porušene su 1948. Pola stoljeća tu nije bilo ni svećenika ni crkve. Tek 1995. tu se naselilo više tisuća katolika prognanih iz mnogih župa BiH. Najprije su za vjerske potrebe adaptirali jednu dvoranu, a i nakon dugih godina traženja "opština" im još ne da "lokacijsku dozvolu" za dogradnju vjerskog objekta. Ministarstvo graditeljstva u Livnu donijelo je Rješenje kojim se nalaže Općini Drvar da župi izda dozvolu, ali ona nastavlja s ponижavanjima katolika i ruganjem zakonima. "Tu je tolika samovolja kao da Drvar ne pripada više BiH ni Europi, nego području pod kontrolom tzv. Islam-

ske države Iraka i Sirije" – piše u priopćenju Župe Drvar.

S Austrijancima ponovno nemamo sreće. Osporavanjem crkvenih i civilnih vlasti da se s pijetetom sjećamo jugokomunističkog masakra nad hrvatskim zarobljenicima i civilima na Bleiburgu i dalje pokrivali su svoje povijesne komplekse "što je Austrija prije Njemačke imala svoj austro-fašizam, što su Austrijanci jedva čekali da budu priključeni Velikom Njemačkom Reichu, što je u Austri-

tu našu državu. Nijedan narod nije pošteđen tog trenda, ali je najviše izražen u Posavini, sjevernoistočnoj Bosni i u zapadnoj Hercegovini. Uz to, posljednjih desetak godina državljanstva BiH odreklo se više od 70.000 građana. A svjetski moćnici i dalje tjeraju svoje bez obzira na to što vide da po njihovoj politici u toj zemlji nijednom narodu nije dobro.

Ove 2019. i dalje neki mediji po Europi, primjerice u Njemačkoj "Deutsche Welle" i "Frankfurter Rundschau" pa au-

Osporavanjem crkvenih i civilnih vlasti da se s pijetetom sjećamo jugokomunističkog masakra na Bleiburgu i dalje, Austrijanci pokrivaju svoje povijesne komplekse.

ji bilo više nacista po glavi stanovništva nego u Reichu i što je Hitler bio Austrijanac" (Gojko Borić). Zatim je uhvaćen čovjek iz austrijske Vlade, Heinz-Christian Strache, kako obećava nekoj "Ruskinji" državne poslove ako financijski pomognе njegovoj stranci. Morao je podnijeti ostavku na sve funkcije. "Ruskinja" je bila Tajana Tajčić, Srpkinja iz Hrvatske, udana za Johanna Gudenusa, bliskog prijatelja Strachea. Gospodin Strache se izravno očitovalo da je protiv ulaganja u Hrvatsku jer za njega "Hrvatska je sra..., sra...".

NAJGRUBLJE DISKVALIFIKACIJE

Ministarstvo civilnih poslova BiH izvještava da je u proteklih pet godina evidentirano 178.000 ljudi koji su napustili

strijski "Kleine Zeitung" i "Der Standard", pišu ili govore kao da nije prije tri desetljeća pao Berlinski zid ni propala komunistička Jugoslavija. Zastrašujuće je kakvom lakoćom iznose najgrublje diskvalifikacije pišući o komemoraciji Bleiburga i hrvatskih križnih putova na stajeći je spriječiti. Sve do proglašenja petnaest tisuća ljudi na misi na Bleiburgu "skupom nacistu". Bez obzira na to što im nakon svega možemo reći "uz lud vam trud svirači", na svim je našima u Njemačkoj i Austriji koji mogu argumentirati i pisati na njemačkom, ali posebice na hrvatskoj diplomaciji, da na te bezočne klevete i laži zaostalih njihovih novinara upozore glavne urednike tih medija, ali i javnost oko sebe. ■

TIJELOVSKA PROCESIJA U DUBROVKU

Na svetkovinu Tijelova dubrovački biskup mons. Mate Uzinić predvodio je misu u dubrovačkoj katedrali, nakon čega je uslijedila tijelovska procesija ulicama stare gradske jezgre. Katedralni zborovi animirali su liturgijsko pjevanje tijekom mise, kao i kasnije u procesiji koja se kretala od katedrale Ulicom od Puča do crkvice sv. Josipa, zatim do crkve Male Braće pa Stradunom do zborne crkve sv. Vlaha i natrag u katedralu. Presveti Oltarski Sakrament nosio je biskup Uzinić pod baldahinom koji su nosili članovi katedralne bratovštine Presvetog Sakramenta. Uz svećenike, redovnike, redovnice i vjernike u procesiji su sudjelovali i prvopričešnici u bijelim haljinama.

MEĐUNARODNI DJEĆJI FESTIVAL U ŠIBENIKU

Muziklom 'Djevojčica koja je previše čitala' dramskog studija Učilišta Zagrebačkog kazališta mladih i sruštanjem festivalske zastave pred pre-punom Ljetnom pozornicom u Šibeniku zatvoreno je ovogodišnje 59. izdanje Međunarodnoga dječjeg festivala. Tradicionalno, šibenski mališani su za zatvaranje festivala nakon sruštanja festivalske zastave izveli himnu 'Zdravo maleni', dok su uoči završne predstave Krila Oluje izvela akrobatski program na nebu iznad Šibenika.

ŠAHOVSKI TURNIR 'CROATIA GRAND CHESS TOUR'

U zagrebačkome Muzeju Mimara svečano je otvoren Croatia Grand Chess Tour, najjače ovogodišnje pojedinačno šahovsko natjecanje u svijetu. Turnir se igra u prostorijama Novinarskog doma, a na njemu sudjeluje 12 najboljih svjetskih šahista. To je jedan od najjačih turnira u povijesti šaha, a prvi put u našoj zemlji nastupa jedan aktualni svjetski prvak, Norvežanin Magnus Carlsen. Pokrovitelj turnira je Vlada RH, a predsjednik Vlade Andrej Plenković u svom je govoru na otvorenju turnira istaknuo: "Nadam se da će ovaj turnir imati pozitivne efekte na mlade i zahvaljujem Gariju Kasparovu što je pridonio da turnir bude u Zagrebu." Na fotografiji su mladi šahisti na turniru ispred Mimare.

'MORE KNJIGA' NA ZRINJEVCU

Manifestacija *More knjiga*, koju je *Lumen izdavaštvo* pokrenulo s ciljem promicanja knjiga i poticanja čitanja, otvorena je u zagrebačkome parku Zrinjevcu te će kao 'intergalaktička plaža' do 14. srpnja posjetiteljima nuditi književne susrete, promocije i radionice. Instalaciju i dizajn prostora osmislio je umjetnik Mario Miše. "Kada sam razmišljao na temu intergalaktičke plaže, sjetio sam se da me meduze podsjećaju na svemirce. U moru nam predstavljaju NLO-e, a ujedno rade i sjenu. Htio sam da ljudi imaju osjećaj kao da su pod morem", rekao je Miše.

KORČULANKA NOVA HRVATSKA MISS UNIVERSE

Mia Rkman s Korčule postala je nova hrvatska Miss Universe. Svojim izgledom i karakterom 21-godišnjakinja je osvojila žiri na čijem je čelu bila Ivana Trump, bivša supruga američkog predsjednika Donalda Trumpa, vlasnika licencije izbora. Žiri je baš nju odabrao između 18 djevojaka iz cijele Hrvatske koje su se našle u finalu natjecanja. Mia, inače, dolazi iz medicinske obitelji i studira sanitarno inženjerstvo. Prvom pratiljom proglašena je Tea Slavica, javnosti poznata kao djevojka nogometara Dinama Brune Petkovića. Program u HRT-ovu studiju "Anton Marti" vodili su Jelena Lešić i Mario Sedmak, a svojim su ga izvedbama upotpunili Jacques Houdek, Goran Karan i Roko Blažević, naš predstavnik za pjesmu Eurovizije.

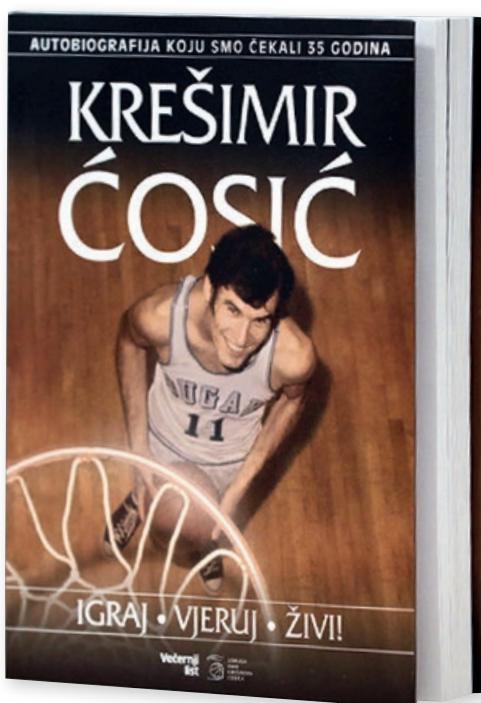
PROSLAVA 440. ROĐENDANA GRADA KARLOVCA

Festival balona, gledanje zvijezda, ples, koncerti, odlične predstave na otvorenom, dobra hrana i piće i još puno više može se u 200-tinjak programa doživjeti u Karlovcu. Kako i dolikuje gradu koji slavi svoj impozantni 440. rođendan, proslava traje puna tri tjedna, a počela je 23. lipnja ivanjskim krijesom, a završava na sam rođendan grada, 13. srpnja. Festival balona održan je krajem lipnja, a lokacija uzlijetanja bio je sam centar grada, karlovački Šanac. Posjetitelji su imali priliku doživjeti jedinstvene prizore uzlijetanja balona iz stare gradske jezgre, a dio njih je i osobno otišao na kratki vezani let.

Čovjek velik koliko i visok

"Bilo mi je jasno da život ima mnogo šire, dublje i više dimenzije od igre i da je čar igre u pravom, a ne kupljenom nadmetanju. Tako sam rano odlučio da novac, slava i taština za mene ne smiju ništa značiti. Igram, živim i u tome ću uspjeti."

Tekst: Željko Rupić Foto: HINA

Rođenom Šibenčaninu, autoru ovoga teksta, unatoč uvjerenju, nije lako javno ustvrditi da je On najveći. Zato zovem upomoć njegova suigrača, sjajno krilo iz šampionskih dana Cibone, kasnije novinara, Zorana Čuturu koji u svom tekstu iz 2011. godine piše: "...prije šesnaest godina umro je najveći hrvatski košarkaš svih vremena, Krešimir Čosić. Nema razloga da se na ovu konstataciju, konstataciju da je bio najveći svih vremena, uvrijedi obitelj Dražena Petrovića, ili Toni Kukoč ili Nikola Plečaš. Krešo je jednostavno bio najveći, i točka. I svi oni to dobro znaju. Bio je vizionar, bio je revolucionar košarke, bio je, kratko i jasno, košarkaški genij."

U Zagrebu je, u svibnju ove godine, promovirana autobiografija "Igraj - Vjeruj - Živi!" Krešimira Čosića koju je, prema zapisima svoga oca, uredila Ana Čosić Pajurin, u nakladi zadarske Udruge Dani Krešimira Čosića i Večernjega lista. Uz urednicu i predstavnike izdavača o Kreši su na promociji govorili i njegovi suigrači iz reprezentacije Rato Tvrđić i Nikola Plečaš, trener Bogdan Tanjević i Dino Rađa. "Volio sam ga. On nije mrzio nikoga. On je uvijek pomagao, dijelio savjete. Bio je preteča košarke, ne samo kod nas, nego u svijetu. To je jedini košarkaš kojeg ja znam koji je mogao igrati na svih pet pozicija. Ja nisam vidio da se rodio takav", rekao je Rato, dok je "Sv. Nikola" ustvrdio da nije siguran da bi Cibona bila prvak države da Krešo nije došao te da je reprezentacija bivše države zahvaljujući njemu osvojila "sve što se osvojiti dalo". "Obozavao sam ga, čitav život ga nosim sa sobom. Svaki dan pričam o Kreši", rije-

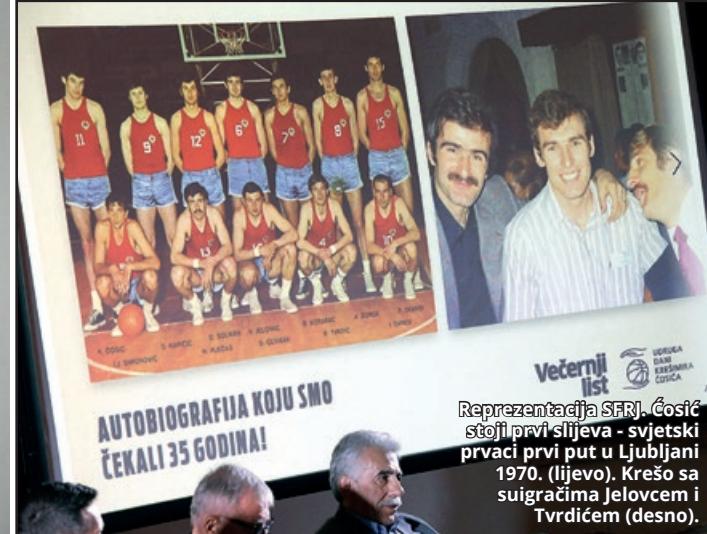
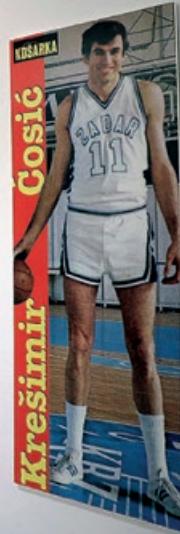
či su Boše Tanjevića, a Dino je istaknuo kako je Krešu doživio avangardom košarke, inspirativnim čovjekom koji je sve radio s osmijehom pa "čak i kada je vikao na nas".

PRIKAZ ŽIVOTNOGA PUTOA

Prema riječima urednice knjige, Krešine kćeri Ane, on je 1982. počeo pisati autobiografiju, ali je nije dovršio. Ručkopis je bio zamišljen kao povijest jugoslavenske i hrvatske košarke, ali se s vremenom, uz neprocjenjiv doprinos faktografiji i insiderskim opisima zlatnih vremena košarke na ovim prostorima, u konačnici pretvorio u prikaz jednoga nevjerojatno zanimljivoga, sadržajnoga i neobičnoga životnoga puta. Krešu ko-

"Bio je vizionar, bio je revolucionar košarke, bio je, kratko i jasno, košarkaški genij", pisao je o Kreši Čosiću Zoran Čutura.

Šarkaša, trenera i diplomata sada upoznajemo i kao književnika.

"Od najranije mladosti volio sam istinu. Za mene je ona zapravo bila jako teška. Nisam imao prednosti kakve je imala većina mojih školskih kolega. Počeo sam zaista od nule. I to zato što sam bio jako mršav, s kokošnjim prsim, potpuno sablastan i jedva držao žlicu u ruci. Na nogama su mi bila samo koljena, a sve ostalo kost i koža. Muskul-fiber ili upalu mišića nikada nisam dobio jer se nije imalo što upaliti. Jedino mi je glava s ušima (kao u Rate) stajala iznad svega kao jarbol. Dok su drugi uživali i veselili se, bilo mi je lijepo, ali nikada nisam bio zadovoljan. Svaka me osrednjost jako živcirala. Trenirao sam danonoćno", piše Krešo.

UNIVERZALAC I GENIJALAC IGRE

Upravo je ovaj, ovakav zadarski momčić, rođen 1948. godine, "uzeo" šest prvenstava bivše države, dva talijanska, zlato i dva srebra na olimpijskim igrama, po dva zlata i srebra sa svjetskim prvenstvima i po tri zlata i srebra te broncu s europskih prvenstava. U svoje vrijeme izvanzemaljska pojавa u svijetu košarke, noćna mora Kondrašina i Gomeljskog, sovjetskih izbornika, prvi u svijetu centar koji je mogao s loptom napraviti više od tri koraka, elegantnoga skok-šuta čudesno "mekom" rukom, ali i glavobolja svojim trenerima kojima nije bilo lako "baratati" s univerzalcem i genijalcem igre.

"Nije postojao nijedan igrač u kakvoga sam se htio pretvoriti. Morao sam si stvoriti fiktivnoga heroja sa svim atributima koje sam htio posjedovati jednoga dana, kombinaciju beka, visokoga krila

i tada nepostojećega lutajućeg centra. ...Tako sam odmah došao u sukob. Nišam htio biti ono što su drugi određivali da bih trebao biti. ...Zato sam stalno pokušavao biti svoj, tražiti svoj put i slušati savjete pametnijih."

IGRAM, ŽIVIM I USPJET ĆU

Stalni (uspješni) pokušaji da bude svoj Krešu Čosića naveli su na, za to vrijeme, iznimno neobičnu odluku. S dvadeset godina, s prvom titulom igrača godine u domaćem prvenstvu i svješću kako sam piše, da nešto mora promjeniti, nešto naučiti, zatomiti svoj nemir, 1969. otiašao je igrati i studirati na Sveučilište Brigham Young, u gradu Provo, u saveznoj državi Utah, u SAD-u. I ostavio neizbrisiv trag! Postavio je "sve moguće" igračke rekorde Sveučilišta od kojih neki i danas stoje, prvi je neamerikanac biran dvaput u All-American, najbolje petorke sveučilišne košarke. U to vrijeme u Provu je 1971. izgrađena najveća košarkaška dvorana na svijetu, Marriott Center s 19 tisuća mjesta, a za nju se još i danas govori: "Watts (trener Krešine ekipe, op.a.) built it, Marriott paid for it, Krešo filled it."

Dakako, nevjerljivatna Krešina igračka dostignuća rezultirala su njegovim uvrštenjem na draft američke profesionalne NBA lige, kao prvog neamerikanca u povijesti. Izabrali su ga Portland Trail Blazersi, a godinu nakon Los Angeles Lakersi. Evo što o tome piše Krešo u nekoliko bitnih rečenica svoje autobiografije: "Sve nagrade i pohvale koje sam dobio dobro su mi došle da završim karijeru. No, unatoč tome, na sve ponude profesionalaca odgovarao sam jednako: sve sam ih odbio. ...Nipošto ni-

"Na sve ponude profesionalaca odgovarao sam jednako: sve sam ih odbio. ...Nipošto nisam mogao prihvati profesionalizaciju u kojoj bi isključivo novac upravljao mojim životom i bićem."

sam mogao prihvati profesionalizaciju u kojoj bi isključivo novac upravljao mojim životom i bićem. Nisam se htio čitav podrediti košarcu i biti samo košarkaš. Bilo mi je jasno da život ima mnogo šire, dublje i više dimenzije od igre i da je čar igre u pravom, a ne kupljennom nadmetanju. Tako sam rano odlučio da novac, slava i taština za mene ne smiju ništa značiti. Igram, živim i u tome ču uspjeti."

Bezbrojne priče o Krešimиру Čosiću iz Zadra, Prova, Bologne, Zagreba, iz košarkaškoga i svakoga drugoga mjejla moglo bi se svesti na zajednički nazivnik – Krešo je bio veliki čovjek koliko je bio visok.

U Provu je postao mormon, član Crkve Isusa Krista svetaca posljednjih dana, pa je nakon povratka iz SAD-a osnovao mormonsku zajednicu u nas te preveo na hrvatski Mormonovu knjigu. Posljednje godine života proveo je kao ministar-savjetnik u hrvatskome veloposlanstvu u Washingtonu, a umro u Baltimoreu 1995. godine. ■

ENG Zagreb was the venue in May of this year for the promotion of *Igraj - Vjeruj - Živ! ("Play - Believe - Live!")*, the autobiography of Krešimir Čosić, the man many consider to have been Croatia's greatest ever basketball player. Ana Čosić Pajurin compiled and edited her father's notes, published by the Zadar-based Dani Krešimira Čosića association and the Večernji list daily newspaper.

EURO 2020: HRVATSKA - WALES 2-1

U dvoboju E kvalifikacijske skupine EURA 2020 na stadionu Gradski vrt u Osijeku, pred 17 tisuća gledatelja, su nogometari Hrvatske slavili protiv Waleza s 2-1. Hrvatska je povela autogolom Alexandra Lawrencea u 17. minuti nakon ubačaja Ivana Perišića, koji je zabio za 2-0 u 48. minuti. U 77. minuti David Brooks, postiže gol za Veljane. Mađarska vodi u skupini s 9 bodova i utakmicom više od Slovačke i Hrvatske koje imaju po 6 bodova. Dvije sljedeće utakmice Hrvatska igra 6. i 9. rujna u gostima protiv Slovačke, odnosno Azerbajdžana.

ROLAND GARROS: DODIG I CHAN OBRANILI NASLOV U MJEŠOVITIM PAROVIMA

Hrvatski tenisač Ivan Dodig je s Tajvankom Latishom Chan obranio naslov pobjednika u mješovitim parovima u Roland Garrosu nakon što su u finalu svladali Matu Pavića i Kanađanku Gabrielu Dabrowski sa 6-1, 7-6. Ovogodišnje finale je bila repriza prošlogodišnjeg kad su Dodig i Tajvanka svladali Pavića i Dabrowski u odlučujućem 'tie-breaku'. Za 34-godišnjeg Međugorca ovo je treće finale mješovitih parova u Parizu, a ukupno četvrto na Grand Slam turnirima. Osim s Chan, dvaput je u finalu bio u paru s Indijkom Saniom Mirzom, 2016. u Roland Garrosu i 2017. na Australian Openu. Ivan je u muškim parovima s Marcelom Melom bio pobjednik Roland Garroса 2015. godine i finalist Wimbledona 2013.

WTA NOTTINGHAM - VEKIĆ PORAŽENA U FINALU

Hrvatska tenisačica Donna Vekić poražena je u finalu WTA turnira u Nottinghamu od Francuskinje Caroline Garcije 6-2, 6-7 (4), 6-7 (4). Bilo je to osmo finale hrvatske tenisačice i šesti poraz. Do sada je osvojila dva turnira. Prvi 2014. u Kuala Lumpuru, a drugi prije dvije godine upravo u Nottinghamu. Vekić je odlično otvorila meč dobivši prvi set sa 6-2, no iduća dva je izgubila u trinaestoj igri i nakon dva sata i 40 minute igre pobjeda je pripala 25-godišnjoj Francuskinji. Za Vekić je ovo bilo drugo finale u Nottinghamu, te ukupno osmo finale u karijeri, a više od nje od hrvatskih tenisačica ima samo Iva Majoli (17).

OSAM HRVATSKIH MEDALJA NA EUROPSKIM IGRAMA

Hrvatska je s osam osvojenih medalja zauzela 28. mjesto na ljestvici osvajača medalja na 2. Europskim igrama, održanim u Minsku, a najuspješniji su rусki sportaši sa 109 medalja pri čemu 44 zlata. Hrvatski sportaši su osvojili dva zlata, srebro i pet brončanih medalja. Zlatne medalje osvojili su Lucija Babić u sambu i Ivan Kvesić u karateu, srebro je osvojio Anđelo Kvesić u karateu, dok su bronce osvojili boksači Marko Milun i Toni Filipi, judašica Barbara Matić, stolnotenisač Tomislav Pucar i streličar Mario Vavro. Hrvatska je u Minsku nastupila sa 45 sportaša i sportašica u 12 pojedinačnih sportova zauzevši ukupno 28. mjesto od 50 zemalja koje su nastupile na drugim europskim igrama.

HRVATSKA I SRPSKA MANJINA ODIGRALE UTAKMICU U TAVANKUTU

Tri godine poslije utakmice u Vukovaru, kada su po prvi put prijateljsku nogometnu utakmicu odigrali nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske, uzvratna utakmica odigrana je u lipnju, u Tavankutu, nedaleko od Subotice, a slavili su Hrvati s 4:1. Pred punim tribinama NK Tavankuta, kluba koji se natječe u Vojvođanskoj ligi, ponovno su na travnjak izašli igrači dvije reprezentacije sastavljene od amaterskih igrača. Reprezentaciju Hrvata iz Srbije većinom su činili igrači iz Tavankuta, Subotice i Sombora dok su reprezentaciju Srba iz Hrvatske činili igrači iz svih dijelova Hrvatske. I ova utakmica naišla je na veliki odjek, a u prilog tome govori i činjenica da su je organizacijski podržali HNS i FSS.

SVJETSKA LIGA: HRVATSKI VATERPOLISTI IZGUBILI OD SRBIJE U UZBUDLJIVOJ ZAVRŠNICI

Hrvatski vaterpolisti su u finalu završnog turnira Svjetske lige u Beogradu izgubili od Srbije sa 11-12 (3-1, 2-5, 3-1, 3-5). Tako je Srbija izborila nastup na Olimpijskim igrama u Tokiju sljedeće godine, dok će Hrvatska imati prigodu plasman na OI izboriti na sljedećim natjecanjima. U vaterpolskom klasiku koji je donio puno preokreta i uzbudjenja, utakmica je odlučena u uzbudljivoj završnici, a treba napomenuti da je posljednja četvrtina odigrana po vrlo jakoj kiši. Najefikasniji igrač u hrvatskim redovima bio je Ante Vukičević sa pet golova, dok je Loren Fatović zabio dva. Kod Srbije istaknuli su se Dušan Mandić i Filip Filipović sa po četiri pogotka. Vaterpolisti Australije osvojili su treće mjesto pobijedivši Španjolsku sa 11-10.

Krstarenje Jadranom

POSEBNA PONUDA

KATARINA
line

27.07.2019.
MB My Way
Young Professionals DELUXE (2 for 1)

Split - Hvar - Mljet - Dubrovnik - Korčula -
Ploče - Makarska - Split

od 4.335 kn / € 578

10.08.2019.
MB Ave Maria
Northern Gems DELUXE (-10%)

Split - Trogir - Šibenik - Krka Waterfalls - Zlarin
- Biograd - Kornati / Sali - Zadar -
Rogoznica - Split

od 10.230 kn / € 1.364

10.08.2019.
MB Maritimo
Best Kept Secret Kvarner DELUXE (-20%)

Opatija - Krk - Rab - Zadar - Kornati -
Mali Lošinj - Cres - Opatija

od 9.090 kn / € 1.212

10.08.2019.
MB Kalipsa
Kvarner Bay of Islands

Opatija - Krk - Rab - Zadar - Molat ili Olib
- (Ilovik) Lošinj - Cres - Opatija

od 4.163 kn / € 555

17.08.2019.
MB Skarda
Southern Explorer

Split - Makarska - Mljet - Dubrovnik - Trsteno -
Korčula - Hvar - (Bol) Split

od 3.900 kn / € 520

24.08.2019.
MB Infinity
One Way Wonders DELUXE (-20%)

Dubrovnik - Slano (Ston) - Mljet - Korčula -
Vis - Biševo (Plava špilja) - Hvar - Bol (Split)

od 8.280 kn / € 1.104

24.08.2019.
MB Avangard
Dalmatian Paradise DELUXE (-20%)

Split - Korčula - Mljet & Dubrovnik - Dubrovnik
Pelješac - Hvar - Bol - Split

od 9.780 kn / € 1.304

31.8.2019.
MB Dalmatinac
Southern Explorer

Split - Makarska - Mljet - Dubrovnik - Trsteno -
Korčula - Hvar - (Bol) Split

od 3.600 kn / € 480

Isplanirajte svog idealni odmor u 2020. u Hrvatskoj

